

Kunst en commercie binnen het filmfestivalcircuit

De programmering, identiteit en functie van het Noordelijk Film Festival

Docent: Dr. André van der Velden
Student: Jurjen Enzing 3883744
Opleiding: Master Film- en Televisiewetenschap
Faculteit: Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

Samenvatting

De huidige proliferatie van filmfestivals heeft volgens sommige critici en professionals negatieve gevolgen voor contemporaine filmfestivals. In dit onderzoek zal worden achterhaald wat voor invloed deze gevolgen hebben gehad voor de identiteit en functie van het regionale filmfestival: het Noordelijk Film Festival. Deze veranderingen zullen worden achterhaald door de programmering, identiteit geconstrueerd vanuit de organisatie zelf en de identiteit geconstrueerd vanuit de pers te analyseren door de edities van 2011 en 2013 te vergelijken. De hoofdvraag is dan ook als volgt geformuleerd: Wat betekenen de hedendaagse ontwikkelingen binnen het filmfestivalcircuit voor de identiteit (geconstrueerd vanuit de organisatie en vanuit de pers) en functie van het Noordelijk Film Festival wanneer er specifiek wordt gekeken naar de balans tussen het aanbieden van kunstzinnige/arthouse cinema en de programmering van films voor een groot/groter publiek?

Om deze vraag te beantwoorden zal het Noordelijk Film Festival ten eerste binnen het (internationale) filmfestivalcircuit worden geplaatst. Dit maakt het mogelijk om niet alleen de functie en werking van dit festival in kaart te brengen, maar ook om de ontwikkelingen van dit filmfestival in bredere context te plaatsen. Om de functie van het Noordelijk Film Festival te kunnen analyseren zijn de categorisering van Mark Peranson en Marijke de Valck zeer bruikbaar gebleken. Met behulp van Peranson's onderscheid tussen *business festivals* en *audience festivals* is het mogelijk om vanuit het perspectief van de betrokken partijen, zoals pers, industrie en filmmakers, een beeld te schetsen van de werking van het Noordelijk Film Festival. Daarnaast is de artistieke ambitie en specifieke focus van het Noordelijk Film Festival op Noordse cinema binnen de door De Valck beschreven filmfestival functies vanuit historisch perspectief te plaatsen. De door Mark Cousins en Robert Koehler beschreven cinefiele functies en verantwoordelijkheden van filmfestivals dragen bij aan analyse van de programmering van het Noordelijk Film Festival. Tot slot wordt de identiteit van het Noordelijk Film Festival in kaart gebracht met behulp van het door Daniel Dylan ontwikkelde concept *The Written Festival*. Middels dit concept wordt de identiteit van het Noordelijk Film Festival geconstrueerd vanuit de organisatie, achterhaald door eigen publiciteitsmateriaal te analyseren en vergelijken. Daarnaast wordt de identiteit geconstrueerd door de pers in kaart gebracht door journalistieke en filmkritische artikelen te analyseren en vergelijken.

Alhoewel de meeste veranderingen terug te leiden zijn naar een tekort aan financiële middelen en mankracht, geven deze allen een verschuiving van de functie en profilering van het Noordelijk Film Festival weer. Dit filmfestival is in 2013, in vergelijking met 2011, meer de functie en identiteit van een publieksfestival gaan omarmen. Hierbij verwaarloost het Noordelijk Film Festival zijn oorspronkelijke taken als filmfestival echter niet. Zo wordt er nog steeds een uitgebreid programma van films aangeboden die anders niet in de regio vertoond zullen worden en realiseert het Noordelijk Film Festival ook nog steeds zijn taak als (her)ontdekker van cinema.

*Festivals create the general atmosphere for the appreciation of film as art, and, in our transitional time, are thus essential.*¹

Mark Peranson

¹ Peranson, "Two Models of Film Festivals," 37.

I. Voorwoord

In 2010 ben ik voor het eerst betrokken geraakt bij de organisatie van het Noordelijk Film Festival. In de vorm van een stage voor mijn toenmalige Hbo-opleiding Media en Entertainment Management aan Stenden Hogeschool Leeuwarden. Voor de editie van 2011 ben ik in dienst getreden van deze organisatie als allroundermedewerker om in 2013 terug te keren als stagiair programmering voor mijn Master Film- en televisiewetenschap aan de Universiteit Utrecht. In deze jaren heb ik veel ervaring mogen op doen en goed inzicht gekregen in de werkzaamheden, structuur en organisatie van een filmfestival. Graag wil ik al mijn collega's bij het Noordelijk Film Festival van de afgelopen jaren bedanken voor de verantwoordelijkheid, vrijheid en mogelijkheden die ik heb gekregen. In het bijzonder wil ik directeur Jacqueline Schrijver, voormalig programmeur Rik Vermeulen, huidig programmeur Fredau Buwalda en vrijwilligerscoördinator Nanda Tuinstra bedanken voor hun hulp en medewerking aan dit onderzoek. Tot slot wil ik Dr. André van der Velden bedanken voor zijn opbouwende feedback en suggesties.

Inhoudsopgave

i.	Voorwoord	5
ii.	Inleiding, aanleiding en relevantie	7
iii.	Theoretisch kader en methode	8
	Theoretisch kader	8
	Methode	14
iv.	Programmering	18
v.	Identiteit van het Noordelijk Film Festival vanuit de organisatie geconstrueerd	26
vi.	Identiteit van het Noordelijk Film Festival vanuit de pers geconstrueerd	32
vii.	Conclusie	39
	Specialisering en regionaliteit	40
	Versimpeling met inhoud	41
	The Sandwich Process	42
	Kunst en commercie	42
	Reflectie op de methode	43
viii.	Geraadpleegde literatuur	46
ix.	Geraadpleegde kranten	52
x.	Geraadpleegd archief materiaal	53
xi.	Interviews	54
xii.	Afbeeldingen	55
xiii.	Bijlagen	56
	Bijlage 1: Transcriptie interview Jacqueline Schrijver 19-03-2014	56
	Bijlage 2: Transcriptie interview Fredau Buwalda 20-03-2014	61
	Bijlage 3: Transcriptie interview Rik Vermeulen 27-03-2014	65

II. Inleiding, aanleiding en relevantie

Filmfestivals zijn tegenwoordig niet meer weg te denken uit het medialandschap. Dit culturele fenomeen vond zijn oorsprong in het Europa van de jaren '30. Het eerste filmfestival werd in Venetië georganiseerd, in 1932, met als doel het fascistische regime van Benito Mussolini te legitimeren en promoten.² Sinds dit eerste evenement zijn filmfestivals voor allerlei doeleinden georganiseerd: zo is het Festival de Cannes ontstaan als culturele tegenhanger van het oorspronkelijk fascistische La Biennale di Venezia en fungeerde de Berlinale Internationale Filmfestspiele in Berlijn als een geopolitiek podium voor de tentoonstelling van westerse cultuur in een communistische gebied.³ Naast deze grote filmfestivals zijn er tegenwoordig tal van kleinere filmfestivals waarvan de functie voornamelijk bestaat uit het vertonen van arthouse films voor een veelal lokaal/regionaal publiek in een gebied waar deze films anders niet vertoond zullen worden.⁴ Bovendien dienen de grotere Europese filmfestivals ook als tegengewicht voor de dominantie van Hollywood.⁵

Het huidige filmfestivallandschap wordt getypeerd door toenemende proliferatie. Deze ontwikkeling heeft als gevolg dat veel kleinere filmfestivals zich zijn gaan specialiseren door te focussen op een genre, een bepaalde minderheidsgroep of op een bepaalde nationale cinema. Terwijl de grotere filmfestivals, in Cannes, Venetië en Berlijn, zijn uitgegroeid tot gigantische multimedia evenementen.⁶ Deze veranderingen hebben volgens sommige critici en professionals negatieve gevolgen voor filmfestivals. Zo stelt Robert Koehler dat de afkeer van cinefilie en de onwilligheid van sommige filmfestivals om cinefilie centraal in een filmfestival te stellen een groot risico is voor de toekomst van filmfestivals.⁷ Liz Czach stelt dat er veel zorgen worden geuit over het feit dat filmfestivals niet langer een podium voor kunstcinema zijn, maar dat de Hollywood sterrencultuur ook hier meer en meer de overhand heeft genomen.⁸

Dergelijke zorgen zijn ook geuit over een filmfestival waar ik de afgelopen jaren nauw bij betrokken ben geweest, het Noordelijk Film Festival in Leeuwarden.⁹ In een artikel van webmagazine *8Weekly* werd de keuze voor de winnaar van de Leeuwarder Courant Publieksprijs van 2013 bekritiseerd. Hierin werd gesteld:

...vooraf aan de vertoning [*van TABU (1931)*] werd bekendgemaakt dat de publieksprijs naar *Het vonnis* ging, door de directeur en programmeurs omschreven als 'een echte festivalfilm'. In werkelijkheid is Jan

² Stringer, "Global Cities," 135.

³ De Valck, *Film Festivals*, 15; Evans, "Border Exchanges," 26; Elsaesser, *European Cinema*, 84.

⁴ Peranson, "Two Models of Film Festivals," 38-39; de Valck, "Film festivals and migration," 1502.

⁵ De Valck, *Film Festivals*, 49; Elsaesser, *European Cinema*, 83-89.

⁶ De Valck, *Film Festivals*, 214.

⁷ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 81.

⁸ Czach, "Cinephilia, Stars, and Film Festivals," 141.

⁹ Het Noordelijk Film Festival is een regionaal filmfestival dat in 2013 voor de vierendertigste keer werd georganiseerd. Het filmfestival vindt jaarlijks gedurende vijf dagen plaats in de tweede week van november in Leeuwarden. De hoofdlocatie theater De Harmonie is al jaren het festivalcentrum. Daarnaast waren er filmvertoningen in het nieuwe filmtheater Slieker Film Leeuwarden. Meer algemene informatie zal verstrekt worden in het hoofdstuk Programmering.

Verheyens film bijna het tegenovergestelde: een verzameling rechtbankclichés uit Hollywood in een 'stijl' die vroeger laatdunkend zou worden vergeleken met die van de tv-film, en een in bijna absurde mate onrealistisch drama dat moet doorgaan voor een serieuze aanklacht tegen het Belgische rechtssysteem. Dat het publiek zo'n mainstreamproduct aanbiedt, legitimeert de programmering ervan wellicht, maar wat zegt deze uitspraak over het Noordelijk Film Festival? ¹⁰

Naast de kritiek op de publiekswinnaar van het filmfestival wordt in dit artikel de vraag gesteld of het Noordelijk Film Festival een plek voor cinefielen is. De rest van het artikel doet suggereren dat een cinefiel hier maar enkele films kon zien die echt de moeite waard waren.

Deze kritiek en bovengenoemde angsten roepen belangrijke vragen op over de huidige functie van filmfestivals. Worden echte vooruitstrevende producties of andere projecten met expliciete cinefiele doelen verbannen naar de uithoeken van filmfestivalprogramma's, zoals Koehler suggereert? ¹¹ Tegenover deze kritiek en angsten staan echter verschillende theoretici die stellen dat de huidige toename en commerciële mentaliteit van filmfestivals geen gevolgen hoeft te hebben voor de kwaliteit van een filmfestival en zijn vermogen om artistieke en belangrijke films te vertonen. ¹² Er schuilt echter wel een gevaar: *"Kunst zou, wanneer gecombineerd met commercie, het onderspit delven, terwijl volgens velen de belangrijkste taak van filmfestivals juist het ondersteunen van kunstzinnige film is."* ¹³

In dit onderzoek wordt de volgende vraag beantwoord: Wat betekenen de hedendaagse ontwikkelingen binnen het filmfestivalcircuit voor de identiteit (geconstrueerd vanuit de organisatie en vanuit de pers) en functie van het Noordelijk Film Festival, wanneer er specifiek wordt gekeken naar de balans tussen het aanbieden van kunstzinnige/arthouse cinema en de programmering van films voor een groot/groter publiek?

III. Theoretisch kader en methode

Theoretisch kader

Filmfestivalstudies is een opkomend werkveld binnen de media- en filmstudies. Dit werkveld is gevormd omdat verschillende theoretici onderzoek naar filmfestivals misten in het contemporaine academische aanbod. Dit nieuwe werkveld is interdisciplinair, aldus Marijke de Valck en Skadi Loist. ¹⁴ Filmfestivalstudies benaderen filmfestivals vanuit een politieke en economische context, begrijpen dit fenomeen als onderdeel van een industrie, maar ook als evenementen die beïnvloed worden door

¹⁰ 8Weekly; "Plek voor cinefielen?," Paul Caspers, 24 November 2014.

¹¹ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 82.

¹² De Valck, "Drowning in Popcorn," 99; Iordanova, "The Film Festival Circuit," 35; Quandt, "The Sandwich Process," 56-57; De Valck, "Supporting art cinema," 57.

¹³ De Valck, "Filmfestivals, coproductiemarkten," 144.

¹⁴ De Valck en Loist, "Film Festival Studies," 180.

verschillende interessegroepen. De Valck en Loist stellen dat filmfestivalstudies gezien dienen te worden als “*sites of intersecting discourses and practices*”.¹⁵ De Valck en Loist beschrijven verschillende perspectieven die samenkomen binnen dit werkveld. Voor dit onderzoek is een aantal van deze perspectieven relevant: dat filmfestivals verbonden zijn in een internationaal netwerk (het filmfestivalcircuit), het esthetische discours dat film als kunstwerk construeert (het cinefiele aspect van filmfestivals), het filmfestival als instituut dat fungeert volgens eigen mechanismes en beïnvloed wordt door de aanwezigheid en acties van verschillende interessegroepen. Aan deze, overlappende, perspectieven zijn verschillende inzichten gekoppeld. De theoretische kadering van dit onderzoek naar de ontwikkelingen binnen het Noordelijk Film Festival is gebaseerd op een aantal van deze inzichten.

Het concept filmfestivalcircuit is belangrijk gebleken binnen het opkomende werkveld filmfestivalstudies. Thomas Elsaesser is één van de eerste mediawetenschappers die dit concept heeft uitgewerkt. Elsaesser vergelijkt de onderlinge connectie tussen Europese filmfestivals met het studiomodel van Hollywood, omdat verschillende filmfestivalelementen aan elkaar verbonden zijn in een netwerk.¹⁶ Het filmfestivalcircuit fungeert volgens Elsaesser als een alternatief distributiesysteem voor de vertoning van arthouse cinema.¹⁷ Arthouse films die niet in commerciële bioscopen of zelfs in filmhuizen draaien hebben middels het internationale, maar voornamelijk Europese, filmfestivalcircuit een vertoningnetwerk gevonden waardoor deze films toch een publiek kunnen bereiken. Het door Elsaesser beschreven filmfestivalcircuit is echter te generaliserend waar het gaat om de functie van filmfestivals. Owen Evans uit kritiek op het feit dat Elsaesser het festival in Cannes als representatief neemt voor alle filmfestivals in Europa.¹⁸ Evans stelt, heel terecht, dat het festival in Cannes niet alleen verschilt van andere grotere filmfestivals in Europa zoals de filmfestivals in Berlijn en Venetië, maar dat er bij elk festival een individualiteit te constateren is die vaak over het hoofd wordt gezien.¹⁹ Deze kritiek neemt niet weg dat het concept filmfestivalcircuit uitstekend geschikt is om het Noordelijk Film Festival in een breder perspectief te kunnen plaatsen. Hierdoor wordt dit filmfestival niet als opzichzelfstaand cultureel evenement waargenomen, maar kan het geanalyseerd worden als onderdeel van een groter netwerk van filmexhibitie. Verdere specificatie is echter noodzakelijk om de rol van het filmfestival beter te kunnen begrijpen. Want zoals Kenneth Turan in zijn boek *Sundance to Sarajevo* heeft laten zien zijn filmfestivals even divers als dat ze alomtegenwoordig zijn.²⁰

Een eerste specificatie van filmfestivals wordt gegeven door Mark Peranson. Peranson stelt

¹⁵ De Valck en Loist, "Film Festival Studies," 180-188.

¹⁶ Elsaesser, *European Cinema*, 93.

¹⁷ Elsaesser, *European Cinema*, 91.

¹⁸ Evans, "Border Exchanges," 24.

¹⁹ Evans, "Border Exchanges," 29.

²⁰ Turan, *Sundance to Sarajevo*, 1-9.

dat binnen het filmfestivalcircuit een onderscheid kan worden gemaakt tussen *business festivals* en *audience festivals*.²¹ Filmfestivals in de eerste categorie zijn veelal de grootste qua omvang en hebben een enorm budget. Voor filmfestivals in deze categorie is het vertonen van premières een zeer belangrijk onderdeel van hun programmeringstrategie. Daarnaast zijn er veel professionals vanuit de internationale filmindustrie aanwezig en genieten dergelijke filmfestivals veel pers aandacht. Binnen het filmfestivalcircuit fungeren de grotere business festivals als een alternatief distributiesysteem voor Hollywood. Bij de kleinere audience festivals is te zien, dat deze een vaak lokaal publiek voorzien en dat dit publiek veelal het belangrijkste is voor dit soort filmfestivals. De kleinere filmfestivals hebben dan ook een andere rol binnen het filmfestivalcircuit dan het faciliteren van de handel in films, zoals het aanbieden van arthouse films aan een lokaal publiek in een stad of regio waar deze films anders niet vertoond zullen worden. Deze tegenstelling is een goed uitgangspunt om het Noordelijk Film Festival te kunnen categoriseren. Echter stelt Peranson dat in praktische zin filmfestivals veelal minder zwart-wit fungeren dan zijn twee categorieën suggereren. Zo stelt Peranson: "*These are ideals: most festivals fit somewhere in the middle, combining elements of both types.*"²² Daarnaast is het volgens hem ook mogelijk voor filmfestivals om van categorie te veranderen. Het zijn dan veelal audience festivals die business festivals worden.²³

Marijke de Valck biedt een verdere specificatie van filmfestivals door de functies in een historisch perspectief te plaatsen. Volgens De Valck zijn er drie verschillende historische fasen geweest waarin filmfestivals verschillende functies hebben vervuld in het filmfestivallandschap.²⁴ De eerste functie (gekoppeld aan de periode van de jaren dertig tot de jaren zestig) van filmfestivals was het vertonen van nationale cinema's, omdat het medium film zeer geschikt werd bevonden om de nationale identiteit van een natie naar buiten toe te presenteren.²⁵ De tweede functie (gekoppeld aan de periode van de jaren zeventig tot de jaren tachtig) wordt gekenmerkt door onafhankelijke programmering van filmfestivals. Het filmfestival fungeerde niet langer als etalage voor nationale filmproducties, maar films werden nu geselecteerd op basis van esthetische of maatschappijkritische criteria.²⁶ Films en/of filmmakers voorzien van toegevoegde waarde is een belangrijke functie die in deze fase door filmfestivals wordt verricht.²⁷ Wanneer een film bij een gerenommeerd filmfestival (zoals Cannes, Berlijn of Rotterdam) een prijs wint zal deze meer aandacht vergaren vanuit de (internationale) pers. Maar ook zonder een prijs te winnen kan een film en/of filmmaker toegevoegde waarde vergaren. Zo kan een film worden opgenomen in prestigieuze

²¹ Peranson, "Two Models of Film Festivals," 38.

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ De Valck, *Film Festivals*," 41-43.

²⁵ Ibid., 51.

²⁶ Ibid., 93.

²⁷ Ibid., 210-211.

programmaonderdelen, zoals *Un Certain Regard* in Cannes, of geprogrammeerd worden als openingsfilm voor bijvoorbeeld het filmfestival in Rotterdam. Door het filmfestivalcircuit af te reizen kan een film voorzien worden van toegevoegde waarde, mits er positieve pers aandacht en lof vanuit filmcritici wordt vergaard.²⁸ De laatste functie (gekoppeld aan de periode jaren tachtig tot het heden) is de opkomst van de zogeheten thematische filmfestivals. Door de toename in filmfestivals is de concurrentie toegenomen en zijn filmfestival genoodzaakt om zichzelf te onderscheiden. Volgens De Valck is deze laatste functie een direct gevolg van de proliferatie die het filmfestivalcircuit de afgelopen jaren kenmerkt.²⁹ De hierboven genoemde functies zijn terug te vinden in verschillende hedendaagse filmfestivals.³⁰

De Valck hanteert in haar boek een definitie van filmfestivals die rekening houdt met het feit dat filmfestival verschillende functies en rollen hebben.³¹ Verwijzend naar Daniel Dayan stelt de Valck dat dit ervoor zorgt dat de identiteit van een filmfestival niet vaststaat, maar opgemaakt is uit verschillende definities, gegeven door verschillende betrokken partijen.³² Verder stelt Daniel Dayan dat:

In a way, a film festival is mostly spent answering questions about self-definition, identity, and character. This definitional activity is on the minds of all involved: organizers, jury-members, candidates, audiences, buyers and storytellers of different sorts, those who write catalogs, those who write reviews, those who script buzz, and those who write wrap-up essays.³³

Waar in dit onderzoek wordt gesproken over de identiteit van een filmfestival, heeft dat begrip identiteit primair een heuristische functie. Het helpt om in kaart te brengen hoe de festivalorganisatie, de pers, het publiek en eventuele andere partijen via hun uitingen en andere acties een gedaante geven aan en een beeld construeren van dat festival. Het begrip identiteit helpt bovendien om over deze processen en de uitkomsten daarvan te spreken en in die zin heeft het ook een retorische functie. Als onderzoeker geef ik echter zelf geen nadere theoretische invulling aan het begrip identiteit. Anders gezegd: het begrip identiteit blijft theoretisch 'leeg'. De door De Valck vanuit historisch perspectief beschreven functies tonen verschillende manieren waarop filmfestivals zichzelf profileerden. De verschillende functies hebben een belangrijke invloed uitgeoefend op de identiteit van filmfestivals. Zo weerspiegelt de tweede functie het artistieke karakter van filmfestivals. Belangrijke elementen hierbij zijn dat films als kunst worden geprofileerd en de makers

²⁸ Ibid., 35.

²⁹ Ibid., 179.

³⁰ Filmkrant; "Hits en rode lopers," Joost Broeren, April 2013.

³¹ De Valck, *Film Festivals*, 16.

³² Ibid, 32.

³³ Dayan, *Looking for Sundance.*, 45.

als *auteurs*.³⁴ Zoals zal blijken is dit aspect ook een belangrijk onderdeel van de identiteit van het Noordelijk Film Festival. De laatste en meest recente functie toont de specialisering van hedendaagse filmfestivals. Er zijn verschillende nichefilmfestivals die zich uitsluitend hebben gericht op het gebied van genre, nationale cinema en (etnische) minderheidsgroepen.³⁵ Hiermee trachten deze filmfestivals zichzelf te positioneren binnen het profilerende hedendaagse filmfestivalcircuit. De Valck stelt: "*The increased competition on the festival circuit had made it necessary for film festivals to ... distinguish themselves ... from other festival by specifying the area where they would (try to) intervene in film culture.*"³⁶ Zoals in de komende analyse zal blijken maken deze twee eigenschappen een belangrijk onderdeel uit van de identiteit van het Noordelijk Film Festival en zijn ook bij dit festival verschillende identiteiten te constateren.

Het toenemende aanbod van filmfestivals evenals veranderingen in het cultuurbeleid hebben ook andere gevolgen voor filmfestivals en de manier waarop deze worden georganiseerd. In een casestudie van het Internationaal Film Festival Rotterdam concludeert De Valck dat hoewel de doelstelling om kunstcinema te vertonen met hoogwaardige esthetische of maatschappijkritische kwaliteiten in alle lagen van de organisatie van het Internationaal Film Festival Rotterdam de boventoon voert, er in het hedendaagse film(festival)landschap ook commercieel gedacht moet worden.³⁷ De Valck beschrijft dat in het geval van het filmfestival in Rotterdam deze commerciële werkwijze inhield dat er meer aandacht aan industriële partners werd besteed. Voor dit filmfestival is deze verschuiving helemaal opmerkelijk gezien het Internationaal Film Festival in Rotterdam sinds jaar en dag de identiteit van een auteur en filmmaker gedreven filmfestival heeft.³⁸ Veranderingen in beleid, organisatie of programmering van een filmfestival zorgen ervoor dat bepaalde belangengroepen een andere rol en/of positie bij een filmfestival krijgen. Om dit bij het Noordelijk Film Festival in kaart te brengen zal het stakeholder model van pas komen. Volgens De Valck is dit model bruikbaar voor onderzoek naar filmfestivals omdat hierdoor verklaard kan worden hoe de uiteenlopende belangen van verschillende partijen elk een rol spelen in de totstandkoming van een filmfestival.³⁹ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de wijze waarop dit model binnen filmfestivalstudies wordt ingezet afwijkt van de manier waarop dit elders het geval is, zoals bijvoorbeeld in de bedrijfs- en organisatiekunde.⁴⁰ Binnen dit onderzoek is de functie van het begrip stakeholder om te achterhalen hoe verschillende betrokken partijen discursief het profiel van een festival, in dit geval het Noordelijk Film Festival, construeren. Dit model gaat ervan uit dat bepaalde

³⁴ De Valck, *Film Festivals*, 211.

³⁵ Ibid.

³⁶ De Valck, *Film Festivals*, 211.

³⁷ De Valck, "Supporting art cinema," 56.

³⁸ Ibid., 55-56.

³⁹ Ibid., 45.

⁴⁰ Freeman, *Strategic Management*, 1-28; Freeman et al., *Stakeholder Theory*, 3-63; Phillips, *Stakeholder Theory and Organizational Ethics*, 1-11; Mitchel, Agle en Wood, "Toward a Theory of Stakeholder Identification," 853-855.

personen, instanties of partijen niet los gezien kunnen worden van een filmfestival. Verder stelt Rhyne dat de interesses van deze betrokken partijen tegenstrijdig kunnen zijn, maar dat de collectieve *performances* van deze partijen belangrijk zijn voor de samenhang van een filmfestival.⁴¹ Met de collectieve performances doelt Rhyne op de acties van interessegroepen die de beleving van een filmfestivalevenement beïnvloeden. Één voorbeeld hiervan zijn de vraaggesprekken met een filmmaker aan het eind van een filmvertoning. Het feit dat een filmmaker het publiek kan voorzien van conceptualisering en additionele informatie maakt van een filmvertoning een bijzondere belevenis. Andere voorbeelden zijn de aanwezigheid van een bekende acteur of een filmcriticus die verslag doet van het filmfestival of een bepaald onderdeel. Ook De Valck stelt dat de aanwezigheid van partijen, met vaak tegenstrijdige belangen, zoals filmcritici en filmmakers onderdeel is van een filmfestival, ze zijn de: "*necessary links that make up the event*".⁴² Voorbeelden van stakeholders zijn filmmakers, financiers, journalisten en professionals vanuit de industrie zoals distributeurs.⁴³ Volgens Peranson is de positie van een filmfestival binnen het filmfestivalcircuit van invloed op de verhouding met de verschillende stakeholders.⁴⁴ Zo hebben bijvoorbeeld professionals uit de filmindustrie een minder grote of geen rol bij publieksfestivals, terwijl deze groep een zeer belangrijke functie heeft in de totstandkoming en voortzetting van business festivals. Het stakeholder model is belangrijk om de veranderingen van een filmfestival te achterhalen en begrijpen. Echter, een probleem blijft wel dat de inzet van het begrip 'stakeholder' al te makkelijk kan suggereren dat hier een vorm van stakeholder-analyse plaatsvindt in de theoretisch en methodisch veel specifiekere en verder uitgewerkte zin, die gangbaar is binnen de bedrijfs- en organisatiekunde, maar niet op die manier is overgenomen binnen het domein van de festivalstudies, waar noties als 'stakeholder' en 'stakeholder-analyse' een veel 'lossere' en eclecticische toepassing vinden. Om de suggestie weg te nemen dat het hier om iets anders gaat dan allen dat laatste, kies ik er dan ook voor om in deze scriptie het begrip 'stakeholder' verder te vermijden en in plaats daarvan te spreken over interesse- of belangengroepen.

De hierboven genoemde inzichten vanuit filmfestivalstudies geven een kadering waarin zowel de functie van het Noordelijk Film Festival op het internationale filmfestivalcircuit, als de interne werking door onder andere de invloed van verschillende interessegroepen in acht kan worden genomen. Verder bieden de categorisering van Peranson en De Valck de gelegenheid om de rol van het Noordelijk Film Festival ook op een nationaal en lokaal niveau mee te nemen in de analyse.

⁴¹ Rhyne, "Film Festival Circuits," 18.

⁴² De Valck, *Film Festivals*, 34.

⁴³ Rhyne, "Film Festival Circuits," 20.

⁴⁴ Peranson, "Two Models of Film Festivals," 39.

Methode

De balans tussen kunst en commercie binnen de context van het Noordelijk Film Festival, zal in kaart worden gebracht door veranderingen te constateren tussen twee edities van het filmfestival (2011 en 2013).⁴⁵ De driedelige focus van de analyse is de programmering, de festivalidentiteit geconstrueerd vanuit de organisatie en de identiteit zoals deze vanuit de pers is geconstrueerd. De veranderingen daarin worden in kaart gebracht en vergeleken aan de hand van vergelijkbare en waar mogelijk ook kwantificeerbare informatie over deze aspecten van het filmfestival. Voor de identiteit geconstrueerd vanuit de organisatie zijn marketinguitingen zoals persberichten, festivalkranten en nieuwsberichten geanalyseerd. Bronnen die de identiteit geconstrueerd door de pers in kaart brengen, zijn voornamelijk krantenartikelen vanuit de lokale pers, aangevuld met nationale krantenartikelen en online artikelen. Binnen deze bronnencategorie wordt er onderscheid gemaakt tussen algemene berichtgeving en specifieke filmkritiek. Bronnen uit deze laatste categorie zijn uitsluitend afkomstig van *De Filmkrant*. De programmering van het Noordelijk Film Festival is geanalyseerd door onder andere programmaonderdeelbeschrijvingen vanuit eigen publicaties te vergelijken. Voor zowel de analyse van de identiteit geconstrueerd vanuit de organisatie, als de analyse van de programmering zijn bovendien interviews met medewerkers afgenomen. Deze interviews geven inzicht in de beweegredenen voor bepaalde strategieën evenals de ambities, risico's en verwachtingen voor de toekomst.

Een voor dit onderzoek belangrijke concept is *The Written Festival*, zoals ontwikkeld door Daniel Dayan. Met *The Written Festival* verwijst Dayan volgens Rust, Monani en Cubitt:

[T]o the print materials produced by and about a festival. Dayan and others (for example, Stringer; Ruling and Pederson), suggest that the written materials associated with film festivals help us understand how film festival identities are constructed and critiqued.⁴⁶

Ragan Rhyne stelt dat journalistieke artikelen de manier waarop een filmfestival wordt begrepen, beïnvloeden.⁴⁷ Bronnen zoals nieuwsartikelen over het Noordelijk Film Festival zullen helpen om te begrijpen hoe het filmfestival van buiten af wordt geïdentificeerd. Bronnen vanuit de organisatie zelf zoals jaarverslagen, programma- en festivalbeschrijvingen, festivalkranten, festivalgidsen en persberichten over het Noordelijk Film Festival helpen te begrijpen hoe het filmfestival zich profileert.⁴⁸ Om de selectie te systematiseren is er een aantal belangrijke criteria opgesteld voor de selectie van zowel de publicaties van de pers als materiaal vanuit de organisatie zelf. De vertoningdata van de publicaties vormen een eerste criterium waarop vergelijkbaar materiaal is

⁴⁵ In 2012 heeft het Noordelijk Film Festival vanwege de verhuizing van de organisatie een editie overgeslagen.

⁴⁶ Rust, Monani en Cubitt, "Ecocinema Theory and Practice," 258.

⁴⁷ Rhyne, "Film Festival Circuits," 18.

⁴⁸ Rhyne, "Film Festival Circuits," 18.

geselecteerd en geordend. De belangrijkste data zijn: de openingsfilm/avond, de slotfilm/avond, bekendmaking van het gehele programma, bekendmaking van de prijswinnaars (publieksprijs, competitiewinnaar en de winnaars van het Noordelijk amateur Film Festival) en de bekendmaking van het totale bezoekersaantal. Verder zijn er specifieke onderwerpen waaraan jaarlijks een nieuwsbericht of persbericht wordt gewijd. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen zijn: de bekendmaking van de openingsfilm, specifieke programmaonderdelen, aanwezige filmmakers en de bekendmaking van de publiekswinnaar. Daarnaast is het gebruikelijk dat er een interview met de programmeur(s) wordt gepubliceerd, ook deze artikelen zijn vergeleken. Aanvullend bij deze bronnen zijn interviews met festivalmedewerkers afgenomen, die inzicht geven hoe de organisatie zelf de identiteit van het festival heeft getracht te construeren.

De analyse van de programmering is gestructureerd middels de door Cousins en Koehler gegeven criteria omtrent de (cinefiele) functie van filmfestivals.⁴⁹ Aan de hand van deze criteria is er een aantal programmaonderdelen te identificeren waarop kan worden gefocust bij het bestuderen van de programmering van het Noordelijk Film Festival. Een eerste focus is de aanwezigheid van premières en de hoeveelheid klassiekers die zijn opgenomen in het programma. Verwijzend naar Mark Peranson stelt Koehler dat er maar een beperkt aantal echt esthetisch of maatschappijkritisch belangrijke première films uitkomen in een jaar.⁵⁰ Door premières de belangrijkste positie binnen de programmering te geven wordt er veel persaandacht gecreëerd. Echter deze strategie zorgt, volgens Koehler, voor een afbreuk aan de waarborging van cinema. Hiermee bedoelt Koehler dat er te weinig aandacht wordt besteed aan echt interessante en vooruitstrevende films. Volgens Koehler is het tonen van dergelijke films, die veelal zonder filmfestivalvertoning niet in een bepaalde regio vertoond zullen worden, één van de belangrijkste functies van filmfestivals. De programmering van een filmfestival is per jaar verschillend, dit maakt het lastig om vergelijkbaar materiaal te verzamelen. Echter, er zijn een aantal vaste programmaonderdelen van het Noordelijk Film Festival die gebruikt zijn voor de analyse naar premières en klassiekers. Het programmaonderdeel Wij Noordelingen uit 2011 is in 2013 opgesplitst in de programmaonderdelen de Noordse Focus en Nederlands, Vlaams en Fries.⁵¹ Deze programmaonderdelen hebben een prominente plek binnen de programmering. Maar nog belangrijker is dat middels deze programmaonderdelen het Noordelijk Film Festival zijn identiteit als podium voor Noordelijk cinema construeert. Ook wordt er met deze programmaonderdelen een gedeelde Scandinavische, Friese en Nederlandse identiteit gesuggereerd. Daarnaast zijn er jaarlijks wisselende programmaonderdelen die recente en interessante ontwikkelingen binnen de filmcultuur van een bepaald land laten zien. Zo zijn er in 2011 programmaonderdelen gewijd aan Griekse cinema

⁴⁹ Cousins, "Widescreen on Film Festivals," 155-158; Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 81-97.

⁵⁰ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 87.

⁵¹ Noordelijk Film Festival, "Wij Noordelingen," 18; Noordelijk Film Festival, "Noordse Focus," November 2013; Noordelijk Film Festival, "Nederlands, Vlaams & Fries," November 2013.

en de implicaties van de economische crisis in het onderdeel Grieks Gedonder.⁵² Ook is er in 2011 aandacht geschonken aan Indiase cinema in Blik op India en aan mythes uit Scandinavische gebieden in Northern Creatures.⁵³ Verder is er in 2013 specifiek aandacht besteed aan Slowaakse en Wit Russische cinema.⁵⁴ De inhoud van deze programmaonderdelen, de ideeën en beschrijvingen hierachter zijn belangrijk voor de analyse. Deze geven een indicatie of films of programmaonderdelen commerciëler zijn opgezet of dat er een aanbod wordt gegeven van artistiek interessante en belangrijke films om het lokale aanbod te vergroten en zodoende een belangrijke functie van filmfestivals te vervullen.

Een andere belangrijke functie van filmfestivals is het tonen van nieuwe ontdekkingen op het gebied van cinema.⁵⁵ Liz Czach stelt in haar onderzoek naar Canadese filmfestivals en cinema, dat filmfestivals een grote rol kunnen spelen in het promoten van nationale of regionale producties.⁵⁶ De programmaonderdelen: de Nieuwe Noordelijke Oogst en het Noordelijk amateur Film Festival, zijn goede voorbeelden van programmaonderdelen binnen het Noordelijk Film Festival die een podium bieden aan regionaal en opkomend filmtalent.⁵⁷ Veranderingen in de positie van deze en andere programmaonderdelen binnen de algehele programmering evenals veranderingen in de omvang hiervan zullen geanalyseerd worden om de importantie van regionale en nationale filmproducties voor het Noordelijk Film Festival in kaart te brengen.

Analyse van de verschillende interessegroepen zoals journalisten, professionals vanuit de industrie en publiek zal uitgevoerd worden aan de hand van het eerder beschreven stakeholder model. Zoals eerder is aangegeven, gaat dit model ervan uit dat de performances van interessegroepen gezien dienen te worden als onderdeel van het filmfestivals. Zo stelt De Valck:

[F]or example, the sales representatives, film critics and filmmakers meeting at film festivals are not considered separate from the event, but whose congregations, performances, and products are understood as necessary links that make up the event.⁵⁸

Veranderingen in hoeveelheden uit een bepaalde categorie, zoals bijvoorbeeld professionals uit de industrie of filmmakers, hebben invloed op het totale filmfestival. Belangrijk is dat veranderingen in de aanwezigheid van bepaalde interessegroepen (zoals professionals vanuit de filmindustrie of

⁵² Noordelijk Film Festival, "Grieks Gedonder," 14.

⁵³ Noordelijk Film Festival, "Blik op India," 30; Noordelijk Film Festival, "Northern Creatures," 29.

⁵⁴ "Europa Panorama," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 23 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/europa-panorama/>.

⁵⁵ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 38; Cousins, "Widescreen on Film Festivals," 157.

⁵⁶ Czach, "Building of a National Cinema," 80.

⁵⁷ "Nieuwe Noordelijke Oogst," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nieuwe-noordelijke-oogst-2/>; "Noordelijk amateur Film Festival," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordelijk-amateur-film-festival-2013/>.

⁵⁸ De Valck, "Supporting art cinema," 34.

landelijke pers) ook een veranderende positie van het Noordelijk Film Festival binnen het filmfestivalcircuit kunnen weergeven. Of deze veranderingen onderdeel zijn van een bewust gewijzigde strategie vanuit de organisatie zal bevestigd worden in de interviews met de medewerkers van het Noordelijk Film Festival. Naast professionals vanuit de filmindustrie, filmmakers en journalisten (zowel lokaal als landelijk) is het publiek belangrijk voor het Noordelijk Film Festival. De bezoekercijfers en publiekswaardering zijn daarom een belangrijke informatiebron voor de doeleinden van dit onderzoek. Deze gegevens zullen aangeven welke films het, voornamelijk lokale, publiek heeft bezocht en hoe bepaalde films zijn gewaardeerd. Veranderingen in bezoeken en waardering zullen geanalyseerd worden door desbetreffende gegevens over vergelijkbare films uit de programma's van 2011 en 2013 naast elkaar te leggen. Hierin wordt voornamelijk gefocust op grotere, cross-over titels en de kleinere arthouse producties.

Dit onderzoek is opgedeeld in drie hoofdstukken. Ten eerste zal er een analyse gegeven worden van de belangrijkste veranderingen betreffende de programmering van het Noordelijk Film Festival. Naast de vergelijking van klassiekers, premières en regionaal aanbod is de nieuwe structuur van het festival een belangrijke verandering in 2013. Daarnaast is de herstructurering van het competitieprogramma een opmerkelijke verandering. De bevindingen en beschrijvingen in dit hoofdstuk zullen tevens dienen als uitgangspunt voor de analyses in de komende hoofdstukken.

In het tweede hoofdstuk zal de identiteit geconstrueerd vanuit de organisatie worden achterhaald. Hier zal geanalyseerd worden wat voor veranderingen er te constateren zijn in de profilering van dit filmfestival middels eigen publicitaire middelen. De festivalkrant is in de afgelopen jaren één van de belangrijkste middelen gebleken om het gehele programma, evenals een groot deel van de identiteit, naar buiten toe te communiceren. In 2013 is er onder andere een grote verschuiving te constateren naar digitale media. Deze verschuiving is samen met andere veranderingen afgezet tegen de intentie vanuit de organisatie. De beweegredenen vanuit de organisatie zijn achterhaald door interviews af te nemen met verschillende medewerkers van het Noordelijk Film Festival.

Het derde hoofdstuk behandelt de identiteit zoals deze vanuit de pers geconstrueerd is. In dit hoofdstuk zal ook in worden gegaan op de functie en belangen van de pers bij het Noordelijk Film Festival. In dit onderzoek zal een onderscheid tussen verschillende soorten pers worden gehanteerd. Het onderscheid bestaat uit respectievelijk dagkranten regionaal, dagkranten nationaal, filmkritische pers en cultuurrecensenten. Dat de pers een cruciale interessegroep is voor het festival wordt door de organisatie beaamd. Wat voor een extra dimensie zorgt is dat één van de belangrijkste regionale kranten, *De Leeuwarder Courant*, tevens mediapartner is van het Noordelijk Film Festival. Naast een sponsoring in natura in de vorm van de festivalkrant, verzorgde deze partij ook de publieksprijs.

De verwachting is dat er wel degelijk een uitgebreid cinefiel aanbod te bespeuren zal zijn in

de programmering van het Noordelijk Film Festival. Maar het filmfestival zal waarschijnlijk ook aandacht moeten besteden aan het aantrekken van een groter publiek. Daarnaast is de verwachting dat het Noordelijk Film Festival, net als vele andere kleinere filmfestivals, zich moet aanpassen om zijn positie op het hedendaagse filmfestivalcircuit te kunnen behouden. Dit zal bijvoorbeeld betekenen dat er meer gefocust moet worden op het publiek en dat het profiel van het filmfestival aangesterkt of gespecificeerd dient te worden.

IV. Programmering

Het Noordelijk Film Festival is een groot regionaal filmfestival in het noorden van Nederland dat al ruim dertig jaar wordt georganiseerd. Het festival vindt jaarlijks (met uitzondering van 2012 vanwege een verhuizing) plaats in de tweede week van november. Afgelopen jaren heeft het filmfestival elke editie rond de 25.000 bezoeken in vijf dagen getrokken. Stadschouwburg De Harmonie in Leeuwarden is het festivalcentrum van het Noordelijk Film Festival geworden. Daarnaast hebben in 2011 Filmhuis Leeuwarden en in 2013 Slieker Film Leeuwarden als locatie voor dit filmfestival gefungeerd. Het Noordelijk Film Festival profileert zich als één van de grootste regionale filmfestivals van Nederland en het grootste culturele evenement van Noord Nederland.⁵⁹ Één van de belangrijkste aspecten van de identiteit en profilering van het Noordelijk Film Festival is het raakvlak dat wordt gezocht tussen Scandinavische, Nederlandse, Vlaamse en Friese (film)culturen. Deze verschillende nationale cinema's worden door het Noordelijk Film Festival Noordse cinema genoemd. Volgens de organisatie is er een sterke overeenkomst in cultuur en historie tussen deze verschillende regio's.⁶⁰ In 2011 is dit raakvlak zichtbaar gemaakt middels het programmaonderdeel: Wij Noordelingen.⁶¹ In 2013 is de culturele en cinematografische connectie tussen Noord Nederland en Scandinavië middels het programmaonderdeel de Noordse Focus en het programmaonderdeel Nederlands, Vlaams & Fries gepresenteerd.⁶² Met deze programmaonderdelen tracht het Noordelijk Film Festival een connectie tussen deze nationale cinema's en culturen te tonen. Het Noordelijk Film Festival heeft in 2013 de ambitie uitgesproken om binnen de Benelux hét podium te worden voor Noordse arthouse cinema. Deze podiumfunctie wordt volgens de organisatie, op dit moment, door geen enkel ander Nederlands en/of Vlaams filmfestival verzorgd.⁶³ Zoals eerder aangegeven is

⁵⁹ "Over het programma," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 4 Februari, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/>.

⁶⁰ "Noordse focus," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordse-focus/>; "Nederlands, Vlaams & Fries," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nederlands-vlaams-fries/>.

⁶¹ Noordelijk Film Festival, "Wij Noordelingen," 18.

⁶² "Noordse Focus," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordse-focus/>.

⁶³ Noordelijk Film Festival, "Noordelijk Film Festival," Jaarverslag 2011, April, 2012.

specialisering typerend voor kleinere filmfestivals in het hedendaagse filmfestivalcircuit. Ondanks de specifieke focus op Noordse cinema kan het Noordelijk Film Festival niet als nichefestival geïnclassificeerd worden. Het Noordelijk Film Festival is allereerst een publieksfestival. Het film festival heeft wel elementen van het business festival in zich, zoals bij elk filmfestival volgens Peranson het geval is. Zo is er bijvoorbeeld in 2011 veel aandacht besteed aan het aantrekken van internationale gasten.⁶⁴ Echter, het Noordelijk Film Festival is allereerst en voornamelijk een publieksfestival. De belangrijkste aanduiding hiervoor is dat de programmaonderdelen als doel hebben films te vertonen aan het lokale publiek. Nichefestivals vertonen films van een bepaalde genre, minderheidsgroep of nationale cinema. Publieksfestival vertonen films die anders niet in een bepaalde regio vertoond zullen worden.⁶⁵ De programmering en focus van het Noordelijk Film Festival is veel breder dan die van nichefestivals. Zoals bijvoorbeeld het IDFA in Amsterdam dat uitsluitend documentaires vertoont, Go Short in Nijmegen dat zich alleen focust op korte films of het Imagine Film Festival in Amsterdam dat zich heeft gespecialiseerd in fantasie genre films.⁶⁶ In 2011 werd er met de Interregio Competitie en het Interregio Panorama een overzicht gegeven van bijzondere, recente Europese arthouse producties.⁶⁷ In 2013 is deze focus doorgezet in het programmaonderdeel Europa Panorama.⁶⁸ Met deze programmaonderdelen geeft het Noordelijk Film Festival zijn bezoeker de gelegenheid om films te ontdekken die anders niet in de regio vertoond zullen worden. Hiermee vervult het Noordelijk Film Festival, in beide edities, wat Koehler als de belangrijkste functie van filmfestivals beschouwt.⁶⁹ Vanwege deze functie hecht de organisatie van het Noordelijk Film Festival weinig waarde aan het binnenhalen van internationale premières. Volgens programmeur Fredau Buwalda zijn premières een marketingtool waarmee persaandacht gecreëerd kan worden. Premières hebben voor dit filmfestival inhoudelijk geen significatie functie. Wat wel belangrijk is, is dat de films niet eerder in de regio vertoond werden. *"Ik denk dat ons festival grotendeels bestaat uit voornamelijk Friese premières. We willen toch iets bieden wat nog niet in deze hoek van Nederland te zien is geweest."*⁷⁰ Dat een film een première is, heeft voor het Noordelijk Film Festival vooral betekenis op regionaal niveau. In tegenstelling tot het gebruiken van premières om persaandacht te vergaren, focust de organisatie zich voornamelijk op het aanbieden van een uniek programma van niet eerder in de regio vertoonde films. Zoals verder zal blijken hebben de veranderingen die het

⁶⁴ Peranson, "Two models of Film Festivals," 38-39.

⁶⁵ De Valck, *Film Festivals*, 214; Peranson, "Two Models of Film Festivals," 38-39.

⁶⁶ "Organisatie," IDFA, geraadpleegd 11 April, 2014, <http://www.idfa.nl/nl/organisatie.aspx>; "Organisaties," Go Short, geraadpleegd 11 April, 2014, <http://www.goshort.nl/organisatie/>; "Over het festival," Imagine, geraadpleegd 11 April, 2014, <http://www.imaginefilmfestival.nl/over-het-festival>.

⁶⁷ Noordelijk Film Festival, "Interregio Competitie," 6; Noordelijk Film Festival, "Interregio Panorama," 10.

⁶⁸ "Europa Panorama," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 23 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/europa-panorama/>.

⁶⁹ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 83.

⁷⁰ Fredau Buwalda (programmeur Noordelijk Film Festival 2013), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014.

Noordelijk Film Festival in 2013 heeft doorgevoerd, de functie van publieksfestival niet geschaad. Ook is het aanbieden van in de regio niet eerder vertoonde films een belangrijke eigenschap gebleven.

Een belangrijke verandering in 2013 is de herprofilering van de competitie. De Interregio Competitie werd zowel vanuit de pers als door de organisatie beschreven als het hart van het festival.⁷¹ In 2011 (en de jaren daarvoor) bestond de Interregio Competitie uit een selectie eerste of tweede films van Europese filmmakers die gefilmd waren of zich afspeelden in een *rural area* met, net als Friesland, een eigen regionale identiteit.⁷² Competitieprogramma's zijn bij veel filmfestivals de programmaonderdelen die de meeste persaandacht genereren.⁷³ De competitie van het Noordelijk Film Festival kostte veel tijd en geld om jaarlijks op te zetten. Aangezien de organisatie in 2013 minder financiële middelen tot zijn beschikking had is er besloten om de competitie een andere vorm te laten aannemen. De (nationale) persaandacht en de aanwezigheid van internationale filmmakers woog volgens de organisatie niet op tegen de manuren en financiële middelen die er jaarlijks in de constructie van deze competitie werden gestoken.⁷⁴ De nieuwe competitie zal een regionaal karakter gaan aannemen. Regionale Noord-Nederlandse filmmakers kunnen een script inleveren dat beoordeeld zal gaan worden door een jury. De winnaar zal €10.000 winnen en zijn korte film in première laten gaan op het Noordelijk Film Festival.⁷⁵ Deze opzet past volgens de organisatie beter bij de identiteit en functie van een publieksgericht filmfestival. Zo stelt programmeur Fredau Buwalda:

Dat komt veel dichterbij het publiek en de filmmakers hier. Dat is ook iets wat we graag willen. Dat we meer focus op regionale Nederlandse filmmakers willen leggen en [...] een platform of een netwerk [willen bieden] waar ze elkaar kunnen ontmoeten en waar wij ook faciliteren in het tentoonstellen van hun werk. Dus we moeten ook hun films vertonen. Het Noordelijk Film Festival moet een logische stap zijn voor filmmakers uit deze regio. Hoe bereik je dat? Door ze meer te betrekken bij je festival.⁷⁶

Naast een toename in betrokkenheid bij de regionale filmmakers, is het actieve aspect van de nieuwe competitie een eigenschap waar de organisatie veel waarde aan hecht. Met deze vernieuwde competitie wordt de podiumfunctie van het Noordelijk Film Festival voor regionale films vergroot. Maar belangrijker is dat deze herstructurering de filmproductie in de regio zal kunnen gaan stimuleren.

⁷¹ Noordelijk Film Festival, "Interregio Competitie," 6; de Kluiver, "Seks-komedie tot pedodrama," 24.

⁷² Noordelijk Film Festival, "Interregio Competitie," 6; Buwalda, interview.

⁷³ De Valck, *Film Festivals*, 126.

⁷⁴ Rik Vermeulen (programmeur Noordelijk Film Festival 2009-2013), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014; Buwalda, interview.

⁷⁵ "Nieuwe competitie," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/nieuwe-competitie-noordelijk-film-festival/>.

⁷⁶ Buwalda, interview.

De herverdeling van de programmaonderdelen en de herziende opbouw van het programma in 2013 draagt bij aan een versterking van de publieksfestival identiteit. De nieuwe programmastructuur is makkelijker te begrijpen omdat deze simpeler is opgebouwd. Dit is volgens de organisatie een aspect dat door het publiek zal worden gewaardeerd.⁷⁷ In 2013 is het Noordelijk Film Festival opgezet met drie hoofdpijlers, respectievelijk de Noordse Focus, het Europa Panorama en Nederlands, Vlaams & Fries. Daarnaast was er in 2013 minder randprogrammering, voornamelijk wegens een afname in financiële middelen. Deze veranderde strategie is wellicht ook te danken aan een wisseling van de wacht. In 2013 heeft programmeur Fredau Buwalda het stokje overgenomen van voormalig programmeur Rik Vermeulen. Een ambitie van de vorige programmeur was om zoveel mogelijk complexiteit binnen het programma te creëren.⁷⁸ Het lijkt dat met de veranderingen in 2013, waarvan sommige geforceerd door financiële tekortkomingen, er voor een andere focus is gekozen. Programmeur Fredau Buwalda stelt dat ze de functie van publieksfestival een belangrijke eigenschap van het Noordelijk Film Festival vindt.

Bij ons heeft het festival een publieksfestival functie die heel sterk is en waar we ook veel waarde aan hechten. Dat is een goede locatie waar de sfeer goed is. Waar je iets biedt naast de films zoals muziek of installaties. Iets waar mensen kunnen hangen en kunnen kletsen over de films kunnen praten. [...] Mensen moeten gewoon gezellig naar het filmfestival kunnen, want daar is van alles te beleven daar is iedereen. Dat is wat je wilt bereiken met je filmfestival.⁷⁹

De publieksfestival functie is een eigenschap die zeer belangrijk is voor de profilering van het Noordelijk Film Festival. De veranderingen in 2013 kunnen gezien worden als een toenadering naar de functies en identiteit van het Noordelijk Film Festival als publieksfestival.

Zowel in 2011 als in 2013 zijn er een aantal regio's waaraan het Noordelijk Film Festival speciaal aandacht heeft besteed. Deze programmaonderdelen dragen bij aan de functie van het filmfestival als (her)ontdekker van cinema.⁸⁰ De gekozen regio's tonen niet alleen een recente ontwikkeling in de nationale cinema, ook zijn dit regio's waar politieke of maatschappelijke onrust heerst. In 2011 werd er specifiek aandacht besteed aan Griekenland. In deze periode waren de ogen van de wereld op dit land gericht. Griekenland bevond zich in een crisis waarvan de economische *fallout* de rest van Europa dreigde te beïnvloeden. Deze crisis zorgde ook voor een filmbeweging waar het filmfestival aandacht aan besteedde. In dit onderdeel werden recente films vertoond die de huidige situatie van Grieken in beeld bracht, zoals RAW MATERIAL (2011) en WASTED YOUTH 2011. Maar

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Vermeulen, interview.

⁷⁹ Buwalda, interview.

⁸⁰ Cousins, "On Film Festivals," 157.

er werden ook een aantal klassieke Griekse meesterwerken zoals O DRAKOS (1956) en EVDOKIA (1971) vertoond om de historie van deze nationale cinema te tonen.⁸¹ Ook in de programmaonderdelen van

1 EVDOKIA (1971)

2 WASTED YOUTH (2011)

2013 is deze functie terug te zien. In 2013 is er speciaal aandacht besteed aan Slowaakse en Wit-Russische cinema. De eerste is uitgekozen vanwege het vijftig jarig bestaan van het Slowaakse Film Instituut.⁸² De tweede focus is interessant vanwege de politieke en maatschappelijke situatie van dit land. Één van de klassiekers in deze programmaonderdelen was de Slowaakse film THE SUN IN A NET (1962). In de beschrijving van deze film wordt specifiek benoemd dat deze film gezien wordt als de initiator van de Nouvelle Vague in voormalig Tsjecho-Slowakije.⁸³ De programmaonderdelen die zich focussen op de Griekse, Slowaakse en Wit-Russische cinema fungeren als een kadering van de filmgeschiedenis. Daarnaast bieden ze de bezoeker een kans om een deel van de filmgeschiedenis van een bepaalde regio of land te (her)ontdekken. Deze eigenschap wordt door Mark Cousins beschreven als een cruciale taak voor filmfestivals.⁸⁴ In zowel 2011 als 2013 is er voldoende te (her)ontdekken geweest binnen de programmering van het Noordelijk Film Festival.

⁸¹ Noordelijk Film Festival, "Grieks gedonder," 14-15.

⁸² "Europa Panorama," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 10 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/europa-panorama/>.

⁸³ Noordelijk Film Festival, "Special Slowakije," 2.

⁸⁴ Cousins, "On Film Festivals," 157.

3 THE SUN IN A NET (1962)

De aanwezigheid van filmmakers tijdens het Noordelijk Film Festival is volgens de organisatie een toegevoegde waarde voor de beleving van een filmvertoning.⁸⁵ De aanwezigheid van Franak Viacorka bij de vertoning van de film *ZVIE BELARUS* (2012) wordt als voorbeeld genoemd. De film speelt zich af in Wit-Rusland (de laatste dictatuur in Europa) en vertelt het leven van een politieke activist wiens leven is gebaseerd op dat van Viacorka.⁸⁶ Het onrecht dat Viacorka is aangedaan en het feit dat hij dit zelf kwam vertellen na de vertoning maakte dat de film nog meer impact had.⁸⁷ Voor het Noordelijk Film Festival is de aanwezigheid van dergelijke interessegroepen echter niet enkel een toevoeging voor de filmische beleving van het publiek. Het Noordelijk Film Festival heeft als ambitie om ontmoetingen tussen filmmakers te bevorderen. Dit heeft te maken met de specialisatie en het regionale karakter van het filmfestival. Een centrumfunctie voor regionaal filmtalent is een ambitie waarmee het filmfestival zich in de toekomst wil onderscheiden.⁸⁸ De centrumfunctie voor regionale filmmakers is ook af te leiden aan de filmprogramma's die jaarlijks een selectie van regionale films tonen. Het aanbieden van een podium voor regionaal talent, is een belangrijk onderdeel van het Noordelijk Film Festival in beide edities. Zo wordt er met het programmaonderdeel: de Nieuwe Noordelijke Oogst, een selectie van (semi-)professionele regionale

⁸⁵ Buwalda, interview; Jacqueline Schrijver (Directeur Film in Friesland overkoepelende organisatie van het Noordelijk Film Festival), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014; Vermeulen, interview.

⁸⁶ "Viva Belarus!," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/films/viva-belarus/>; "Europe's last dictatorship," The Guardian, geraadpleegd 8 April, <http://www.theguardian.com/world/2012/oct/07/belarus-inside-europes-last-dictatorship>.

⁸⁷ Schrijver, interview.

⁸⁸ Buwalda, interview.

filmproducties vertoond.⁸⁹ Deze selectie geeft een goede weergave van wat er op regionaal filmgebied in het afgelopen jaar is geproduceerd. Middels het Noordelijk amateur Film Festival tracht het Noordelijk Film Festival amateurs en studenten een kans te geven om hun films aan een groter publiek te vertonen.⁹⁰ In haar artikel "Film Festival, programming, and national cinema" stelt Liz Czach, met het filmfestival in Toronto als casus, dat nationale en regionale producties op een filmfestival veel regionaal publiek trekken. Dit is volgens Czach opmerkelijk, omdat er voor dergelijke producties buiten filmfestivals in filmtheaters en bioscopen veel animo is. Om deze reden hebben filmfestival een belangrijke functie in het presenteren, opbouwen en ondersteunen van nationale of regionale cinema, aldus Czach.⁹¹ Ook bij het Noordelijk Film Festival wordt er een groot podium gegeven aan regionale productie en niet alleen bij de programmaonderdelen: Nieuwe Noordelijk Oogst en het Noordelijk amateur Film Festival. Er worden ook regionale films opgenomen in de grotere programmaonderdelen. Een goed voorbeeld van deze laatste praktijk is de programmering van de film HEROIN (2013). Deze Groningse productie is opgenomen in de Nederlands, Vlaams & Fries programmapijler naast nationale titels zoals BORGMAN (2013) en WOLF (2013), die beide ook internationaal geroemd zijn.⁹² Deze positionering kan een stimulering voor de regionale filmindustrie zijn. In 2013 is deze functie verder uitgewerkt door de samenwerking met het 48 Hour Film Project. Met deze samenwerking breidt het Noordelijk Film Festival zijn podium voor lokale en regionale beginnende en semiprofessionele filmmakers uit. Met dit initiatief dienen deelnemende groepen binnen achtenveertig uur een korte film te schrijven, filmen en monteren. Dit initiatief bevatte ook een competitief element. De films maakten kans op verschillende prijzen in verschillende categorieën. Daarnaast kon de winnaar van de Beste Film de strijd opnemen tegen internationale korte films van 48 Hour Film Projects in andere steden. De

4 HEROIN (2013)

korte films werden ook vertoond tijdens het Noordelijk Film Festival. Het actieve element van dit

⁸⁹ Noordelijk Film Festival, "Nieuwe Noordelijke Oogst," 27; "Nieuwe Noordelijke Oogst," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nieuwe-noordelijke-oogst-2/>.

⁹⁰ Noordelijk Film Festival, "Noordelijk amateur Film Festival," 37; "Noordelijk amateur Film Festival," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 15 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordelijk-amateur-film-festival-2013/>.

⁹¹ Czach, "Film Festivals," 82-83.

⁹² "Films," Schaftkip, geraadpleegd 15 April, 2014, <http://www.schaftkipfilms.nl/films/>; "Nederlands, Vlaams & Fries," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 3 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nederlands-vlaams-fries/>.

initiatief werd door zowel de organisatie, de deelnemers als het overige publiek bejubeld. Dergelijke projecten zijn iets waar het filmfestival in de toekomst meer van wil opzetten.⁹³ Ten eerste omdat dergelijke initiatieven een participatie vanuit het publiek vereisen. Dit aspect zal publiek aantrekken dat passief films kijken niet aanspreekt. Ten tweede is het regionale karakter een belangrijk aspect dat dergelijke initiatieven voor het Noordelijk Film Festival interessant maken.

De connectie tussen Scandinavische, Nederlandse, Vlaamse en Friese cinema is een specialisering waarmee het Noordelijk Film Festival zichzelf positioneert binnen het hedendaagse filmfestivalcircuit. Echter, dit filmfestival is allereerst een publieksfestival. De eigenschappen van deze categorisering zijn terug te zien in de belangrijkste programmaonderdelen. Deze programmaonderdelen geven het lokale publiek de kans films te zien die anders niet in de regio vertoond zullen worden. Ook de regionale filmproducties die een podium worden geboden in verschillende programmaonderdelen zijn een goed voorbeeld van deze categorisering. Het binnenhalen van internationale premières is voor het Noordelijk Film Festival minder belangrijk als bij ander filmfestivals het geval is. Door de verandering van de competitie en de versimpeling van het programma wordt de publieksfestival functie nog verder benadrukt.

In 2013 is er een cinefiel aanbod aanwezig in de programmering van het Noordelijk Film Festival. De combinatie van grotere commerciële films naast een cinefiel aanbod is een strategie die niet ongebruikelijk is. Programmeur Fredau Buwalda heeft in een artikel van *De Filmkrant* gesteld dat de programmering van 2013 bestaat uit: "*Een mix van kleinere arthouse films en grotere publieksfilms.*"⁹⁴ Deze strategie zorgt ervoor dat er een groot publiek kan worden getrokken maar dat er nog steeds kleine, bijzondere en artistieke films kunnen worden aangeboden. In een artikel van James Quandt noemt voormalig Internationaal Film Festival Rotterdam directeur Simon Fields deze strategie *The Sandwich Process*.⁹⁵ De positionering van de grotere commerciële titels in de grote zalen van de hoofdlocatie De Harmonie kan er echter voor gezorgd hebben dat de speciale, kleinere en specifiekere films en programmaonderdelen zijn overschaduwde, zoals programmeur Fredau Buwalda suggereert.⁹⁶ Volgens Cindy Hing-Yuk Wong is een verdeling van de programmaonderdelen een veelvoorkomend aspect bij filmfestivals. Deze verdeling geeft het publiek een duidelijkere overzicht van de verschillende secties van de programmering.⁹⁷

Tot slot is gebleken dat de focus op regionale producties een belangrijk onderdeel is van het Noordelijk Film Festival. Van deze focus zal ook in de toekomst wat de organisatie betreft niet

⁹³ Schrijver, interview.

⁹⁴ Dijksterhuis, "Noordelijk Film Festival is terug," *De Filmkrant* (November 2012), http://www.filmkrant.nl/nieuws_2013/10123.

⁹⁵ Quandt, "The Sandwich Process," 67.

⁹⁶ Buwalda, interview.

⁹⁷ Wong, *Film Festivals*, 24.

afgeweken worden. Met de ambitie om een regionaal podium en centrum te worden voor de lokale en regionale filmindustrie, wordt de regionale focus verder benadrukt. Ook deze focus onderstreept de categorisering van het Noordelijk Film Festival als publieksfestival.

V. Identiteit van het Noordelijk Film Festival vanuit de organisatie geconstrueerd

De festivalkrant van het Noordelijk Film Festival is in de afgelopen jaren het belangrijkste communicatiemiddel geweest. Een belangrijke verandering in 2013 is dat de verhoudingen van de gebruikte communicatiemiddelen is komen te verschuiven. Er is in 2013 veel minder ingezet op papieren media. Online platformen zoals de website en Facebook zijn de belangrijkste communicatiemiddelen geworden. Naast een ingekorte festivalkrant en intensief gebruikte nieuwsberichten via de website en Facebook is er in 2013 ook een festivalgids gepubliceerd. In deze festivalgids worden alle programmaonderdelen beschreven en enkele films binnen de programmaonderdelen uitgelicht. Daarnaast zijn er interviews met medewerkers en regionale cultuurvertegenwoordigers in opgenomen. Papieren publicaties vanuit een filmfestival, zoals festivalkranten, festivalgidsen en programmaboekjes, zijn volgens Robert Koehler cinefiel verrijkende middelen. Deze publicaties kunnen de beleving van bezoekers op twee manieren verrijken. Ten eerste zijn deze verslagen een verbreding van de filmhistorie op een non-academische manier. Ten tweede versterken ze de notie dat filmfestivals een vorm van filmkritiek zijn.⁹⁸ Met de gids is er een additionele publicatie waarmee het Noordelijk Film Festival deze notie vervult.

Veel van de nieuwsberichten in de edities 2011 en 2013 komen overeen. Voorbeelden zijn de bekendmaking van de openingsfilms, berichtgeving omtrent het Fries Film Archief programma, de uitreiking van de *Award for Special Contribution to Northern Cinema*, de slotavond en prijswinnaar van de publieksprijs.⁹⁹ Daarnaast zijn veel van de items die eerder opgenomen werden in de dagkrant *Scoop* teruggekeerd in een digitale vorm als nieuwsbericht of Facebook bericht.¹⁰⁰ Er zijn

⁹⁸ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 93.

⁹⁹ "Openingsfilm 2011," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/the-king-of-devils-island-openingsfilm-2011/>; "2013 opent sensationeel," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/noordelijk-film-festival-2013-opent-sensationeel/>; "Awards uitereikt," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/awards-uitgereikt-aan-leopold-en-schoenaerts/>; "Uitreiking award," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/uitreiking-award-regisseur-jim-taihuttu/>; "Majority en Hasta La Vista prijswinnaars," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/majority-en-hasta-la-vista-prijswinnaars-noordelijk-film-festival/>; "Het Vonnis winnaar," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/het-vonnis-winnaar-lc-publieksprijs/>.

¹⁰⁰ Noordelijk Film Festival, "Youtube op het groet doek," 3; Noordelijk Film Festival, "Revolutie," 3; Noordelijk Film Festival, "Films vanuit het hart," 3; "Koning' van Wit-Rusland," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/koning-van-wit-rusland-op-nff34/>; Noordelijk Film Festival, "Te gast," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/te-gast-op-het-nff34/>.

veel berichten in 2013 op Facebook geplaatst die overeenkomen met berichten in de dagkranten van 2011 of op de website van 2011. Dergelijke berichten gingen vaak over uitverkochte zalen, een film of special die op het punt stond te starten, of bijzondere films of onderdelen die al zijn geweest. Belangrijke verschillen zijn dat de berichten op Facebook verspreid over de dag kunnen worden geplaatst. Nog belangrijker is dat deze berichten beter getimed kunnen worden. Zo kan een bericht over een bepaalde film, programmaonderdeel of special vlak voor de start hiervan geplaatst worden. Berichten geplaatst op Facebook in 2013 zijn veelal korter en tijdsspecifiek. Een ander belangrijk verschil is dat de berichten van de digitale communicatiemiddelen meer visueel van aard zijn. Elk bericht wordt ondersteund door een passende foto en/of beeltenis. De berichten uit 2011 en 2013 komen echter meer overeen dan op het eerste gezicht lijkt. In zowel de dagkranten als de nieuwsberichten wordt er op een soortgelijke wijze aandacht besteed aan specifieke programmaonderdelen of routes.¹⁰¹ Maar belangrijker nog is dat de functie van dergelijke berichten vergelijkbaar is. Dit wordt goed duidelijk wanneer de representatie van verschillende interessegroepen geanalyseerd wordt. In de dagkranten van 2011 zijn veel interviews te vinden met medewerkers, filmmakers en bezoekers. In 2013 is te zien, dat dezelfde partijen ook gebruikt worden in berichten, echter in een moderner jasje. In de dagkranten nummer 4 en nummer 5 van 2011 staan interviews met de filmmakers David Dusa (FLEURS DU MAL, 2010) en met Rúnar Rúnarsson (VOLCANO, 2011).¹⁰² Ook in persberichten en digitale nieuwsberichten in 2011, wordt de aanwezigheid van verschillende filmmakers benadrukt. De aanwezigheid van regisseur Marius Holst, regisseur van de openingsfilm KONGEN AV BASTØY (2010), is zowel per nieuwsbericht als specifiek persbericht naar buiten gecommuniceerd.¹⁰³ In 2013 zien we ook een aantal nieuwsberichten waarin de aanwezigheid van filmkamers wordt benadrukt.¹⁰⁴ Filmmakers geven een voorstelling een extra dimensie doordat de filmmaker het publiek van achtergrondinformatie en context kan voorzien en zodoende een vertoning een waardevolle(re) cinefiele ervaring kan maken. Maar deze groep is ook belangrijk omdat bekende regisseurs persaandacht trekken. Zo is de aanwezigheid van regisseur Jim Taihuttu in 2013, evenals de aanwezigheid van regisseur Marius Holst in 2011, opgepikt door de pers.¹⁰⁵ De interviews met bezoekers in de dagkranten van 2011 hebben een vast stramien. Een bezoeker wordt voor en na een filmvertoning gevraagd wat zijn/haar verwachtingen zijn en wat het

¹⁰¹ Noordelijk Film Festival, "Blik op India," 1; Noordelijk Film Festival, "Northern Creatures," 1; "Muziekiefhebbers," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 28 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/drie-aanraders-voor-muziekiefhebbers/>; "Prachtige sportfilm," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 28 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/prachtige-sportfilms-op-nff34/>.

¹⁰² Noordelijk Film Festival, "Revolutie," 3; Noordelijk Film Festival, "Films vanuit het hart," 3.

¹⁰³ "Openingsfilm 2011," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 22 Maart, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/the-king-of-devils-island-openingsfilm-2011/>; Noordelijk Film Festival, "King of Devil's Island," persbericht, 16 oktober, 2011.

¹⁰⁴ "Te gast," Noordelijk Film Festival, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/te-gast-op-het-nff34/>.

¹⁰⁵ "Wolf-regisseur wint," Nu.nl, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://www.nu.nl/film/3623676/wolf-regisseur-wint-prijs-noordelijk-film-festival.html>; van Zwol "Geen fijn gezicht," 42.

uiteindelijke oordeel is.¹⁰⁶ Naast dat de lezers een indicatie krijgen van een film wordt er ook een beeld geschetst van het publiek. Deze laatste functie is in 2013 uitgebreid. Op Facebook is een groot aantal portretten met bijbehorende beschrijvingen van de bezoekers gepubliceerd. Twee soorten

5 Facebook bericht "Een dag met, November 9, 2013."

berichtgeving die dit goed weergeven zijn 'Een dag met' en 'Festivalbezoekers NFF#34'.¹⁰⁷ Met deze items tracht het filmfestival een beeld te schetsen van het aanwezige publiek. Deze representatie dient een positieve uitwerking te hebben op de identiteit van het Noordelijk Film Festival. Dit wordt duidelijk wanneer de bezoekers die in 2011 zijn geïnterviewd en in 2013 zijn geportretteerd voor Facebook berichten qua leeftijd worden vergeleken met de gemiddelde Noordelijk Film Festival bezoeker. Opvallend is dat de weergegeven bezoekers in deze uitingen allen jonger zijn dan de gemiddelde Noordelijk Film Festival bezoeker.

6 Facebook bericht "Festivalbezoekers #NFF34 . November 7, 2013."

De focus op Noordse cinema is al enige tijd onderdeel van het profiel van het Noordelijk Film Festival. In de festivalkrant van 2011 wordt er ingegaan op de selectie Scandinavische films die samen met films uit België en Nederland deel uitmaakten van het Wij Noordelingen programma. Met

¹⁰⁶ Noordelijk Film Festival, "En?," 5; Noordelijk Film Festival, "En?, 6.

¹⁰⁷ Noordelijk Film Festival's facebook pagina, geraadpleegd 12 Maart, 2014, <https://www.facebook.com/noordelijkmfestival>.

dit programma: *“Presenteren we een selectie van films die het Noordelijk Film Festival definiëren als het breedste platform voor Noordelijke films in de Benelux.”*¹⁰⁸ Dat het filmfestival zichzelf profileert als podium voor Noordse cinema is ook in de editie van 2013 terug te vinden. In de festivalkrant van 2013 wordt gesteld: *“De Noordse Focus toont de meest recente en veelzijdige filmcultuur uit Zweden, Denemarken, Noorwegen, Finland en IJsland. Daarvoor is het NFF het breedste platform in de Lage Landen.”*¹⁰⁹ Met deze specialisatie tracht het Noordelijk Film Festival zichzelf te onderscheiden en te positioneren binnen het filmfestivalcircuit. Zoals eerder gesteld, is de specialisatie van kleinere, regionale filmfestival en toenemende proliferatie kenmerkend voor het hedendaagse filmfestivalcircuit. De sterke focus op het Noorden is volgens de organisatie een goede strategie om zichzelf te kunnen blijven onderscheiden. Zo stelt programmeur Fredau Buwalda dat het Noordelijk Film Festival met deze focus op Noordelijke cinema een unieke specialisatie heeft in vergelijking met andere Nederlandse filmfestivals. Zo stelt ze:

*“Ik vind het belangrijk dat er een Noordse focus is. [...] Daar zijn we ook de enige in Nederland die dat breedschalig neerzetten, dus is dat ook iets om ons mee te profileren. Ik denk dat we dat de laatste jaren ook wel hebben gedaan.”*¹¹⁰

Een voortvloeiende van deze specialisatie is de *Award for Special Contribution to Northern Cinema*. Deze prijs wordt sinds 2010 jaarlijks uitgereikt aan een Noordelijke filmprofessional die een positieve bijdrage aan Noordelijke cinema heeft geleverd. In 2011 is deze prijs gewonnen door de Vlaamse acteur Matthias Schoenaerts en door de

[7 Nieuwsbericht "Jim Taihuttu neemt award in ontvangst."](#)

Nederlandse regisseur Nanouk Leopold.¹¹¹ De prijs werd in 2013 uitgereikt aan de Nederlandse regisseur Jim Taihuttu.¹¹² Naast dat deze prijs een indicatie en beloning is voor de bijzondere bijdrage die deze professionals aan het noordelijke filmklimaat hebben bijgedragen, heeft deze prijs ook een zekere nieuwsaarde. Zoals in het volgende hoofdstuk verder zal worden aangetoond zijn prijzen één van de strategieën die door filmfestivals ingezet kunnen worden om pers aandacht te genereren. Verder heeft de filosofie achter deze prijs, het Noordelijke karakter, een directe link met de specialisatie van het Noordelijk Film Festival. Dit zorgt ervoor dat de pers aandacht die wordt

¹⁰⁸ Noordelijk Film Festival, "Wij Noordelingen," 18.

¹⁰⁹ Noordelijk Film Festival, "Noordelijk Film Festival," 1.

¹¹⁰ Buwalda, interview.

¹¹¹ Noordelijk Film Festival, "Award for Special Contribution," persbericht, 28 Oktober, 2011.

¹¹² Noordelijk Film Festival, "Taihuttu neemt award in ontvangst," nieuwsbericht, 8 November, 2013.

gegenereerd gelijk de identiteit van het filmfestival communiceert. De organisatie beschrijft de filosofie achter deze prijs als volgt:

*“De Award for Special Contribution to Northern Cinema omvat een antiek kompas, dat als prijs symbool staat voor de focus van het festival op de stand van cinema uit de Noordelijke hoofdstreken, met in het oog houdend film en haar makers uit de overige windstreken.”*¹¹³

Een opvallend aspect is dat het Noordelijk Film Festival zijn eigen functie als publieksfestival bevestigt. In sommige berichten wordt dit zelfs zeer duidelijk benadrukt. De belangrijkste aanduiding hiervoor is te vinden in het persbericht over de publiekswaardering. In dit persbericht wordt gesteld: *“Nog nooit waren de gemiddelde cijfers die het publiek na afloop aan de films gaf zo hoog.”*¹¹⁴ Verder in het bericht wordt er dieper ingegaan op de publieke functie van het filmfestival en gesteld dat de waardering van het publiek omtrent het filmfestivalprogramma en de sfeer een belangrijke factor zijn voor de organisatie. De organisatie heeft in 2011 volgens directeur Jacqueline Schrijver bewust de toegankelijkheid van het Noordelijk Film Festival willen benadrukken, *“Omdat er een idee was ontstaan dat het filmfestival alleen zwaarmoedige films programmeerde.”*¹¹⁵ Alhoewel dit volgens de organisatie niet het geval was, is er toch besloten om publicitair de toegankelijkheid van het programma te benadrukken. Met deze strategie profileerde het filmfestival zich als een toegankelijk filmfestival met gemakkelijke films voor een breed publiek. Hoe deze strategie werd opgepikt door de pers zal in het volgend hoofdstuk worden behandeld.

Deze nadruk op de toegankelijke aard van het programma is in 2013 niet langer prominent aanwezig in de berichtgeving vanuit de organisatie. Directeur Jacqueline Schrijver stelt dat gebrek aan mankracht hiervoor de belangrijkste oorzaak is. Daarnaast is de marketing van het Noordelijk Film Festival in 2013 verschoven van papieren communicatiemiddel naar voornamelijk digitale media. De hoeveelheid tijd en energie die bij deze verschuiving kwamen kijken, weerhield de organisatie van additionele marketing inspanningen. Een visie die in veel publicaties terugkomt en waarmee het Noordelijk Film Festival zich duidelijk profileert als een publieksfestival is het doel om ontmoetingen te faciliteren. Het Noordelijk Film Festival profileert zichzelf als een evenement waar ontmoetingen bevorderd worden. Dit is volgens de organisatie een belangrijk onderdeel van de festivalervaring. In een interview met directeur Jacqueline Schrijver werd duidelijk dat de organisatie deze eigenschap belangrijk vindt om zichzelf te kunnen onderscheiden. Zo stelt ze: *“[D]ie gedachte van ontmoeting, die we jaren geleden al hebben benoemd, die blijft heel belangrijk.”*¹¹⁶ In de belangrijkste publicaties van 2011 is dit aspect terug te zien. Zo wordt er in de inleiding van de

¹¹³ Noordelijk Film Festival, "Award for Special Contribution," persbericht, 28 Oktober, 2011.

¹¹⁴ Noordelijk Film Festival, "Ongekend hoge publiekswaardering," persbericht, 16 November, 2011.

¹¹⁵ Schrijver, interview.

¹¹⁶ Schrijver, interview.

festivalkrant gesteld: *“Maak ruimte voor ontmoetingen. Ontmoet onze filmmakers. Speciaal voor jullie komen ze naar Leeuwarden. En ontmoet ons, medewerkers van het Noordelijk Film Festival. We horen graag jullie verhalen.”*¹¹⁷ Ook in persberichten komt deze ambitie terug. Zo wordt er in het persbericht van 16 november 2011 gesteld: *“We streven ernaar een festival van ontmoeting te zijn en dat is ook dit jaar weer gelukt.”*¹¹⁸ De ambitie om naast het vertonen van films ook als ontmoetingsplek te fungeren wordt ook in 2013 benadrukt. In zowel de festivalkrant als de festivalgids staat: *“Veel plezier, veel inspiratie, veel mooie ontmoetingen!”*¹¹⁹ Naast de visie om een ontmoetingsplek te creëren voor cinefielen, filmmakers en professionals vanuit de industrie benadrukt het festival zijn functie als publieksfestival ook op andere manieren. Zo wordt er bijvoorbeeld in de eerste editie van de dagkrant *Scoop* van 2011 het speciale programmaonderdeel *Blik op India* toegelicht. In deze beschrijving staat: *“Al met al is ‘Blik op India’ een uitzonderlijke aanvulling op de hele programmering. Het zijn films die zonder Noordelijk Film Festival niet te zien waren geweest.”*¹²⁰ Met deze beschrijving benadrukt de organisatie zijn eigen functie als vertoningplatform voor films die anders het lokale publiek niet hadden bereikt.

Het Noordelijk Film Festival vertoonde in zowel 2011 als 2013 een groot scala aan ‘kleinere’ artistiek, esthetisch bijzondere en maatschappijkritische arthouse films. Naast dat het Noordelijk Film Festival een breed publiek wil aantrekken is het aanbieden van deze films een zeer belangrijke functie van het Noordelijk Film Festival, aldus programmeur Fredau Buwalda. Zo stelt ze dat:

[D]at is ook de functie van je filmfestival. Als wij het niet doen, wie doet het dan? Wie geeft er dan een podium aan die films? [...] Ik vind het wel essentieel in je status als filmfestival, in je wezen. Als je alleen maar mainstream films gaat draaien, alleen maar publiekstrekking. [...] Dat is niet wat je onderscheid, je moet je ook profileren tussen de filmfestivals. Dat kun je doen door kleine bijzondere producties te vertonen of lokale producties. Die films die normaliter niet bij het publiek terecht zullen komen, het publiek kan daar naar opzoek gaan in een filmfestival en dat kunnen ze nergens anders.¹²¹

De benadrukking van dit artistieke karakter van het Noordelijk Film Festival komt terug in verschillende publicaties. De festivalkrant van de editie van 2011 begint met een quote van Thomas Elsaesser: *“Film festivals are annual gatherings, for the purposes of reflection and renewal.”*¹²² De introductie na deze quote legt sterk de nadruk op de explorerende functie van filmfestivals. De organisatie wil hiermee benadrukken dat filmfestivals belangrijke ontmoetingsplekken zijn voor gelijkgezinde film liefhebbers. Bij filmfestivals kunnen bezoekers, middels het aanbod aan films en de

¹¹⁷ Noordelijk Film Festival, "Inleiding," 3.

¹¹⁸ Noordelijk Film Festival, "Ongekend hoge publiekswaardering," persbericht, 16 november, 2011.

¹¹⁹ Noordelijk Film Festival, "Noordelijk Film Festival," 1; Noordelijk Film Festival, "Ontmoet de programmeur," 6.

¹²⁰ Noordelijk Film Festival, "Blik op India," 1.

¹²¹ Buwalda, interview.

¹²² Noordelijk Film Festival, "Inleiding," 3.

wijze waarop deze zijn samengebracht, zich een beeld vormen van gebeurtenissen en culturen elders in de wereld.

Zoals eerder genoemd is de verandering in de eigen communicatie van het Noordelijk Film Festival van papieren naar digitale media in 2013 zeer belangrijk gebleken. Alhoewel de festivalkrant simpeler en kleiner is geworden, is er in 2013 ook een festivalgids gepubliceerd. Wanneer naar de functie van de digitale berichten, de Facebook berichten en papieren berichten in de dagkrant *Scoop* wordt gekeken is echter te zien, dat de functie overeenkomstig is. De representatie van filmmakers heeft nieuwswaarde waardoor pers aandacht gegeneerd kan worden. De representatie van het publiek is ook onderdeel van de identiteitsvorming van het filmfestival. Jonge en ‘hippe’ bezoekers worden geïnterviewd (in 2011) of geportretteerd (in 2013) om zodoende het Noordelijk Film Festival als jong, levendig en energiek positioneren.

Het Noordelijk Film Festival positioneert zich binnen het filmfestivalcircuit als een publieksfestival en fungeert ook als dusdanig. De ambitie voor het bevorderen van ontmoetingen tussen filmmakers en publiek maar ook tussen bezoekers onderling is een voorbeeld van deze profilering. Deze functie van filmfestivals wordt door Cindy Hung-Yuk Wong als volgt beschreven: *“This reminds us that film festivals, no matter how business-minded they can be, are also very social events with a great deal of human interaction that is very difficult to quantify.”*¹²³

Net als de meeste kleinere en/of regionale filmfestivals heeft het Noordelijk Film Festival zichzelf gespecialiseerd. De focus op Noordse cinema is een aspect waarmee het filmfestival een uniek aanbod levert op nationaal niveau. Met de Award for Special Contribution to Northern Cinema heeft het festival een prijs dat (landelijke) pers aandacht kan genereren en waarmee de identiteit en focus van het filmfestival duidelijk kan worden gecommuniceerd.

VI. Identiteit van het Noordelijk Film Festival vanuit de pers geconstrueerd

De belangrijkste pers aandacht die aan het Noordelijk Film Festival wordt besteed, komt vanuit lokale en regionale media. Vanwege het lokale karakter van het filmfestival is dit geen verrassing. Er zijn ook verschillende aspecten vanuit het Noordelijk Film Festival waar nationale pers aandacht aan is gespendeerd. In dit hoofdstuk wordt er onderscheid gemaakt tussen lokale dagbladen zoals *De Leeuwarder Courant* en nationale kranten zoals *De Volkskrant*, het *Algemeen Dagblad* en het *NRC Handelsblad*. Daarnaast zijn ook online nieuwsvoorzieningen zoals *Nu.nl* opgenomen in de analyse. Naast de dagkranten wordt er ook onderscheid gemaakt tussen algemene berichtgeving en specifieke filmkritiek. Filmkritische pers is in Nederlands schaars. Het voornaamste voorbeeld van

¹²³ Wong, *Film Festivals*, 28.

een filmkritische publicatie in Nederland is *De Filmkrant*. De pers is een belangrijke interessegroep voor filmfestivals. Veel van de belangrijkste programmaonderdelen van grote filmfestivals zijn dusdanig opgezet dat er veel media-aandacht kan worden gerealiseerd. Persaandacht wordt voornamelijk geschonken aan grote competities met voornamelijk premières, prestigieuze prijzen/prijswinnaars en veel beroemde gasten die gepresenteerd worden op de iconische rode loper omhuld door glitter en glamour.¹²⁴ Het aantrekken van de pers is voor kleinere publieksfilmfestivals lastig. De competities zijn minder groot, er zijn minder (internationale) gasten aanwezig en de prijzen hebben geen prestigieuze internationale reputatie.¹²⁵ De elementen die vanuit de landelijke pers het meeste worden opgepikt zijn, net als bij vele kleinere filmfestivals, niet aanwezig bij het Noordelijk Film Festival. Jacqueline Schrijver stelt, zoals ze zelf toegeeft heel zwart-wit: “voor de landelijke pers zijn wij niet interessant”.¹²⁶ De grote hoeveelheid regionale (film)festivals in Nederland zorgt ervoor dat het Noordelijk Film Festival volgens programmeur Fredau Buwalda al snel ondergeschoven raakt door het grote aanbod.¹²⁷ In 2011 is er volgens de organisatie veel aandacht en energie besteed aan het aantrekken van de nationale pers. In enkele artikelen vanuit de nationale pers is er in dit jaar dan ook aandacht besteed aan het Noordelijk Film Festival. Echter, de nationale pers geeft veelal een formeel verslag van de gebeurtenissen die ze nieuwswaardig achten. In het *NRC Handelsblad* van 10 november 2011 is er een klein item gepubliceerd over het programma van het Noordelijk Film Festival.¹²⁸ De prijswinnaars van de Competitie, *MAJORITY* (2010), en van de publieksprijs, *HASTA LA VISTA!* (2011), worden vaker benoemd in de nationale pers. Het *NRC*

9 *MAJORITY* (2010)

8 *HASTA LA VISTA!* (2011)

Handelsblad benoemt het Noordelijk Film Festival in de recensies van beide prijswinnaars.¹²⁹ Ook *De Volkskrant* schrijft over de publieksprijs die *HASTA LA VISTA!* (2013) in Leeuwarden in de wacht sleepte.

¹²⁴ de Valck, "Filmfestival in het YouTube-tijdperk," 55; Wong, *Film Festivals*, 26-27.

¹²⁵ Peranson, "Two Models of Film Festivals," 38.

¹²⁶ Schrijver, interview.

¹²⁷ Buwalda, interview.

¹²⁸ "Noordelijk Filmfestival." *NRC Handelsblad*, 10 November 2011: 54.

¹²⁹ van Zwol, Coen. "Harde humor in de rolstoel," *NRC Handelsblad*, 23 November 2011: 43; van Zwol, Coen. "Geen fijn gezicht, zo'n lynchmeute," *NRC Handelsblad*, 7 December 2011: 42.

Dit wordt benoemd in de recensie van deze film, meer dan een maand nadat het filmfestival heeft plaatsgevonden.¹³⁰ Het *Algemeen Dagblad* besteedde meer aandacht aan het Noordelijk Film Festival door een specifiek item aan de prijsuitreiking te wijden en deze één dag na de uitreiking te plaatsten.¹³¹ De bekendmaking van de prijswinnaar is wel dezelfde avond opgepakt door de online nieuwsverschaffer *Nu.nl*, zowel in 2011 als in 2013.¹³² Voor nationale pers zijn er maar een aantal aspecten van het Noordelijk Film Festival benoemenswaardig. Dergelijke aspecten zijn de prijswinnaars, aankondiging van de openingsfilm en aanwezigheid van regisseurs of acteurs. In 2013 is er vanuit de organisatie minder aandacht besteed aan het aantrekken van nationale pers, voornamelijk vanwege een financieel tekort. In dit jaar is ook te zien, dat er door de nationale pers vrijwel geen aandacht is besteed aan het Noordelijk Film Festival. Uitzonderingen zijn de bekendmaking van de prijswinnaar op *Nu.nl* en twee recensies van het gehele festival op de cultuurwebsites van, respectievelijk, *Gonzo(Circus)* en *8Weekly*. De mankracht om een intensieve marketingcampagne op nationaal niveau uit te kunnen voeren ontbreekt bij het Noordelijk Film Festival. Directeur Jacqueline Schrijver stelt: "Als je echt pers wil bestoken dan moet je eigenlijk iemand hebben die telkens die pers nabelt en aangeeft hoe belangrijk het is."¹³³ Echter, de vraag dient gesteld te worden: Is het überhaupt wel relevant voor het Noordelijk Film Festival om de nationale pers te blijven aansporen? De hoeveelheid tijd en energie die aantrekken van de nationale pers in 2011 heeft gekost woog in 2011 niet op tegen de geringe persaandacht die dit heeft opgeleverd.

Het Noordelijk Film Festival krijgt vanuit de regionale en lokale pers veruit meer aandacht dan vanuit de nationale pers. Vanuit de lokale pers is ook veel betrokkenheid bij het festival te constateren. Voornamelijk vanuit de *Leeuwarder Courant* die ook binnen het filmfestival verschillende functies heeft. Deze nauwe betrokkenheid zorgt er ook voor dat dergelijke journalisten vaker een kritische noot plaatsen bij de organisatie, programmering of speciale onderdelen dan het geval is bij nationale dagkranten.¹³⁴ Voormalig programmeur Rik Vermeulen beschrijft deze relatie vanuit zijn eigen ervaring. Hij stelt:

Ze zijn pittig, zeker. Toen ik bij het festival kwam werd ik daar gelijk voor gewaarschuwd, 'pas op voor de *Leeuwarder Courant*.' Tegelijk is daar ook een band met het festival, ze dragen het ook een warm hart toe

¹³⁰ Kleijer, Pauline. "Hasta la vista," *De Volkskrant*, 24 November 2011: 44.

¹³¹ "Turske film winnaar op Noordelijk Film Festival," *Algemeen Dagblad*, 14 November 2011: 14.

¹³² "Hasta la Vista," *Nu.nl*, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://www.nu.nl/film/2667306/hasta-la-vista-wint-publieksprijs.html>; "Wolf-regisseur wint," *Nu.nl*, geraadpleegd 8 April, 2014, <http://www.nu.nl/film/3623676/wolf-regisseur-wint-prijs-noordelijk-film-festival.html>.

¹³³ Schrijver, interview.

¹³⁴ de Kluyver, Adwin. "Passief," *Leeuwarder Courant*, 11 November 2011: 22.

en willen ook dat het goed gaat. [...] Plus er is een samenwerking, dus ze hebben onderdeeljes in het festival. Dan staan ze er buiten en dan weer binnen, dat is ook allemaal lastig.¹³⁵

Ongeacht de moeizame relatie is de *Leeuwarder Courant* één van de belangrijkste regionale nieuwsvoorzieningen voor het Noordelijk Film Festival. Naast dat deze nieuwsvoorziening een groot bereik heeft onder potentiële regionale bezoekers, speelt het ook een grote rol in de identiteitsvorming van het filmfestival.¹³⁶ Een aspect dat in 2011 veel werd benadrukt door zowel de *Leeuwarder Courant* als andere regionale dagkranten was de toegankelijkheid van de programmering. Zoals eerder is gesteld heeft de organisatie in 2011 bewust hier de focus op willen leggen. In verschillende artikelen wordt het zwaarmoedige karakter van de openingsfilms van voorgaande jaren benoemd.¹³⁷ Daarnaast wordt de toegankelijkheid van de openingsfilm van 2011 benadrukt. Zo wordt er gesteld dat het een: *“pakkende, goed gemaakte publieksfilm”* is en wordt de openingsfilm, *KONGEN AV BASTØY* (2011) als een toegankelijk episch spektakel beschreven.¹³⁸ In andere artikelen worden ook de films die opgenomen zijn in de Interregio Competitie, in voorgaande edities als zware kost bestempeld, maar de selectie wordt in 2011 als toegankelijk en publieksvriendelijk beschreven.¹³⁹ In deze artikelen wordt er gesteld dat er een lichter programma is dan voorgaande jaren. Zo wordt toenmalig programmeur Rik Vermeulen geciteerd: *“Dit jaar valt er meer te lachen.”*¹⁴⁰ Zijn deze uitspraken echter het gevolg van een daadwerkelijk toegankelijker programma? Volgens directeur Jacqueline Schrijver is de nadruk op de toegankelijkheid en het publieksvriendelijke karakter van de programmering van 2011: *‘puur publicitair.’*¹⁴¹ De nadruk die de organisatie wilde leggen op de toegankelijke films vanuit het programma is overgenomen door de lokale pers. Vanuit de pers was er commentaar over het zwaarmoedige karakter van programma voorafgaand aan 2011. Volgens de organisatie was dit commentaar ongefundeerd. Toch is er besloten om hier publicitair iets aan te doen.¹⁴² Dat deze strategie heeft gewerkt blijkt wel uit de bovenstaande voorbeelden. In 2013 is de toegankelijkheid niet langer benadrukt. Dit heeft voornamelijk te maken met een andere publicitaire verschuiving van papieren media naar digitaal, zoals in het vorige hoofdstuk al is benoemd.

In de regionale artikelen over het Noordelijk Film Festival in zowel 2011 als in 2013, wordt ook de diversiteit van het programma benadrukt. Doordat de regionale pers meer aandacht besteed

¹³⁵ Vermeulen, interview.

¹³⁶ Buwalda, interview.

¹³⁷ de Kluiver, Adwin. "Noorse successfilm opent NFF," *Leeuwarder Courant*, 15 Oktober 2011: 7; Walthaus, Asing. "Slechte moeders en een dictator," *Leeuwarder Courant*, 10 November 2011: 7.

¹³⁸ Walthaus, Asing. "Slechte moeders en een dictator," *Leeuwarder Courant*, 10 November 2011: 7.; Drijver, Jojanneke.

"Toegankelijk, groots en meeslepend melodrama," *Friesch Dagblad*, 10 November 2011: 12.

¹³⁹ de Kluiver, Adwin. "Van sekskomedie tot pedodrama," *Leeuwarder Courant*, 11 November 2011: 24.

¹⁴⁰ de Kluiver, Adwin. "Noorse successfilm opent NFF," *Leeuwarder Courant*, 15 Oktober 2011: 7.

¹⁴¹ Schrijver, interview.

¹⁴² Ibid.

aan het Noordelijk Film Festival is het mogelijk om een bredere en diepere blik te werpen op het aanbod van dit filmfestival. De *Leeuwarder Courant* heeft in beide edities dagelijks een artikel gewijd aan een aantal uitgelichte films. De artikelen in 2013 beginnen allemaal met dezelfde beschrijving. Deze beschrijving insinueert dat het Noordelijk Film Festival een gevarieerd filmprogramma heeft aangeboden. Ook wordt met deze introductie een ‘voor elk wat wils’ filmfestival gesuggereerd: ‘*Wat moeten we beslist zien en wat is alleen voor de fijnproevers?*’.¹⁴³ Deze verscheidenheid is ook terug te zien aan de films die in 2011 zijn gerecenseerd in overeenkomstige artikelen.¹⁴⁴ De artikelen uit 2011 en 2013 representeren het Noordelijk Film Festival als een gevarieerd filmfestival waar mensen met vrienden en familie een gezellige avond kunnen beleven met een komisch Noors familiedrama zoals *SONS OF NORWAY* (2011) of een Griekse tragikomedie zoals *PLATO’S ACADEMY* (2009). Maar ook doorgewinterde film liefhebbers kunnen verrast en verwonderd worden door klassiekers, zoals de Slowaakse komedie *THE GARDEN* (1995) of bijzondere documentaires zoals *THE AUTOBIOGRAPHY OF NICOLAE CEAUȘESCU* (2010).

10 THE AUTOBIOGRAPHY OF NICOLAE CEAUȘESCU (2010)

11 SONS OF NORWAY (2011)

In één van deze artikelen wordt er kort benoemd dat er de laatste jaren een toename is in zwart-wit films. Dat er in deze artikelen niet verder wordt ingegaan op filmbewegingen is niet heel verassend. De functie en doelgroep van deze krant vraagt niet om verdere verdieping. Dergelijke aspecten komen nadrukkelijker naar voren in artikelen van *De Filmkrant*. In deze artikelen wordt het Noordelijk Film Festival vanuit een filmkritisch perspectief beoordeeld. Zo wordt er ingegaan op het feit dat de Slowaakse klassieker *THE SUN IN A NET* (1962) het begin is van de Tsecho-Slowaakse *Nouvelle Vague*. Ook wordt er ingegaan op het cinematografische verleden van de Noordse cinema en de koppeling die het Noordelijk Film Festival hiermee tracht te bewerkstelligen. *De Filmkrant* heeft in beide edities één algemene beschrijving van het Noordelijk Film Festival

¹⁴³ de Kluiver, Adwin. "Hysterische barok en ijzige leegte," *Leeuwarder Courant*, 6 November 2013: 28; de Kluiver, Adwin. "Noord-Ierse punk en Spaanse sprookjes," *Leeuwarder Courant*, 7 November 2013: 40; de Kluiver, Adwin "Geheide favorieten voor de LC-Publieksprijs," *Leeuwarder Courant*, 8 November 2013: 28; de Kluiver, Adwin "Dolende dertigers en een magische tuin," *Leeuwarder Courant*, 9 November 2013: 46.

¹⁴⁴ Walthaus, Asing. "Slechte moeders en een dictator," *Leeuwarder Courant*, 10 November 2011: 7; Vervoort, "In de greep van de drugs en de oorlog," *Leeuwarder Courant*, 11 November 2011: 7; de Kluiver, Adwin. "Griekse lulakken en Russisch nihilisme," *Leeuwarder Courant*, 12 November 2011: 7.

gepubliceerd die het belangrijkste is voor de identiteitsvorming vanuit deze partij. In het artikel uit 2013 wordt op een subtiele wijze een kritische vraag gesteld die een gebrek aan contextualisering en verbindingen vanuit het Noordelijke Film Festival suggereert. Nadat er in het artikel de specifieke focus op Slowaakse en Wit-Russische cinema is beschreven wordt de vraag gesteld: *“Wat leren films uit deze Europese blinde vlekken ons over Europa?”*¹⁴⁵ Ook voormalig programmeur Rik Vermeulen benoemd het ontbreken van conceptualisering en het verbinden van programmaonderdelen of films als een gemis in het programma van 2013. Vermeulen geeft aan dat het in 2013 geen inhoudelijke keuze is geweest om dit niet te doen. Zo stelt hij over dit gebrek: *“Het is een kleine moeite om het wel te doen. Dan moet je er wel de infrastructuur voor hebben, de mensen ervoor hebben.”*¹⁴⁶ Dit gemis is ook op te merken in de eigen publicaties. In deze publicaties ontbreekt een conceptualisering vanuit het Noordelijk Film Festival zelf. Volgens voormalig programmeur Rik Vermeulen staan er in deze publicaties enkel beschrijvingen over de films en ontbreekt er een duidelijke kadering van de programmaonderdelen en films. Hij gaat in op het commentaar van 8Weekly en het feit dat de twee films TABU uit 1931 geregisseerd door F.W. Murnau en TABU (2012) van Miguel Gomes niet gekoppeld waren.

Ik denk dat daar ook 8Weekly een beetje over ging. ‘Wat moet ik hier nou mee. Ik heb dit gezien en denk er zo over, maar waar zijn jullie, waar staan jullie? Tegen wie praat ik nou eigenlijk? Wat moet ik met zo’n TABU [1931] op zo’n slotavond? Ja, ik vond het fantastisch. Maar wat is nou eigenlijk de bedoeling daarvan.’¹⁴⁷

Het ontbreken van een contextualisering en verbindingen wordt benadrukt vanwege de veelzijdigheid van de programmering. Het aanbieden van een breed programma is een aspect dat door zowel directeur Jacqueline Schrijver als programmeur Fredau Buwalda als een belangrijke functie van het Noordelijk Film Festival wordt genoemd. Een veelzijdige programmering kan echter zonder contextualisering en verbindingen ongestructureerd en onsamenhangend overkomen. Volgens programmeur Rik Vermeulen, die vooral complexiteit trachtte te realiseren binnen de programmering, spelen verschillende interessegroepen een belangrijke rol bij de huidige gekozen koers. Een aspect dat hierbij een cruciale rol speelt is de geschiedenis van het Noordelijk Film Festival en de rol die dit filmfestival speelt bij verschillende interessegroepen. Zo stelt hij dat:

¹⁴⁵ Naast deze kritiek is er in 2013 ook minder geschreven over het Noordelijk Film Festival door *De Filmkrant*. Programmeur Fredau Buwalda geeft de oorzaak: "Dit jaar hebben ze er ook een heel klein beetje aandacht aan besteed. Maar daar moet je het tegenwoordig inkopen, want zij willen alleen meer aandacht eraan besteden als wij een heel katern namen. Dat is ook logisch want zij zijn ook gesubsidieerd en moet het bekostigen. Wij hebben ook een pr budget, dan ga je keuzes maken. Wij hebben dit jaar meer de focus gelegd op de regio en ik denk dat dat redelijk gelukt is." - Buwalda, interview.

¹⁴⁶ Vermeulen, interview.

¹⁴⁷ Vermeulen, interview.

Hier heb je te maken met een festival dat al 34 jaar staat en er elk jaar weer moet zijn. Dan bouw je een stuk voorzichtigheid in. Die is er heel sterk, in ieder geval bij het Noordelijk. 'We kunnen geen risico's nemen, want...'. ... Dat is ook het probleem van veel van de oudere festivals. ... De inhoud is minder belangrijk dan de continuïteit.¹⁴⁸

Het Noordelijk Film Festival heeft te maken met een tweestrijd wat het kiezen van een eenduidige koers problematisch maakt. Aan de ene kant heeft het filmfestival rekening te houden met trouwe en betrokken vaste bezoekers, pers en samenwerkingpartners. Aan de andere kant dient het filmfestival in te spelen op de vele veranderingen in het filmfestivalcircuit, zoals onder andere de toenemende proliferatie, een afname in inkomsten uit subsidies en minder beschikbare fondsen. Het gebrek aan contextualisering en verbindingen is voornamelijk terug te leiden naar een gebrek aan mankracht en tijd. Zo zijn er namelijk wel verbindingen getrokken tussen de verschillende programmaonderdelen alleen komen deze in de publiciteit minder of niet tot uiting. Zo stelt programmeur Fredau Buwalda over de communicatie van de drie afzonderlijke peilers (Noordse Focus, Europa Panorama en Nederlands, Vlaams & Fries): "*Maar eigenlijk leunde het festival op die drie. Dat is denk ik een heldere opzet, wat ook fijn is voor het publiek om te weten hoe het festival in elkaar steekt. Hoe je dat dan communiceert is weer een tweede punt, hoe je dat in een boekje zet en zo.*"¹⁴⁹

Het gebrek aan conceptualisering, de ontbrekende verbindingen tussen programmaonderdelen en de afname in pers aandacht zijn terug te leiden naar een afname in financiële middelen en mankracht. Hierdoor heeft het Noordelijk Film Festival een aantal keuzes moeten maken. Één van deze keuzes is dat er meer gefocust is op regionale pers. De filmkritische pers heeft in 2013 alsnog aandacht besteed aan het Noordelijke Film Festival, al zijnde het met een kritische blik. Adrian Martin stelt dat het commentaar op bepaalde programmaonderdelen of films gegeven door professionele en doorgewinterde critici te weinig rekening houdt met het publiek waarvoor deze categorie filmfestivals zijn bedoeld. Martin stelt: "*[T]hey overlook the fact that, for a sizeable number in the crowd, this may well be their one and only chance to see that film on a big screen, and in the company of like-minded others.*"¹⁵⁰ Echter stelt programmeur Fredau Buwalda dat het alsnog belangrijk is om vakspecifieke media, zoals *De Filmkrant*, te blijven bereiken.

De pers speelt een belangrijke rol in de identiteitsvorming van een filmfestival.¹⁵¹ De landelijke pers is voor een regionaal filmfestival zoals het Noordelijk Film Festival echter zeer moeilijk te bereiken. De nieuwswaardigheid van de onderdelen en de intensieve inzet vanuit de organisatie in

¹⁴⁸ Vermeulen, interview.

¹⁴⁹ Buwalda, interview.

¹⁵⁰ Martin, "Here and Elsewhere," 100.

¹⁵¹ Rhyne, "Film Festival Circuits," 18; de Valck, *Film Festivals*, 73.

2011 resulteerden alsnog in een minimale berichtgeving vanuit de nationale pers. De afname in marketingcapaciteit zorgde in 2013 voor een minimale zichtbaarheid in landelijke media. Een item in online nieuwsverschaffers was het meest haalbare. Echter stelt de organisatie zichzelf een belangrijke vraag: Is het voor ons wel relevant om veel energie te steken in de landelijke pers? Programmeur Fredau Buwalda stelt: *“Ik denk dat de focus heel erg moet blijven op het lokaal, regionale. Die mensen hebben we heel erg nodig om ons publiek te bereiken.”*¹⁵² De nationale pers die het Noordelijk Film Festival in 2011 heeft bereikt, zijn achteraf gezien niet bruikbaar geweest om de gewenste doelgroep te bereiken.

De regionale pers kan deze beoogde doelgroep wel bereiken. Echter is deze relatie niet altijd even makkelijk. De moeizame relatie is een aspect dat wellicht ook te danken kan zijn aan wat voormalig programmeur Rik Vermeulen aanhaalt, de kleine omvang van het Friese en Leeuwardense filmmilieu.¹⁵³ Desalniettemin is de regionale pers de belangrijkste vormgever van de identiteit van het Noordelijk Film Festival buiten de organisatie zelf. Naast de regionale pers tracht de organisatie ook vakspecifieke, filmkritische en cultuur media te bereiken.¹⁵⁴ Via deze kanalen tracht het filmfestival geïnteresseerden buiten de regionale pers te bereiken. De voornaamste focus is echter op de lokale pers komen te liggen. Deze focus zal in de nabije toekomst waarschijnlijk gehandhaafd blijven.

Verschillende interessegroepen zijn van invloed op de huidige koers van het Noordelijk Film Festival. Zoals eerder is gesteld, heeft dit er onder andere voor gezorgd dat er niet voor een eenduidige focus is gekozen, maar dat de organisatie een breed en publieksvriendelijke programma heeft opgezet. Hierbij is er echter, vanwege een tekort aan manskracht, een gebrek aan contextualisering en verbindingen waardoor de verschillende programmaonderdelen onsamenhangend kunnen overkomen.

VII. Conclusie

De grootste filmfestivals binnen het filmfestivalcircuit zijn uitgegroeid tot enorme multimedia evenementen.¹⁵⁵ De filmfestival die qua grootte daarop volgen hebben naast een veelomvattende programmering ook vaak een (coproductie) markt waardoor ze een belangrijke functie vervullen voor de filmindustrie.¹⁵⁶ Kleinere regionale publieksfilmfestivals zoals het Noordelijk Film Festival voorzien een lokaal publiek van een selectie films die anders niet in de regio te zien waren geweest. Dankzij

¹⁵² Buwalda, interview.

¹⁵³ Vermeulen, interview.

¹⁵⁴ Buwalda, interview.

¹⁵⁵ de Valck, *Film Festivals*, 214.

¹⁵⁶ de Valck, "Filmfestival, coproductiemarkten," 146-149.

toenemende proliferatie zijn dergelijke filmfestivals genoodzaakt om zichzelf binnen het hedendaagse filmfestivalcircuit te specialiseren.¹⁵⁷

Specialisering en regionaliteit

De noordelijke focus van het Noordelijk Film Festival is een goed voorbeeld van de specialisatie die veel van de kleinere hedendaagse filmfestivals kenmerken. Zoals Marijke de Valck heeft aangetoond met haar filmfestival functies vanuit historisch perspectief is een nationale, of in het geval van het Noordelijk Film Festival een regionale, identiteit een belangrijk uitgangspunt voor veel van de kleinere filmfestivals.¹⁵⁸ Daarnaast wordt de identiteit van het Noordelijk Film Festival ook gekenmerkt door verschillende eigenschappen die gedistilleerd zijn uit De Valck haar functies vanuit historisch perspectief. Zoals is gebleken, is het doel om een artistieke functie te verrichten een belangrijk onderdeel in de identiteit van het Noordelijk Film Festival. Daarnaast tracht het Noordelijk Film Festival zich te specialiseren door middel van de focus op Noordse Cinema. Net als veel van de kleinere filmfestivals binnen het hedendaagse filmfestivalcircuit focust het Noordelijk Film Festival zich op een bepaald gebied binnen het contemporaine filmaanbod om zich te kunnen blijven onderscheiden op nationaal gebied. Verschillende filmfestivals focussen zich uitsluitend op een bepaald genre, een (etnische) minderheidsgroep of een bepaalde nationale cinema. Echter, het Noordelijk Film Festival biedt een ruimer aanbod dan het geval is bij de veel van dergelijke filmfestivals. Het Noordelijk Film Festival kan dan ook niet getypeerd worden als nichefilmfestival.

De diversiteit aan programmaonderdelen zijn terug te leiden naar wat voormalig programmeur Rik Vermeulen beschrijft als een terughoudendheid bij het Noordelijk Film Festival om een eenduidige koers te kiezen. Volgens hem is dit niet alleen bij het Noordelijk Film Festival het geval maar hebben andere contemporaine filmfestival hier ook mee te maken hebben. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een angst om bestaande betrokken partijen en bezoekers te verliezen gepaard met de noodzaak om zich aan te passen aan de veranderingen binnen het filmfestivalcircuit. Dit resulteert in een zeer ruime programmering waarbij de keuze voor een duidelijke focus of koers weer onder druk komt te staan. Programmeur Fredau Buwalda en directeur Jacqueline Schrijver stellen dat de brede en diverse programmering een belangrijk onderdeel zijn van een publieksfestival. Alhoewel deze strategie ervoor zorgt dat er inderdaad een breed publiek aan getrokken kan worden, kan dit ook als een onsamenhangend geheel worden gezien. Dit komt voornamelijk vanwege het gebrek aan contextualisering en het ontbreken van verbindingen tussen de verschillende programmaonderdelen waardoor de relatie tussen de uiteenlopende focussen niet duidelijk gecommuniceerd worden. Dit is terug te leiden naar een gebrek aan financiële middelen en mankracht.

¹⁵⁷ de Valck, *Film Festivals*, 214; Iordanova, "Film Festival Circuit," 28-29.

¹⁵⁸ De Valck, *Film Festivals*, 72-75.

Afgezien van het feit dat elk filmfestival elementen van zowel het business festival alsmede het audience festival in zich heeft, is het Noordelijk Film Festival allereerst en voornamelijk een publieksfestival. Deze functie wordt door zowel de profilering, identiteit als functie bevestigd. Vanwege een afname in financiële middelen, een beperkte hoeveelheid mankracht en een nieuwe locatie heeft het filmfestival in 2013 een aantal keuzes moeten maken. Met de veranderingen die deze keuzes te weeg hebben gebracht, is het filmfestival zich meer gaan focussen op zijn functie als publieksfestival. De herprofilering van de competitie is hierin een belangrijke factor geweest. Een ander aspect is de afname van aanwezige internationale filmmakers. Een ander aspect is de afname van aanwezige internationale filmmakers. Daarnaast is het regionale aspect van het filmfestival in 2013 een belangrijker rol gaan spelen. Het Noordelijk Film Festival bood middels de programmaonderdelen Nieuwe Noordelijke Oogst en het Noordelijk amateur Film Festival al een podium aan lokale filmmakers. Ook werden regionale producties naast internationaal befaamde producties geplaatst binnen de grote programmaonderdelen. Deze initiatieven dragen volgens Liz Czach bij aan de opbouw en positionering van een nationale of regionale cinema.¹⁵⁹ In 2013 is het eerste *48 Hour Film Project Leeuwarden* aan het Noordelijk Film Festival gekoppeld. Dit project is een goed voorbeeld van een verbreding van deze functie. Het feit dat de marketing zich meer is gaan focussen op regionale uitingen is een belangrijke indicatie voor de geïntensiverde regionale focus. Zo bleek de intensieve marketingcampagne richting nationale pers in 2011 tevergeefs. De organisatie heeft zich gerealiseerd dat dit een minder belangrijke partij is dan aanvankelijk werd gedacht. De regionale pers heeft nog steeds een belangrijke functie in het bereiken van het beoogde publiek. Daarnaast is de regionale pers de belangrijkste vormgever van de identiteit van het Noordelijk Film Festival buiten de eigen publicaties.

Versimpeling met inhoud

De structuur van het Noordelijk Film Festival is in 2013 simpeler opgezet zonder de kwaliteit en verscheidenheid van het programma-aanbod kwijt te raken. De kadrering van nieuwe filmstromingen uit Griekenland in 2011 en Slowakije in 2013 zijn samen met belangrijke maatschappijkritische producties uit India in 2011 en Wit-Rusland in 2013 een goed tegenargument voor het gesuggereerde gebrek aan cinefiel aanbod. De herontdekking van nationale cinema in het programma van 2013 komt overeen met de cinefiele eigenschappen gegeven door Mark Cousins en Robert Koehler.¹⁶⁰ Zo werd er in de focus op Slowakije onder andere de klassiekers *THE SUN IN A NET* (1962) en *THE GARDEN* (1995) vertoond. Deze films zijn een goed voorbeeld hoe het Noordelijk Film Festival zijn bezoekers filmhistorie laat herontdekken. Daarnaast is het maatschappijkritisch Wit-Russische biografische drama *ZYVIE BELARUS* (2013) een uitstekend voorbeeld van de

¹⁵⁹ Czach, "Film Festivals," 82-83.

¹⁶⁰ Cousins, "On Film Festivals," 157; Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 83.

horizonverbredende functie van filmfestivals. Zoals eerder is gesteld, heeft de aanwezigheid van de filmmaker ervoor gezorgd dat de filmvertoning een bijzondere ervaring is geworden. Ondanks het ontbreken van door de organisatie geleverde conceptualiseringen en verbindingen is er in 2013 ook een cinefiel aanbod te vinden binnen de programmering. Dat versimpeling niet altijd afbreuk doet aan inhoud is ook terug te vinden in de papieren publicaties van 2013. Ondanks de versimpeling van de festivalkrant zorgt de additionele festivalgids ervoor dat het Noordelijk Film Festival alsnog cinefiel verrijkende middelen aanbiedt. Papieren publicaties vanuit een filmfestival, zoals festivalkranten, festivalgidsen en programmaboekjes, zijn volgens Robert Koehler cinefiel verrijkende middelen. Met de gids is er een additionele publicatie waarmee het Noordelijk Film Festival deze notie vervult.¹⁶¹

The Sandwich Process

Naast de diepgang en verbreding in het programma, wordt er meer en meer getracht een groter publiek aan te trekken. Omdat er minder financiering vanuit subsidies en fondsen kan worden gehaald dient het filmfestival meer inkomsten te vergaren uit de eigen kaartverkoop. Het Noordelijk Film Festival heeft in 2013 dit grote publiek proberen te trekken door een strategie toe te passen die gelijkenissen heeft met *The Sandwich Process*, zoals eerder is genoemd. In 2013 werden grotere, commerciëlere en publieksaantrekkelijkere films ingezet om een breed publiek aan te trekken en werd er tegelijkertijd een deel van het programma gewijd aan kleinere en minder toegankelijke arthouse films.¹⁶² Dankzij deze strategie kan het Noordelijk Film Festival nog steeds de oorspronkelijk functie van filmfestivals uitvoeren en tegelijkertijd commerciëlere arthouse titels

12 KAPRINGEN (2012)

13 TABU (1931)

inzetten om een groter publiek aan te trekken. De slotavond in 2013, die ook in het artikel van *8Weekly* aan bod komt, is een goed voorbeeld van de werking van deze strategie. De slotfilm *TABU* (1931) werd begeleid door livemuziek. Deze klassieke film van F.W. Murnau is op zichzelf staand al een bijzondere filmvertoning. De toevoeging van livemuziek maakte dit een speciale cinefiele ervaring. Echter, deze film trok slechts rond de honderd bezoekers. Terwijl er op hetzelfde moment

¹⁶¹ Koehler, "Cinephilia and Film Festivals," 93.

¹⁶² Quandt, "The Sandwich Process," 67.

in een grotere zaal het commerciële Deense gijzeldrama KAPRINGEN (2013) werd vertoond voor een bijna uitverkochte zaal.

Kunst en commercie

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zullen de belangrijkste geanalyseerde ontwikkelingen van het Noordelijk Film Festival hier kort worden samengevat. De hoofdvraag luidde als volgt: Wat betekenen de hedendaagse ontwikkelingen binnen het filmfestivalcircuit voor de identiteit (geconstrueerd vanuit de organisatie en vanuit de pers) en functie van het Noordelijk Film Festival, wanneer er specifiek wordt gekeken naar de balans tussen het aanbieden van kunstzinnige/arthouse cinema en de programmering van films voor een groot/groter publiek?

De belangrijkste veranderingen die het Noordelijk Film Festival in 2013 heeft doorgevoerd, veelal vanwege financiële restricties, kunnen gezien worden als een verdere toenadering naar de identiteit en functie van publieksfestival. Het aantrekken van een groter publiek om de eigen inkomsten te verhogen is voor het Noordelijk Film Festival noodzakelijk als het wil blijven bestaan. Hiermee wordt de oorspronkelijke functie van het aanbieden van bijzondere films niet overboord gegoid. Het aanbod van kleine en grote films kan goed naast elkaar bestaan. De suggesties die in het artikel van 8Weekly worden gegeven weerspiegelen niet helemaal de werkelijke situatie. Het Noordelijk Film Festival is niet enkel een aanbieder geworden van commerciële vertoningen waarbij een cinefiel niets meer te zoeken heeft. Zoals is gebleken, is er een balans tussen kunstzinnige cinema en commercie waarbij een groter publiek kan worden aangetrokken samen met een uitgebreid aanbod aan kunstfilms voor cinefielen. Ook is gebleken dat de organisatie zichzelf heel bewust is van de functie die het heeft en dient te houden. Het Noordelijk Film Festival is allereerst een publieksfestival en is dit in 2013 meer gaan incorporeren in de identiteit en functie van het filmfestival. Daarnaast geeft dit commentaar echter wel een verandering weer die niet alleen bij het Noordelijk Film Festival maar in het algehele filmfestivalcircuit is te constateren. In het hedendaagse cultuurklimaat kan een filmfestival niet enkel bijzondere en belangrijke cinema aanbieden. De terugname in subsidies, fondsen en sponsors zorgen ervoor dat contemporaine regionale filmfestivals steeds meer onafhankelijk en commercieel levensvatbaar moeten zijn. Het Noordelijk Film Festival heeft in 2013 een goede balans gevonden tussen het uitvoeren van de oorspronkelijke functies van filmfestivals en het aantrekken van een groter publiek. Ook is gebleken dat de organisatie de artistieke functie van filmfestivals ook in de toekomst zal blijven waarborgen.

Reflectie op de methode

Het concept the written festival van Daniel Dayan heeft inzicht gegeven in de geconstrueerde identiteit van het Noordelijk Film Festival vanuit verschillende standpunten. De selectie van overeenkomstig materiaal heeft enige moeilijkheden met zich meegebracht gezien de verschuiving

van papier naar digitaal. Desalniettemin heeft juist dit interessante bevindingen opgebracht in de identiteit van het Noordelijk Film Festival.

De interviews zijn belangrijker gebleken dan aanvankelijk werd verwacht. Deze zouden een ondersteunende functie aannemen maar zijn achteraf soms ook leidend gebleken in de focus op bepaalde aspecten vanuit de organisatie. Gezien de beperkte omvang van dit onderzoek is het niet mogelijk geweest om andere betrokken partijen te interviewen. Dit zal echter wel interessante informatie kunnen opleveren. Hiermee zou bijvoorbeeld de geconstrueerde identiteit vanuit de pers terug gekoppeld kunnen worden naar de journalisten.

Het stakeholder model voor filmfestivalstudies is ook in dit onderzoek een relevant model gebleken. Echter is er in dit hoofdstuk slechts een select deel van de betrokken partijen en interessegroepen meegenomen. Verder onderzoek zal aandacht kunnen besteden aan andere betrokken partijen en interessegroepen wier belangen en performances het Noordelijk Film Festival beïnvloeden. In beide edities zijn er namelijk verschillende inhoudelijke samenwerkingsverbanden gerealiseerd die een deel van de programmering hebben beïnvloed. In zowel 2011 als 2013 is er met verschillende Scandinavische filminstituten samengewerkt om het aanbod aan films voor de Noordse focus samen te stellen. In 2013 is er een speciale samenwerking tussen het Noordelijk Film Festival en het Slowaakse filminstituut tot stand gekomen in het kader van het vijftig jarig bestaan van dit instituut. Naast inhoudelijke samenwerkingsverbanden met organisaties, zijn er ook verschillende individuen die de programmering hebben beïnvloed. Zo is het Griekenland programma in 2011 mede dankzij gastprogrammeur Konstantinos Kontovrakis samengesteld.

Naast inhoudelijke samenwerkingsverbanden is er de laatste jaren ook een hechtere band ontstaan tussen programmeur Fredau Buwalda en Nederlandse filmdistributeurs. Daarnaast dient er elke editie contact te worden gezocht met voor de organisatie onbekende distributeurs. De wisselwerking tussen de organisatie en spelers binnen de filmindustrie zal weer een ander inzicht geven in de werking van het Noordelijk Film Festival dan in dit onderzoek is gedaan.

Verder onderzoek naar bijvoorbeeld de interactie en samenwerking met andere Leeuwardense culturele instellingen is een focus die een verdieping aan inzichten zal geven in de functie en gekozen koers van het Noordelijk Film Festival. Dergelijk onderzoek is helemaal relevant wanneer dit geplaatst zal worden in het kader van *Leeuwarder Culturele Hoofdstad 2018*. In 2013 is de stad Leeuwarder verkozen om in 2018 als Culturele Hoofdstad van Europa te fungeren.¹⁶³ Dit gegeven heeft ook voor het Noordelijk Film Festival toekomstige gevolgen. Zo zullen er meer samenwerkingsverbanden gerealiseerd gaan worden. Ook zullen er in het kader van deze benoeming twee additionele filmfestivals in Leeuwarden worden georganiseerd. Daarnaast draagt het Noordelijk

¹⁶³ "Wat is Culturele Hoofdstad?," Lwd 2018, geraadpleegd 17 April, 2014, <http://www.2018.nl/nl-nl/lwd2018/watisculturelehoofdstad.aspx>.

Film Festival bij aan een algehele profilering van Leeuwardense cultuur. Refererend naar Julian Stringer stelt Marijke de Valck dat de stad een belangrijk uitgangspunt kan zijn in onderzoek naar filmfestival binnen een globaal netwerk.¹⁶⁴ De reden dat de wisselwerking tussen het Noordelijk Film Festival en de organisatie en belangen van Leeuwarder Culturele Hoofdstad 2018 niet in dit onderzoek zijn opgenomen is tweevoudig. Ten eerste gezien de omvang van dit onderzoek en ten tweede het feit dat de uiteindelijke plannen hiervoor nog te onduidelijk zijn om gegronde uitspraken over te kunnen doen.

Naast deze voorbeelden zijn er nog meer partijen te vinden die elk op een eigen manier de werking, functie en identiteit van het Noordelijk Film Festival beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan de ruim 200 vrijwilligers of bezoekers die een groot deel van de sfeer bepalen. De variatie aan perspectieven die dit model biedt is één van de redenen wat het geschikt maakt voor filmfestivalonderzoek.

¹⁶⁴ de Valck, *Film Festivals*, 72-73.

VIII. Geraadpleegde literatuur

Broeren, Joost. "Hits en rode lopers." *De Filmkrant* (April, 2013). Geraadpleegd 15 Februari, 2014, http://www.filmkrant.nl/TS_april_2013/8842.

Caspers, Paul. "festival: Noordelijk Film Festival 2013. Plek voor cinefielen?" *8Weekly* (24 November, 2013). Geraadpleegd 4 Februari, 2014. <http://www.8weekly.nl/artikel/11133/noordelijk-film-festival-2013-plek-voor-cinefielen.html>.

Cousins, Mark. "Widescreen on Film Festivals." In *Film Festival Yearbook 1: The Festival Circuit*, geredigeerd door Dina Iordanova en Ragan Rhyne, 155-158. St Andrews: St Andrews Film Studies, 2009.

Czach, Liz. "Cinephilia, Stars, and Film Festivals." *Cinema Journal* 49, nr. 2 (2010): 139-145.

Czach, Liz. "Film Festivals, Programming, and the Building of a National Cinema." *The Moving Image* Volume 4, nr. 1 (2004): 17-88.

Dayan, Daniel. "Looking for Sundance: The Social Construction of a Film Festival." *Moving, Images, Culture and the Mind*, geredigeerd door Ib Bondebjerg, 43-52. London: University of Luton Press, 2000.

de Valck, Marijke. "De rol van filmfestivals in het YouTube-tijdperk." *Boekman*, nr. 83 (2010): 54-60.

-. "Drowning in Popcorn at the International Film Festival Rotterdam?" In *Cinephilia: Movies, Love and Memory*, geredigeerd door Marijke de Valck en Malte Hagener, 97-109. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2005.

—. "Film festivals and migration." In Vol. 3 van *The Encyclopedia of Global Human Migration*, geredigeerd door Immanuel Ness, 1502-1504. Chichester: Wiley-Blackwell, 2013.

-. *Film Festivals: From European Geopolitics to Global Cinephilia*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007.

-. "Filmfestivals, coproductiemarkten en de internationale kunstcinema." *Tijdschrift voor mediageschiedenis* 13, nr. 2 (2010): 144-156.

-. "Supporting art cinema at a time of commercialization: Principles and practices, the case of the International Film Festival Rotterdam." *Poetics*, nr. 42 (2014): 40-59.

de Valck, Marijke, en Skadi Loist. "Film Festival Studies: An Overview of a Burgeoning Field." In *Film Festival Yearbook 1: The Festival Circuit*, geredigeerd door Dina Iordanova en Ragan Rhyne, 179-215. St Andrews: St Andrews Film Studies, 2009.

Dijksterhuis, Edo. "Noordelijk Film Festival is terug na jaartje overslaan." *De Filmkrant* (November 2013). Geraadpleegd 4 April, 2014. http://www.filmkrant.nl/nieuws_2013/10123.

Elsaesser, Thomas. *European Cinema: Face to Face with Hollywood*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2005.

Evans, Owen. "Border Exchanges: The Role of the European Film Festival." *Journal of Contemporary European Studies*, 2007: 37-41.

Freeman, R. Edward. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

Freeman, R. Edward, Jeffrey S. Harrison, Andrew C. Wicks, Bidham L. Parmar, Simone De Colle. *Stakeholder Theory: The State of the Art*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

Film in Friesland. "Noordelijk Film Festival." *Jaarverslag 2011*, April 2011.

Go Short. "Organisatie." *GoShort* (2014). Geraadpleegd 11 April, 2014. <http://www.goshort.nl/organisatie/>.

IDFA. "Organisatie." *IDFA* (2014). Geraadpleegd 11 April, 2014. <http://www.idfa.nl/nl/organisatie.aspx>.

Imagine. "Over het festival." *Imagine Film Festival* (2014). Geraadpleegd 11 april, 2014. <http://www.imaginefilmfestival.nl/over-het-festival>.

Iordanova, Dina. "The Film Festival Circuit." In *Film Festival Yearbook 1: The Festival Circuit*, geredigeerd door Dina Iordanova en Ragan Rhyne, 23-39. St Andrews: College Gate Press, 2009.

Koehler, Robert. "Cinephilia and Film Festivals." In *dekalog 3: On Film Festivals*, geredigeerd door Richard Porton, 81-97. London: Wallflower Press, 2009.

Lwd 2018. "Wat is Culturele Hoofdstad?" *LWD2018* (2014). Geraadpleegd door 17 April, 2014. <http://www.2018.nl/nl-nl/lwd2018/watisculturelehoofdstad.aspx>.

Martin, Adrian. "Here and Elsewhere: The View From Australia." In *dekalog 3: On Film Festivals*, geraadpleegd door Richard Porton, 98-106. London & New York: Wallflower Press, 2009.

Mitchel, Ronald K., Bradley R. Agle, Donna J. Wood. "Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principles of Who and What Really Counts." In *The Academy of Management Review*, Vol. 22, Nr. 4 (1997), 853-886.

Noordelijk Film Festival. "Drie aanraders voor muziek liefhebbers." *Noordelijk Film Festival* (7 November 2013). Geraadpleegd 28 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/drie-aanraders-voor-muziek-liefhebbers/>.

— "Award for Special Contribution to Northern Cinema voor Leopold en Schoenaerts." *Persbericht*. Leeuwarden, 28 Oktober 2011.

— "Awards uitgereikt aan Leopold en Schoenaerts." *Noordelijk Film Festival* (28 Oktober 2011). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/awards-uitgereikt-aan-leopold-en-schoenaerts/>.

— "Europa Panorama." *Noordelijk Film Festival* (November 2013). Geraadpleegd 23 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/europa-panorama/>

— "Facebook pagina van het Noordelijk Film Festival." *Noordelijk Film Festival* (2013). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <https://www.facebook.com/noordelijkfilmfestival>.

— "Ontmoet de programmeur." *Festivalgids 2013*, November, 2013: 6.

— "Blik op India." *Festivalkrant 2011*, 05 November, 2011: 30-32.

— "Grieks Gedonder." *Festivalkrant 2011*, 5 November, 2011: 14-15.

— "Inleiding." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 3.

— "Interregio Competitie." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 6-7.

— "Interregio Panorama." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 10-13.

— "Nieuwe Noordelijke Oogst." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 27.

— "Noordelijk amateur Film Festival." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 37.

— "Northern Creatures." *Festivalkrant 2011*, 05 November, 2011: 29.

— "Wij Noordelingen." *Festivalkrant 2011*, 05 November, 2011: 18-25.

— "Wij Noordelingen." *Festivalkrant 2011*, November, 2011: 18,19, 23-25.

- . “Het Vonnis winnaar LC publieksprijs. “ *Noordelijk Film Festival* (10 November 2013). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/het-vonnis-winnaar-lc-publieksprijs/>.
- . “Jim Taihuttu neemt award in ontvangst, “ *Noordelijk Film Festival* (8 November 2013). Geraadpleegd 23 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/jim-taihuttu-neemt-award-in-ontvangst/>.
- . “King of Devil’s Island openingsfilm 2011. “ *Noordelijk Film Festival* (16 Oktober 2011). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/the-king-of-devils-island-openingsfilm-2011/>.
- . “‘Koning’ van Wit-Rusland op #NFF34. “ *Noordelijk Film Festival* (6 November 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/koning-van-wit-rusland-op-nff34/>.
- . “Majority en Hasta La Vista prijswinnaars Noordelijk Film Festival. “ *Noordelijk Film Festival* (13 November 2011). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/majority-en-hasta-la-vista-prijswinnaars-noordelijk-film-festival/>.
- . “Nederlands, Vlaams & Fries.” *Noordelijk Film Festival* (2013). Geraadpleegd 3 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nederlands-vlaams-fries/>.
- . “Nieuwe competitie Noordelijk Film Festival” *Noordelijk Film Festival* (8 November 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/nieuwe-competitie-noordelijk-film-festival/>.
- . “Nieuwe Noordelijke Oogst. “ *Noordelijk Film Festival* (November 2013). Geraadpleegd 3 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/nieuwe-noordelijke-oogst-2/>.
- . “Noordelijk amateur Film Festival. “ *Noordelijk Film Festival* (November 2013). Geraadpleegd 3 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordelijk-amateur-film-festival-2013/>.
- . “Noordelijk Film Festival 2013 opent sensationeel. “ *Noordelijk Film Festival* (26 September 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/noordelijk-film-festival-2013-opent-sensationeel/>.
- . “Noordse Focus. “ *Noordelijk Film Festival* (2013). Geraadpleegd 3 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/noordse-focus/>.

- . “Ongekend hoge publiekswaardering Noordelijk Film Festival 2011.” *Persbericht*, 16 November, 2011.
- . “Over het programma. “ *Noordelijk Film Festival* (November 2013). Geraadpleegd 4 Februari, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/het-festival/over-het-programma/>.
- . “Prachtige sportfilms op #NFF34. “ *Noordelijk Film Festival* (8 November 2013). Geraadpleegd 28 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/prachtige-sportfilms-op-nff34/>.
- . “Europa Panorama: Special Slowakije.” *Festivalkrant 2013*, November, 2011: 2.
- . “Noordelijk Film Festival.” *Festivalkrant 2013*, 1 November, 2013: 1.
- . “Noordelijk Film Festival.” *Festivalkrant 2013*, November, 2013: 1.
- . “Blik op India.” *Dagkrant Scoop #1*, 9 November, 2011: 1.
- . “‘Er is een revolutie gaande’.” *Dagkrant Scoop #4*, 12 November, 2011.: 3.
- . “‘Ik maak films vanuit het hart’.” *Dagkrant Scoop #5*, 13 November, 2011: 3.
- . “Northern Creatures.” *Dagkrant Scoop #3*, 11 November, 2011: 1.
- . “Youtube op het grote doek met Upload Cinema.” *Dagkrant Scoop #2*, 10 November, 2011: 3.
- . “Te gast op het #NFF 34. “ *Noordelijk Film Festival* (7 November 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/te-gast-op-het-nff34/>
- . “THE KING OF DEVIL’S ISLAND opent 33ste Noordelijk Film Festival.” *Persbericht*, 16 Oktober, 2011.
- . “Uitreiking award regisseur Jim Taihuttu. “ *Noordelijk Film Festival* (8 November 2013). Geraadpleegd 22 Maart, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/uitreiking-award-regisseur-jim-taihuttu/>.
- . “Viva Belarus!. “ *Noordelijk Film Festival* (November 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://noordelijkfilmfestival.nl/films/viva-belarus/>.
- Novum. “Hasta la Vista wint publieksprijs” *Nu.nl* (14 November 2011). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://www.nu.nl/film/2667306/hasta-la-vista-wint-publieksprijs.html> .
- . “Wolf-regisseur wint prijs Noordelijk Film Festival” *Nu.nl* (8 November 2013). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://www.nu.nl/film/3623676/wolf-regisseur-wint-prijs-noordelijk-film-festival.html>.

Peranson, Mark. "First You Get the Power, Then You Get the Money: Two Models of Film Festivals." *Cineaste* 3, nr. 33 (2008): 37-43.

Phillips, Robert. *Stakeholder Theory and Organizational Ethics*. San Fransisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc, 2003.

Quandt, James. "The Sandwich Process: Simon Field Talks About Polemics an Poetry at Film Festivals." In *dekalog 3: On Film Festivals*, geredigeerd door Richard Porton, 53-80. London: Wallflower Press, 2009.

Rausing, Sigrid. "Belarus: inside Europe's last dictatorship." *The Guardian* (7 Oktober 2012). Geraadpleegd 8 April, 2014. <http://www.theguardian.com/world/2012/oct/07/belarus-inside-europes-last-dictatorship>.

Rhyne, Ragan. "Film Festival Circuits and Shareholders." In *Film Festival Yearbook 1: The Festival Circuit*, geredigeerd door Dina Iordanova en Ragan Rhyne, 9-22. St Andrews: St Andrews Film Studies, 2009.

Rust, Stephen, Selma Monani, en Sean Cubitt. *Ecocinema Theory and Practice*. New York: Routledge, 2013.

Schaftkip. "Films." *Schaftkip Films* (2014). Geraadpleegd 15 April, 2014. <http://www.schaftkipfilms.nl/films/>.

Stringer, Julian. "Global Cities and the International Film Festival Economy." In *Cinema and the City: Film and Urban Societies in a Global Context*, geredigeerd door Mark Shiel en Tony Fitzmaurice, 134-144. Oxford: Blackwell Publishers, 2001.

Turan, Kenneth. *Sundance to Sarajevo: Film Festivals and the World They Made*. London: University of California Press, 2002.

Wong, Cindy Hung-Yuk. *Film Festivals: Culture, People, and Power on the Global Screen*. New York & London: Rutgers University Press, 2011.

IX. Geraadpleegde kranten

Algemeen Dagblad

De Volkskrant

Friesch Dagblad

Leeuwarder Courant

NRC Handelsblad

X. Geraadpleegd archief materiaal

Knipselmap Noordelijk Film Festival 2011 in het archief van het Centrum voor Film in Friesland

Knipselmap Noordelijk Film Festival 2013 in het archief van het Centrum voor Film in Friesland

Website cache Noordelijk Film Festival 2011 in het archief van het Centrum voor Film in Friesland

XI. Interviews

Fredau Buwalda (programmeur Noordelijk Film Festival 2013), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014.

Jacqueline Schrijver (Directeur Film in Friesland overkoepelende organisatie van het Noordelijk Film Festival), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014.

Rik Vermeulen (programmeur Noordelijk Film Festival 2009-2013), geïnterviewd door Jurjen Enzing, Maart 2014.

XII. Afbeeldingen

1. Michael Cacoyannis Foundation. "b_2011_evdokia_m." Film still. 2009.
http://www.mcf.gr/pictures/b_2011_evdokia_m.jpg
2. Cultureel Persbureau. "Wasted-youth-1." Film still. 2011. <http://www.cultureelpersbureau.nl/wp-content/uploads/2011/01/Wasted-youth-1.jpg>
3. Romanian Film Initiative. "9." Film still. 2013
http://www.filmetc.org/images/2013_lineup_slide/9.jpg
4. "maxresdefault." Film still. 2013. <http://i1.ytimg.com/vi/diLP-vX9d8Q/maxresdefault.jpg>
5. Noordelijk Film Festival. "Een dag met November 9, 2013." Facebook bericht. 2013.
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151691045021104&set=a.10151688555686104.1073741830.108421151103&type=3&theater>
6. Noordelijk Film Festival. "Festivalbezoeker NFF #34, November 7, 2013." Facebook bericht. 2013.
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151688475556104&set=a.10151683496456104.1073741829.108421151103&type=3&theater>
7. Noordelijk Film Festival. "Jim Taihuttu neemt award in ontvangst." Nieuwsbericht. 2013.
<http://noordelijkfilmfestival.nl/nieuws/jim-taihuttu-neemt-award-in-ontvangst/>
8. Mavi Boncuk Cinema. "majority-l." Film still. 2010. http://4.bp.blogspot.com/_4NsxaqK7h8E/TLe-v0H3ayI/AAAAAAAAADuA/H_PffC8XjUY/s400/majority-l.jpg
9. Noordelijk Film Festival. "hasta_la_vista_47041757_st_6_s-high-330x190." Film still. 2011.
http://noordelijkfilmfestival.nl/files/hasta_la_vista_47041757_st_6_s-high-330x190.jpg
10. The Autobiography of Nicolae Ceaușescu. "ANC_04." Film still. 2010. http://www.the-autobiography.com/trailers/ANC_04.jpg
11. Moviepilot. "SonsOfNorway3_article." Film still. 2011.
http://www.moviepilot.de/files/images/0736/6773/SonsOfNorway3_article.jpg
12. De betere film. "kapingen_tobias_lindholm__2_." Film still. 2013.
http://www.debeterefilm.be/files/userfiles/kapingen_tobias_lindholm_2_.jpg
13. The Big Idea. "tabu014web." Film still. 2013.
<http://www.thebigidea.co.nz/files/imagecache/90px-square/images/134572/tabu014web.jpg>

XIII. Bijlagen

Bijlage 1: Transcriptie interview Jacqueline Schrijver 19-03-2014

JE - Jurjen Enzing

JS - Jacqueline Schrijver

JE - Zou je het profiel van het Noordelijk Film Festival willen omschrijven?

JS - Het Noordelijk Film Festival is een breed publieksfestival dat zowel cinefielen wil aanspreken als mensen die gewoon een aantal films willen zien binnen een mooie setting. Het Noordelijk Film Festival vindt de ontmoeting heel belangrijk tussen mensen die van film genieten maar bijvoorbeeld ook bij filmmakers en het Noordelijk Film Festival wil zich de laatste jaren onderscheiden, en ziet dit ook als kans voor de toekomst, door zich meer te richten op de noordelijke cinema in de breedste zin van het woord. Met een echte focus op, ja ik noem het nog steeds de Scandinavische landen maar dat is heel breed.

JE - In mijn onderzoek wil ik de huidige staat vast stellen omdat te doen ga ik kijken naar veranderingen in twee edities, 2011 en 2013. Zie jij veranderingen in de profilering van het festival in 2013 ten opzichte van 2011.

JS - Een beetje een moeilijke vergelijking vindt ik omdat in 2011, als ik die als eerste neem. In het festival van 2011 heb ik ervaren dat alles klopte. Alles liep goed, in de voorbereidingen liep het ook goed. Alhoewel we toen ook vreselijk hard hebben moeten werken. Ik denk dat bijna alle medewerkers dat als een succes hebben ervaren. In 2013 was het veel moeilijker omdat, als het erop aankomt, we een heel intensief jaar hebben gehad ook al zouden we het festival niet eens hebben georganiseerd. Omdat we hier ons nieuwe filmtheater hebben geopend en verhuisd zijn. Dat kun je niet wegzetten, dat heeft er gewoon doorheen gespeeld. Daardoor waren we heel erg laat met veel dingen en was er minder focus op het festival en zijn sommige dingen ook niet goed gegaan daardoor. Dat speelt partook in de beleving van het festival. Voor mij is de beleving van 2013 totaal anders dan 2011. Dus om die reden vindt ik het al heel lastig om deze vraag te beantwoorden. Als je kijkt naar de profilering, want daar gaat het om, voor publiek. Dan is de vraag van hoe het publiek dat ziet. Het publiek was in 2013 heel erg blij dat het festival er weer was en we hebben ook wel veel complimenten gekregen over de mooie programmering en dat is ook zo, dat is het probleem niet. Maar wat we in 2013, wat ik vond dat we, heel erg hadden was het verschil in beleving tussen de mensen die eraan werkten en de mensen die ervan genieten. Dat verschil was in 2011 niet zo groot. Dan kun je zeggen dat maakt niet uit, want het gaat om het publiek. Maar als je dan kijkt naar de ontwikkeling dan hebben we toch geconstateerd dat we veel minder bezoek hadden en dat film toch, naar mijn idee, veel makkelijker toegankelijk wordt bijvoorbeeld door het te downloaden en dat dat een groep ervan weerhoudt om naar een filmfestival te gaan als ze niet echt voor de film gaan. Dan is er een grote groep die gaan voor de ontmoeting, maar de vraag is of we daar steeds een nieuw publiek mee kunnen trekken. Wat je in 2013 zag was dat het 48Hour project een enorm succes was. Omdat mensen dan zelf ook actief met film bezig waren. Ik denk dat we ook nieuwe dingen moeten onderzoeken die we, zoals ze een goede link hebben met film maar dat was dit. Maar even terug naar je vraag, wat was de formulering van je vraag?

JE - Ik zal het even anders zeggen. Hoe hebben jullie zelf het festival willen neerzetten? Hoe verschilt de identiteit van het Noordelijk Film Festival in 2013 ten opzichte van 2011.

JS - Ik denk dat we in 2013 doorontwikkeld hebben wat we in 2011 al in gang hebben gezet als je op die Noordelijke focus laat aankomen en wat in 2013 nieuw was is dat we dat Nederlands, Vlaamse en Friese wat meer wilden neerzetten omdat we daar hier (red. Sliker) mee zijn geopend. Ik denk we dat als programmaonderdeel voort wilden zetten in het Noordelijk Film Festival. Die Europese gedachte die is er eigenlijk al heel lang en die verandert ook, omdat Europa verandert. Dat speelt natuurlijk ook mee. Soms kun je in een paar jaar tijd niet meer geloven hoe Europa een paar jaar geleden was. Dat is denk ik heel belangrijk.

JE - Meegaan in recente ontwikkelingen in Europa op filmgebied dat is wel een ambitie van jullie en dat is ook wel waar jullie voor willen staan?

JS - Dat vindt ik ook dat moet. Als je dat als filmfestival niet wilt in deze tijd dan, dat zou bijna een beetje gek zijn denk ik. Wat voor ons van belang is, is dat we een goede balans vinden in dat brede publieksaanbod en dat hele gespecificeerde aanbod voor mensen die juist meer willen dan juist wat ze hier in Sliker (red. Filmtheater in Leeuwarden) altijd kunnen zien, die groep is er ook. Die willen meer halen uit het filmfestival en zich daar in onderdompelen. De interessante vraag is ook: hoe groot zijn die groepen? Ik denk zelf dat de brede publieksgroep groter is. In aantal dan die mensen die heel erg de verdieping in willen en ik denk dat dan om de hoek komt dat je als Noordelijk Film Festival je niet moet willen meten met Rotterdam, Amsterdam en Utrecht. Dat zijn gewoon grotere internationale filmfestivals en dan moeten we ons onderscheiden met dat noordelijke. Daar ligt ook zeker een kans, in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad, zouden we dat heel mooi toe kunnen laten groeien naar liever 2020 dan 2018 en dan mooi een opbouw doen.

JE - Hoe belangrijk is het aanbieden van films die hier normaal niet worden vertoond, terwijl daar dan misschien een kleiner publiek voor is?

JS - Oh maar dat is wel belangrijk. Want anders kun je net zo goed zeggen we organiseren vijf keer in het jaar een lang weekend hier in Sliker waarbij iedereen doorlopend naar de film kan. Maar dat is niet hetzelfde als een filmfestival waar ook veel andere dingen gebeuren. Want de mensen die bijvoorbeeld voor een paar films gaan die zien wel wat er in de foyer allemaal is, die zien de reuring, die zien bijvoorbeeld een buitenlandse filmmaker lopen of ze horen hem. Die zien wel dat er andere dingen gebeuren en dat maak wel veel meer sfeer dan wanneer je alleen film laat zien. Dus ik vind dat wel belangrijk en je moet ze natuurlijk ook kietelen om daar wel naar toe te laten gaan. Dat is ons doel ook. Stap eens een keer van de gebaande pad af en mensen verrassen. Ik ben ook wel eens zonder dat ik echt goed

wist waar ik naartoe ging naar een film geweest en dat is het allerleukste. Dat je geen idee hebt wat er komt. Dan ben je helemaal vrij van allerlei verwachtingen, dat vind ik het mooiste.

JE - Denk je dat het publiek dat ook waardeert?

JS- Ik denk maar een beperkte groep. Er is ook veel keus tegenwoordig, mensen worden kritischer. Er is ook een groot aanbod. Ik denk zelf, dat wat om film heen gebeurt dat is minstens zo belangrijk als de film zelf. Want dan is er veel meer aanbod en wil je hem met andere mensen zien of vindt je dat helemaal niet belangrijk. Kijk als die vraag al met nee wordt beantwoord dan is het voor ons al veel moeilijker om het publiek te trekken. Als ze een omgeving willen waar ze gelijkgestemde tegen komen, die hen wat kunnen leren over film dan kan het een extra trigger zijn om naar het filmfestival te gaan.

JE - Terugkomend op nieuwe mogelijkheden, nieuwe dragers van film en nieuwe mogelijkheden voor bezoekers. Hoe zie jij daarin de functie van filmfestivals in de toekomst, binnen dat grote aanbod van cinema?

JS - Ik denk dat dan die gedachte van ontmoeting, die we jaren geleden al hebben benoemd toen eigenlijk het festival geen eigen gezicht had en zelfs alle medewerkers een ander antwoord gaven op zulke vragen, die blijft heel belangrijk. Hetzelfde geldt voor Slieker, want als iemand wacht tot de film uitkomt op dvd dan komen ze hier niet heen. Maar mensen willen graag naar de film en er achteraf over na praten of vooraf gezamenlijk wat drinken. De sfeer van het Noordelijk Film Festival wordt altijd geroemd, nu ook weer in 2013. Er zijn ook heel veel mensen die over het filmfestival zeggen: hoe kan dat nou dat die sfeer er wel is tijdens het filmfestival en niet als ik een avond naar de Harmonie ga en alle zalen zijn vol met voorstellingen. Dat klopt, dat ervaar ik precies zo. Dat heeft toch te maken met de mensen die komen, met de insteek, we hebben er zin in. Sommige mensen zeggen wel eens het is een reünie, maar dat is ook een risico wat als die mensen niet meer komen.

JE - Wat voor rol heeft het festival in het faciliteren van ontmoetingen?

JS - Ik vindt dat wij een belangrijke taak hebben om te zorgen dat die ontmoeting er blijft. Dus dat kun je met het programma goed beïnvloeden. Als je programmeert en je programmeert zo dat er tussen de films in überhaupt weinig ruimte is dan wordt het lastig, dan gaan mensen heel erg snel van a naar b. We moeten er ook voor zorgen dat er gesprekken zijn over film en iemand die dat niets vindt die gaat daar niet heen. Iemand die dat leuk vindt die gaat daar heen en praat daarna er ook weer over. Zorgen dat mensen bijvoorbeeld samen kunnen eten. Zo stonden er in 2013 allemaal losse tafeltjes terwijl ik denk, we hebben ook wel eens een lange tafel gehad en dat is hartstikke leuk. Dan zit je met vreemde mensen aan een tafel en die zijn net naar de film geweest en iemand anders gaat bijvoorbeeld nog en dan hebben ze het er over en dat is leuk. Het is ook leuk om filmprofessionals dat meer te laten doen zodat je die ontmoeting ook krijgt en we willen het liefst natuurlijk ook ontwikkelen of doorontwikkelen zodat filmmakers het ook interessant vinden om onderling informatie uit te wisselen op ons festival. Dan krijg je ook die ontmoeting wel. Het is een moeilijke vraag denk ik, je moet zorgen dat het Noordelijk Film Festival in die dagen the place to be wordt. Doordat we een breed festival zijn, een breed publieksfestival is the place to be voor iedereen anders. Dat zie je ook in ons publiek, het accent ligt toch op de oudere groep nu.

JE - Terugkomend op die ontmoetingen, professionals vanuit de filmindustrie en filmmakers. Wat voor functie heeft hun aanwezigheid voor die ontmoetingen en voor het festival in bredere zin?

JS - Filmprofessionals zijn toch ambassadeurs voor ons als wij een goed visitekaartje afgeven. Zo was vorig jaar die man van het Filmfonds hier. Die was hier de donderdag en de vrijdag. Dat zijn niet de twee topdagen, dat zijn de zaterdag en zondag. Maar hij was zo aangenaam verrast door alles wat hij meemaakte, zag en hoorde. Dat is voor ons gewoon hele goede reclame. Dat verteld hij niet alleen aan bij maar ook aan mensen op andere filmfestivals of bij het filmfonds waar hij zit. Dat zullen filmmakers onderling ook doen en ook gasten die bij ons prettig worden ontvangen die vertellen dat ook gewoon verder. Dat moet de programmeur of de programmeurs helpen om ook dingen voor elkaar te krijgen. Dat zie je toch. Op een gegeven moment is het ook een kwestie van gunnen en de lange adem. Als je dan niet bekend bent met de ondersteuning van zulke mensen dan is het veel moeilijker. De filmmakers noemde je als tweede. We hebben een keer een middag gehad om te kijken over er een noordelijk filmfonds zou kunnen ontstaan. Toen zeiden veel filmmakers die daar waren: we zien elkaar ook nooit. We werken allemaal in het Noorden maar we treffen elkaar zelden. Daar is wel behoefte aan. Als je kan zorgen dat er voor de filmmakers op het filmfestival veel interessants te doen en te horen en ze kunnen tegelijk hun collega's ontmoeten, dat is denk ik wel een kans.

JE - Wat voor rol speelt de aanwezigheid van deze groepen voor het publiek en hun beleving van het festival?

JS - Dat is heel verschillend. Er is een groep van het publiek die zouden de buitenlandse gasten missen. Maar er is ook een groep die het onzin vindt. Die denken : laat maar een andere film zien. Die hebben er niets mee. Ik denk dat wel wat meer met die gasten kunnen doen. Want ze zijn nu wel bij de film betrokken maar we kunnen ze ook nog een andere rol geven binnen het festival. Dan komt er misschien maar een kleiner groepje maar dat groepje kun je dan wel iets bieden, iets nieuws. Je kunt er in de promotie ook veel mee doen, ook al komt er niemand.

JE - Hoe bedoel je promotie?

JS - Als je de marketing van het festival hebt en je weet van te voren dat meneer X komt en die doet de Q&As na de film omdat we dat belangrijk vinden. Maar je programmeerde op een andere dag een vraaggesprek in de foyer of een kleine zaal voor een beperkt aantal mensen dan kun je in de aanloop van het festival wel promoten, je moet er snel bij zijn want anders kun je dat gesprek niet meer aangaan. Dat is best lastig. Het is best moeilijk te pijnlijk hoeveel animo daarvoor is. Maar veel makers zeggen zelf al zitten er maar zes mensen in de zaal dat ze het wel prima vinden. Ik heb me wel ergens voor verontschuldigd, dan hebben we het allemaal zo geregeld en dan zijn er zo weinig mensen. Maar ze zeggen zelf: als deze mensen het interessant vinden en ik kan ze veel informatie geven en dingen over film leren, dan vind ik dat niet erg. Dan moeten wij dat ook maar niet erg vinden.

JE- In 2013 is er een kleinere groep filmmakers aanwezig geweest op het festival. Wat voor gevolgen heeft dit gehad?

JS - Ik denk dat ik het heel moeilijk vind om die vraag te beantwoorden. Dat kun je eigenlijk niet meten. Ik zelf dat het weinig invloed heeft gehad op het bezoekersaantal. Daar geloof ik niet in. Ik vraag me af in hoeverre mensen films selecteren op de aanwezigheid van de regisseur. Ik denk dat een kleine groep dat maar doet. Ik denk dat als je veel filmmakers wilt laten komen, dat je ook moet zorgen dat je.... Je weet het altijd zo laat, dat is ook de klacht van de programmeurs, dan kunnen we zo laat pas er mee naar buiten treden. Als je het vroeger zou weten dan zou het mooi zijn, vooral als het een bekende naam is. Maar ik heb zelf die ervaring van Viva Belarus. Ik heb die film gewoon gezien, ik had geen rol. En de jonge die aanwezig was. Ik was zo onder de indruk van het verhaal van die jongen, ik was helemaal ontdaan daarna. Rik wist dat wel, die heeft dat ook heel erg gepromoot: die moet gewoon komen, dat is geweldig dat ie komt. Toch is het heel weinig opgepakt in de media. Dat is jammer want daarmee hadden we echt een unieke film plus vraaggesprek, iets wat heel erg actueel is, nu weer. De meeste mensen krijgen dat helemaal niet mee.

JE - Waarom gebeurt daar niks mee, vanuit de pers?

JS - Dat is blijkbaar niet interessant genoeg. Of we moeten als organisatie er telken boven op zitten en die mankracht hebben wij natuurlijk niet. Als je echt pers wil bestoken dan moet je eigenlijk iemand hebben die telkens die pers nabelt en aangeeft hoe belangrijk het is. Daar zijn wij ook niet alleen in. Ik weet nog in 2008 hadden we een andere gast programmeur, Miriam van Lier. Die wilde heel graag een professional inhuren voor dit soort dingen. Die was een enorm bekend iemand in die wereld en wist alle kanalen te bewandelen en tuurlijk heeft het wel zijn vruchten afgeworpen maar niet dusdanig dat we de drommen naar Leeuwarden zagen komen omdat dit heel anders en veel interessanter is. Maar een groep filmkenner die vond dit wel geweldig. Want die dachten, dit is wel heel bijzonder. Maar daar moet je constant achteraan jagen, er is zoveel interessants voor de pers.

JE - Wat voor rol heeft de pers bij het festival, tijdens en voorafgaand?

JS - Ik vind zelf een hele belangrijke. Ik vind zelf de pers kan je maken en breken. Ik vergelijk het het liefst met een nieuw toneelstuk. Ik had vorige week een heel goede recensie over een toneelstuk gelezen en vervolgens heb ik besloten om daar naartoe te gaan. Maar ik hoorde een paar dagen later van een ander toneelstuk dat behoorlijk slecht werd gerecenseerd. Dan is die groep net begonnen en de tournee moet nog beginnen, dat geeft wel een stempel op de voorstelling. Wij hebben het ook wel meegemaakt dat het festival of heel positief of de dag naar dat het festival is afgelopen het festival toch behoorlijk met de grond gelijk wordt gemaakt. Tot soms onze verassing, teleurstelling en ergernis ook wel. Maar het staat er wel in. Dus ik vind dat de pers wel een belangrijke rol heeft. Maar we kunnen de pers ook met ons mee nemen, dat we ze van te voren goed informeren waar we mee bezig zijn. Dat gaat de afgelopen jaren veel beter. Zij voeren ook gewoon hun vak uit en moeten ook kritisch zijn. Ik vind dat ze een belangrijke rol hebben.

JE - Zie je ook dat er bepaalde aspecten van het festival zijn, programmaonderdelen films die ze uitlichten? Dat je weet: dit is iets waar de pers aandacht aan zal geven.

JS - Dat kan elk jaar weer iets anders zijn. Maar die film die ik net noemde (Viva Belarus) dat is niet een automatische dat dat door de kranten wordt opgepikt. Dan bedoel ik ook de landelijke kranten. Het heeft met zoveel dingen tegelijk te maken, als je een enorm beroemde regisseur invliegt dan krijg je wel aandacht. Maar dat kost ook en dat is ook een punt. We werken met een relatief kleine begroting. Wil je dan zo groot deel van je budget besteden aan zo'n iemand. Misschien moet je dat een keer doen, kijken wat er gebeurt.

JE - Als je kijkt naar de verschillende soorten pers. Je hebt lokale maar ook landelijk en filmkritisch zoals de Filmkrant. Zie daar ook verschillen in, in de dingen die ze oppikken van het festival?

JS - Ja, even heel zwart-wit. Voor de landelijke pers zijn wij niet interessant, uit mijn ervaring. Omdat we een regionaal festival zijn. Voor de landelijke pers zijn de drie grote filmfestival (Rotterdam, Amsterdam en Utrecht) die ik zonet noemde, dat zijn de filmfestivals. De regionale krant pikt het zeker op. Omdat het een belangrijk filmfestival is in het noorden. Er is geen vergelijkbaar filmfestival met ons, zeker niet.

JE - In het noorden of in heel Nederland.

JS - Je kunt ook wel zeggen in heel Nederland, we hebben een heel specifieke uitstraling. Maar iemand uit Maastricht gaat ook niet zo maar naar het filmfestival hier. Die regionale kranten hebben er veel aandacht voor. Ik vind de Filmkrant en filmcritici heel positief over ons en dat vind ik wel een compliment want dat zijn wel de filmkenners. Daar moeten we blij mee zijn.

JE - In 2011 is er in verschillende publicaties vanuit het festival zelf en ook vanuit de pers, werd er benadrukt dat er toegankelijke films zijn geprogrammeerd. Wat is de reden daarvoor?

JS - De reden is, in mijn beleving, puur publicitair. Omdat er een idee was ontstaan dat het filmfestival alleen zwaarmoedige films programmeerde, ingewikkeld. Er was ook kritiek op de programmering dat er te weinig lichtere kost was, of zelfs films om te lachen en dat werd ook vaak zo opgeschreven. Met Rik was dat een hele ingewikkelde discussie want Rik vond dat zelf namelijk helemaal niet. Hij werd ook boos en stelde: er zitten zeker wel films in luchtig zijn. Daar had hij ook wel gelijk in. Maar dat werd blijkbaar niet herkent in het programma. Vandaar dat we toen hebben besloten om dat te benadrukken, dat die films er wel degelijk zijn. Maar ik wil nog even het voorbeeld van die film van gisteravond (Suzanne) aanhalen, want zo zie je maar hoe je beïnvloed wordt. Ik had de trailer gezien en toen dacht ik wat een heftige film. Dus zondagavond zie ik al: daar heb ik niet echt zin in hoor en gister avond wilde we naar de film en was dit de enige die we nog niet gezien hadden, dus dan toch maar. Fredau had al aangegeven dat de film niet zo zwaar was. Maar door wat ik las en de trailer die ik gezien had kreeg ik wel die indruk, maar dat was volgens Fredau niet zo. Ze heeft ook absoluut gelijk en ik kan ook alleen mijn mening veranderen door die film te zien. Maar een groot gedeelte van het publiek die gaat dat niet aan, die gaan van te voren selecteren en moeten dus van te voren beïnvloed worden. Dat is ook wel van deze tijd.

JE - Het is dus niet zo dat de programmering is aangepast, het is meer een benadrukking van de publieksfilms die er al in zouden zitten?

JS - Nou het zijn naar mijn idee drie dingen. Het is het beïnvloeden inderdaad, het anders opschrijven zodat het duidelijker wordt voor een groot gedeelte van het publiek. Het is ook wel degelijk kijken naar de programmering: is die verdeling nu wel goed. Dan is het ook nog zo

dat je afhankelijk bent van het aanbod, want soms zijn er nou eenmaal geschiktere films voor ons filmfestival. De openingsfilm van vorig jaar was natuurlijk een prachtig voorbeeld, toen heb ik de programmeurs nog nooit zo vroeg horen zeggen: dit moet de openingsfilm zijn. Dat was gewoon een gelukje dat ie vlak daarna in première ging, dat hebben we niet zo vaak.

JE - Is dit in 2013 ook doorgezet, het benadrukken van de publieksvriendelijke kant van de programmering?

JS - In 2013 hebben we iets anders opgepakt. De switch van de papieren media veel meer naar social media en toen is de focus niet zo zeer meer op het benadrukken hiervan geweest. Dat accent lag weer ergens anders. Maar ik vind dat we dat wel moeten blijven doen. Mensen willen soms ook gewoon een leuke avond uit hebben en willen niet naar een zwaarmoedige film.

JE - De Interregio Competitie is in 2013 afgeschaft of die gaat een ander vorm aannemen. Wat voor gevolgen heeft dit volgens jou voor het Noordelijk Film Festival? Ook kijkend naar de functie van de competitie in 2011.

JS - Ik denk dat voor de inhoud van het festival het geen verstrekkende gevolgen heeft. Omdat de films die in de interregio competitie geprogrammeerd werden nog steeds geprogrammeerd kunnen worden. Het enig wat afvalt is de prijs. Dat is voor het publiek veel minder relevant dan voor filmprofessionals. Dus inhoudelijk heeft het denk ik geen vreselijke gevolgen, anders hadden we het ook niet gedaan. Als je het nou hebt over breed publiek, klein publiek dan zie dat de mensen die heel intensief die Interregio Competitie volgden dan is dat echt een minderheid. Dag lag ook heel erg aan de selectie van de films en ook dat zal van jaar tot jaar verschillen. Ik denk zelf dat het voor de inhoud niet zo veel gevolgen heeft. Maar wie weet zegt Fredau daar iets heel anders over. Maar dat zou gek zijn, want ze was er zelf bij en we hebben het er lang over gehad. Maar wat ook meespeelt is denk ik dat alles ook op dat vlak zo verandert. Moet je nou eigenlijk nog een prijs uitreiken aan een beginnend regisseur? Want de bedoeling is altijd geweest dat iemand met zo'n prijs van tienduizend euro in een nieuwe film ging steken. Rik was daar altijd heel uitgesproken over, want dan is tienduizend euro een lachertje en we hebben een keer een regisseur gehad die we een paar jaar later opbelden en zei dat hij een auto had gekocht en ik dacht: hoe moet ik dat nou verkopen aan de provincie. Rik vond dat heel logisch want die man had waarschijnlijk helemaal geen geld meer en die auto heeft ie überhaupt nodig om te kunnen werken.

JE - Wat gaat de nieuwe competitie bijdragen aan het festival?

JS - Het brengt het actieve film maken in het festival, dat is echt anders. Gezien het succes van 48 Hour vind ik dat zeker een kans, dat wisten we toen nog niet. Je krijgt ook meer betrokkenheid van de filmmakers uit de beurt. We beginnen heel kleinschalig, maar je kan het heel groot maken in Europa als je daar capaciteit voor hebt. Het wordt actiever door het jaar heen, dat andere was alleen tijdens het festival. Dit kun je uitbouwen met een paar accenten in het jaar, dan kun je ook weer aandacht vestigen op het festival.

JE - Hoe belangrijk zijn commerciële samenwerkingsverbanden voor het festival? Waar het festival inkomsten uit kan behalen?

JS - Die is snel te beantwoorden, belangrijk. Zeker in deze tijd moeten we daar wellicht wel meer naar toe.

JE - Zou je daar wat voorbeelden van willen geven? Is dit ook meer geworden in 2013

JS - In 2013 hadden we geen capaciteit om het te regelen, dus we hebben denk ik meer gedaan in 2011. Het moet wel meer worden. Het is eigenlijk de bedrijfs sponsoring en wij zijn eigenlijk beter in de fondsen sponsoring. Dan moet je eigenlijk een heel concreet aanbod doen aan een bedrijf. Je bedoelt commerciële samenwerkingsverbanden gerelateerd aan film?

JE - Ja. Wat ik als een commercieel samenwerkingsverband zie is de première van de De Vlag (met de Dokkumervlaggenrecentrale) in 2011.

JS - Ja dat was ook mooi. Toen hadden we een zogenaamde *barter deal* dat zij die première hadden bij ons en dan bereken ik wat het ongeveer kost. Hebben zij ons een heleboel vlaggen geven en uiteindelijk hebben we dat met gesloten beurzen gedaan. Ik noem dat ook vaak sponsoring in natura, dat hebben we ook met de auto's van Peugeot. Maar we kunnen er veel meer uithalen doordat we die partijen door het jaar ook gewoon eens moeten benaderen. Maar er zijn tegenwoordig ook meer partijen die in dezelfde vijver vissen. Doordat partijen die vroeger niet veel geld hoefden te werven dat nu ook moeten doen. Dus die kloppen allemaal op dezelfde deuren.

JE - Wat heeft het festival dan als *unique selling point* ten opzichte van de andere organisaties.

JS - Dat ik zo moet nadenken zegt al genoeg. Kijk een aantal dingen die wij hebben hebben andere activiteiten ook. We hebben veel publiek in huis met een goede sfeer, nog los van de film. Maar dat is alleen interessant voor een partij die zijn naam telkens wil laten zien. Maar er zijn ook partijen die hebben daar geen behoefte aan, want mijn naam is bekend genoeg. Daarbij is het product film soms een handicap. Wat je spreekt soms mensen die hebben niks met film en denk ik soms na 10 minuten al: dit wordt heel moeilijk. Het product spreekt hen dan niet aan. Het nadeel van film is dat je tijdens de film niet met je relaties kunt praten. Dus er moet altijd wat omheen, is met theater ook wel zo. Als je het hebt over netwerken is de borrel net zo belangrijk als de film. Het is ook verrassend, er zijn genoeg mensen waarvan je denkt dat ze niet veel met film hebben. Deze gaan dan naar een film op het festival en die zijn dan heel lovend. Dat is bijzonder dat iemand die niet naar het filmtheater gaat en met zo'n film wordt geconfronteerd toch heel enthousiast is.

JE - Hoe belangrijk zijn fondsen en sponsors?

JS - Heel belangrijk. Ik nam net de sponsors al mee in dit verhaal. Maar de fondsen zijn eigenlijk geld gevers dus die zijn heel belangrijk. Als wij geen geldschieters hebben los van de subsidies en inkomsten van de eigen kaartverkoop dan zou het festival moeten versoberen. Dat is niet wat je wilt.

JE - Hebben deze partijen nog andere invloeden op het festival?

JS - Dat kan wel als je een plan schrijft waarvan zij zeggen, dit is helemaal niet wat wij willen ondersteunen. Dan ontstaat er een situatie dat je denkt, dat je denkt dan moet ik toch maar een richting in met een programmaonderdeel wat daar wel raakvlakken mee heeft.

JE - Zou je daar een voorbeeld van willen noemen?

JS - Soms zegt een fonds wel er moet specifiek een programma inzitten voor de jeugd, dat zijn meestal middelbare scholieren en jongeren tussen 18 en 24. Omdat ze jongen mensen in aanraking willen laten komen met cultuur in de breedste zin van het woord. Dus dan is het gek om daar aan voorbij te gaan, denk ik. Maar het Filmfonds is het meest kritisch omdat die zich heel erg op film richten en de ander kijken meer naar: wat zet dit festival neer, in welke regio, wat is de functie daar. Dat zijn vragen die ander fondsen beantwoord willen zien.

JE - Daar passen jullie je ook op aan?

JS - Nee, we schrijven niet gericht op een fonds. Maar we kijken wel heel duidelijk naar de vragen die ze stellen. Dat moet je ook doen.

JE - Hebben jullie ook te maken gehad met minder inkomsten vanuit deze partijen? Is het ook moeilijker om daar geld weg te krijgen?

JS - De fondsen zelf moeten zelf ook met steeds kleinere budgetten werken. Het SNS REAAL heeft ons bijvoorbeeld dit jaar gesteund. Maar die had ik laatst aan de telefoon en de budgetten zijn heel er gekrompen en ze moeten daar ook zelf reorganiseren en moeten dus veel beter kijken waar ze wel of niet geld aan geven. Het Filmfonds heeft ook veel minder geld beschikbaar en er zijn veel meer aanvragen. Dus het gaat dubbelop en bij de bedrijf sponsors geld hetzelfde. Wat dat betreft denk ik ook wel eens: hoe gaat dat straks met culturele hoofdstad, want die gaan straks ook overal aankloppen. Dus dan moet je iets bieden wat interessant is voor een partij, dat moet je bijna op elke partij specifiek toespitsen.

JE - Wordt het festival daar ook op aangepast? Heeft dat inhoudelijk gevolgen? Dat het steeds moeilijker wordt om geld ergens weg te krijgen en dat je iets moeten bieden wat voor een partij interessant is?

JS - Ik denk dat wat er moet gebeuren is dat we meer ruimte moeten maken binnen het festival voor groepen. Die van te voren vastleggen dat ze komen voor een film en borrel. Wat programmeurs vaak zeggen is dat het gewone publiek er dan niet in kan. Maar misschien moeten we daar vanaf stappen, want we hebben wel een groep die de zaal vult en sfeer brengt in het festival en waarvan we van te voren al weten dat de zaal vol is en dat de kaartjes verkocht zijn. Plus we krijgen nieuwe groepen daarmee binnen.

JE - Wat voor gevolgen heeft dat voor het aanbieden van kunst film of de minder bekenden en kleinere films? Kan dat samen gaan?

JS - Volgens mij wel. Daar kun je een prima balans in vinden. Het zou gek zijn als dat niet zo was. Het is denk ik goed kijken in welke zalen en op welke momenten. Ik denk er zo over: stel je hebt een groep en die zitten op een gewild moment in het festival en mensen die ook naar die film hadden gewild en er niet in kunnen die gaan klagen, dan durf ik wel uit te leggen waarom we dit doen. Dat is puur vanwege de financiën en de financiën betekenen wel dat we het festival in stand kunnen houden. Dat moeten mensen zich wel realiseren. Dat is heel erg aan het veranderen en dat zien veel mensen tegenwoordig ook wel. Dat dat nodig is. Maar dat vergt wel een andere manier van denken bij ons, want wij doen dat niet actief nu. Het vergt ook een andere inspanning, want je moet vaak wel veel regelen.

JE - Zullen de verhouding in de toekomst ook anders komen te liggen? Tussen het grote publiek aantrekken, deze groepen dan, en het aanbieden van kleinere films?

JS - Ik denk dat het allemaal heel goed kan samengaan. Want als je het niet doet, stel het heeft gevolgen voor de kleine films dan hebben we problemen met de inhoudelijke verantwoording en dat willen we ook niet. Want we willen het festival doorontwikkelen. Maar het kan naast elkaar bestaan, daar ben ik van overtuigd. Het is ook niet zo dat we het hele festival alle zalen vol hebben, daar moeten we ook reëel in zijn, er is zeker ruimte. Als mensen uit tien films minder kunnen kiezen dan is er nog steeds een heel groot aanbod.

JE - Volgens mij hebben we alles gehad. Heb je zelf niet iets wat je kwijt wil of iets wat ik nog kan gebruiken voor mijn onderzoek?

JS - Wil je nog een keer samenvatten wat je uit het onderzoek wil halen?

JE - Ik ga mij focussen op de balans tussen het aanbieden van kunstfilm/arthouse cinema en het aantrekken van een groter publiek en het commerciële denken vanuit de organisatie. Dat plaats ik binnen het hedendaagse filmfestivalcircuit waarin meer concurrentie is en filmfestivals zich zijn gaan specialiseren.

JS - Ik denk, maar dat wordt te groot dat kun je er niet bijvoegen, maar ik denk dat jou onderzoek ook heel erg relevant is voor filmland Nederland. Want je ziet deze verschuiving ook bij partijen die alleen een film theater programmeren. Dat heeft ook weer te maken met de scheiding filmhuizen bioscopen, die wordt vager op een aantal vlakken. Dat heeft ook hier mee te maken. Dat is een grijs gebied (de crossovers) terwijl bij andere titels dat heel duidelijk is. Maar de gedachte van hoe kunnen we zorgen dat er meer geld binnenkomt, die leeft overal in Nederland waar film georganiseerd wordt. In die context zou het misschien ook wel moeten plaatsen. Vroeger waren filmfestivals eigenlijk proeflocaties van hoe een film het ging doen en ze gingen vervolgens het geld verdienen tijdens de vertoningen in de filmhuizen. Dat is vrij snel verandert, ik heb daar alleen het staartje van mee gekregen, Anneke vertelde dat. Zij kreeg daar ook vaak heel goedkoop films, omdat ze daar konden proberen hoe een publiek reageerde. Toen zijn distributeurs gaan inzien dat er daar juist veel geld te verdienen viel, op die filmfestival, toen ging de prijs enorm omhoog met alle gevolgen van dien. Want prijs omhoog betekend ook dat je meer budget nodig hebt om ze te kunnen programmeren. Dat speelt volgens mij allemaal mee in jou onderzoek.

Bijlage 2: Transcriptie interview Fredau Buwalda 20-03-2014

JE - Jurjen Enzing

FB - Fredau Buwalda

JE - Je weet een beetje de focus van mijn onderzoek. Hoe het gesteld is met de balans tussen kunst en commercie in de programmering en organisatie van het Noordelijk Film Festival. Ik ga dat onderzoek door de verschillen in twee edities te analyseren, 2011 en 2013. Daarvoor wil ik dit interview gebruiken als ondersteuning voor mijn bevindingen en om me wat richting te geven in mijn bronnenmateriaal. Ik heb een aantal onderwerpen die ik met je wil bespreken, dat is de identiteit van het Noordelijk Film Festival, de programmering en de verschillende partijen die buiten de organisatie betrokken zijn bij het festival, dan moet je denken aan filmmakers, professionals uit de industrie en pers. Dan zou ik willen beginnen om je te vragen of je het profiel van het Noordelijk Film Festival zou willen omschrijven?

FB - Aan de hand van de laatste editie of voor de toekomst?

JE - Hoe de laatste editie de identiteit van het festival, door de organisatie zelf, is geconstrueerd.

FB - Ik denk dat het heel belangrijk is dat er een groot Europees programma wordt neergezet tijdens het Noordelijk Film Festival waarin films worden getoond die normaliter niet voor de hand liggen om vertoond te worden in deze regio, in het reguliere filmtheaterprogramma's. Ik vind het belangrijk dat er een noordse focus is, dus Scandinavische landen. Daar zijn wij ook de enige in in Nederland die dat breed schaalig neerzetten dus is dat ook iets om ons mee te profileren, ben ik van mening. Ik denk dat we dat de laatste jaren ook wel gedaan hebben. Een ander aspect is het lokale, het Nederlands, Vlaams en Fries, om ook een soort vergelijking neer te zetten. Wij Noordelingen hebben we in 2011 neergezet dat hebben we in 2013 iets anders neergezet, maar het is wel een voortvloeisel daarop. Dus hoe staan wij onderling daarin, in verhouding tot elkaar, Nederlands, Vlaams en Fries, en hoe staat dat in verhouding tot het Scandinavische, het Noordse.

JE - Je zei dat je onderscheid kunt maken tussen hoe het in 2013 was gesteld en de toekomst visie. Zou je daar iets over uit kunnen weiden?

FB - Ik denk dat we een hele goede richting in zijn geslagen in 2013 waar we op verder moeten. Het is wat lastig om op dit moment in de toekomst te kijken omdat er van alleen aan de hand is met Culturele Hoofdstad waar we vanaf dit jaar al mee gaan samenwerken richting 2018. Hoe zich dat precies ontwikkeld is op dit moment heel onduidelijk, daar gaan we nog mee aan de slag. We is duidelijk dat we daar meer de Europese samenwerking mee gaan opzoeken en regio's gaan uitlichten in het Noordelijk Film Festival. Het is wat lastig om nu te zeggen, dit moet in de toekomst of dat gaan we zo doen of zo doen. Er valt op heel veel vlakken wel te ontwikkelen, zoals gasten, workshops of masterclasses of wat dan ook. Maar het is ook maar net wat de middelen zijn, wat voor ruimte er is wat voor capaciteit er is om dingen te ontwikkelen. In 2013 hebben we dat met een minimale capaciteit gedaan, dus moesten er ook keuzen worden gemaakt en zijn we meer uitgegaan van pure inhoud en pure film en beleving en de sfeer dan bijvoorbeeld heel veel gasten halen. We hebben bijvoorbeeld geen industrie programma of zo goed als geen industrieprogramma. Dat is iets waar je naartoe zou kunnen gaan, maar de vraag is of zoiets belangrijk is. Want het Noordelijk Film Festival is toch een publieksfestival en dat hoort ook bij dat profiel natuurlijk. Het is een publieksfestival. Het is heel lokaal, regionaal. Het blijft moeilijk om mensen vanuit de rest van Nederland naar Friesland toe te halen voor dit festival. Dus dan moet je jezelf misschien ook gaan afvragen of je dat wil, of dat nodig is. Je kunt ook gewoon iedereen uit Friesland en de omgevende regio's hierheen halen en dan heb je ook al een heel vol festival.

JE - Je zegt dat het Noordelijk Film Festival een publieksfestival is? Wat voor rol speelt het publiek in het algehele festival?

FB - Je hebt geen festival zonder publiek. Het publiek is essentieel zij bepalen uiteindelijk, nou ja bepalen. Het publiek is je graatmeter, zij bepalen of je het goed gedaan hebt of niet en of dit is wat ze willen. We nemen altijd enquêtes af en heel veel films eindigen hoog. Er zijn weinig films die een onvoldoende scoren. Dus wat dat betreft denk ik dat het inhoudelijk wel goed is afgestemd op het publiek. Maar het is ook een heel breed publiek. Je hebt hele kritische cinefielen en je hebt een breed publiek wat komt voor de toegankelijke publieksfilms, dus daar zoek je in het programma ook een balans in.

JE - Is de waardering van het publiek ook een indicatie voor de kwaliteit van het programma?

FB - Dat valt natuurlijk te betwijfelen. Je hebt films die... Niet als ons publiek is kunstkenner of criticus of filmkenner. Er zijn ook mensen die komen voor een gezellig avondje uit met wat vrienden en die genieten van een misschien wat toegankelijker publieksfilm terwijl er ook echte kunst- en film liefhebbers zijn die heel kritisch zijn en echt voor de kwaliteit komen. Wat is je vraag precies?

JE - Of het een graadmeter is voor de kwaliteit van het programma?

FB - Dat is een hele moeilijke vraag, die kun je niet echt beantwoorden. Aan de ene kant heb je een deel van het publiek.... Kijk het publiek maakt het festival, zij kopen de kaartjes. Als je geen publiek hebt, heb je geen festival. Dus natuurlijk, als het publiek tevreden is dan ben je als organisator ook grotendeels tevreden. Maar je trekt soms wel je twijfels bij bepaalde films die heel hoog eindigen in de publieksscore. Dan denk je wel hebben toch wel heel veel publiek die voor de mainstream films komt en de kleine echt bijzondere arthouse films kunnen soms heel laag eindigen. Maar daarom moet je daar een goede balans in vinden. Wat er is ook een mengeling in je publiek dus moet je ook een mix in je aanbod aanbrenge.

JE - Is het dan toch nog belangrijk om die kleine films toch nog aan te bieden? Ook al komen er minder mensen op af en worden ze niet goed gewaardeerd?

FB - Ja wat dat is ook de functie van je filmfestival. Als wij het niet doen, wie doet het dan? Wie geeft er dan een podium aan die films? Ik geloof er ook echt in dat er nog steeds wel een deel van het publiek echt voor die films komt. Ook al is dat een handjevol, op de ene dag misschien wat meer als op de andere dag. Ik vind het wel essentieel in je status als filmfestival, in je wezen. Als je alleen maar mainstream

films gaat draaien alleen maar publiekstrekkers, het merendeel van dat soort films komt alsnog in de bioscoop of die heb je dan op je festival als voorpremiere. Dat is niet wat je onderscheid, je moet je ook profileren tussen de filmfestivals. Dat kun je doen door kleine bijzondere producties te vertonen of lokale producties. Die films die normaliter niet bij het publiek terecht zullen komen, het publiek kan daarnaar opzoek gaan in een filmfestival en dat kunnen ze nergens anders. Tenzij het allemaal op internet wordt gegooid, wat je ook meer ziet. Daar komt het stukje beleving bij kijken, wat een filmfestival biedt.

JE - Je hebt nu iets interessants aangekaart, dat het tegenwoordig ook mogelijk is om film op een andere manier te beleven als in een zaal. Wat voor rol speelt een filmfestival daarin?

FB - Je hebt heel duidelijk twee soorten festivals. Waarin in beide gevallen ontmoeting heel belangrijk is. Je hebt industriefestivals waar het netwerk super belangrijk is omdat te vinden en te onderhouden en daar tegelijkertijd ook alle films te zien. Ik kan als programmeur ook online alles krijgen, ik kan op bepaalde sites voor industriemensen alle films zien die ik zou willen. Maar je moet juist naar een Berlijn of een Karlovy Vary gaan of een festival in Scandinavië om die mensen te ontmoeten die je nodig hebt om je festival later te organiseren. Bij ons heeft het festival een publieke festivals functie die heel sterk is en waar we ook veel waarde aan hechten. Dat is een goede locatie, waar de sfeer goed is, waar je iets biedt naast de films, muziek of installaties, iets waar mensen kunnen hangen en kunnen kletsen, over de films kunnen praten. Dat is de totaalbeleving van filmfestivals. Er moet ook niet alleen film zijn, er moet ook combinaties te zien zijn. Zoals film en muziek of een orkest bij een film. Dat soort dingen. Speciale uitjes, evenementjes bij je festival. Dingen die in de foyer gebeuren. Gedichten die voorgedragen worden of een dj of live muziek en een borreltje. Mensen moeten gewoon gezellig naar het filmfestival kunnen, want daar is van alles te beleven en daar is iedereen. Dat is wat je wilt bereiken met je filmfestival.

JE - Hoe faciliteert het Noordelijk Film Festival volgens jou die ontmoetingen?

FB - Doordat we een hele mooie locatie hebben, waar dat perfect kan en dat is de Harmonie. We hebben nu nog een locatie met Slieker, waar dat iets lastiger is om te realiseren. Maar ik denk toch dat, het was natuurlijk voor het eerst dit jaar, dat het helemaal niet zo slecht is gegaan en dat het op heel veel momenten ook hier heel erg gezellig was beneden. Je hebt hier 160, daar heb je ruim 1600, 2000 stoelen. Dus dat is toch snel het centrum van je festival. Daar vinden mensen elkaar. Dus ik denk dat we wat dat betreft een heel mooie locatie voor ons festival hebben waar dat goed kan.

JE - Wat voor rol spelen verschillende interessegroepen daarin, zoals filmmakers of bijvoorbeeld professionals vanuit de industrie of de pers?

FB - Hoe bedoel je dat precies, de rol?

JE - Nou je zegt de ontmoeting, de fysieke locatie. Dat is een belangrijk aspect dat het publiek daar is en elkaar ontmoet. Wat voor rol speelt de aanwezigheid van filmmakers daarin?

FB - Het mooi is, dat we het zo klein hebben. Of ja klein ik bedoel meer gezellig, geconcentreerd. We hebben niet echt een industrieprogramma, dus als er mensen zijn filmmakers of muzikanten die lopen ook daadwerkelijk in dezelfde ruimte rond als de bezoekers. Dus je hebt niet echt een afgeschermd festival voor de belangrijke professionals, dat loop tussen het publiek door. Dus als mensen vragen hebben en die kunnen ze niet in een Q&A kwijt, dat is er ook altijd wel mogelijkheid om mensen dat persoonlijk aan te spreken en na te zitten. Ik denk dat dat wel leuk is voor het publiek, sommige mensen hebben daar helemaal niks mee. Andere vinden het best wel waardevol. Dit jaar hadden we minder internationale gasten, maar wel lokale gasten of nederlandse filmmakers. Je ziet toch wel dat zij het heel erg prettig vinden om op ons filmfestival rond te lopen, juist omdat ze niets hoeven, hoeven niet met producers te praten of te netwerken. Ze kunnen lekker hun films laten zien en horen wat het publiek ervan vindt en dat vinden ze vaak ook heel erg leuk. Ik denk dat het leuk is voor het publiek.

JE - Wat betekent de informele setting voor het profiel van het festival?

FB - Het is wel een, het krijgt daardoor wel een naam, ook onder die professionals. Die worden een soort van ambassadeurs voor je festival omdat ze het naar hun zin hebben gehad. Dat wil je ook, natuurlijk. Daar wordt ook wel energie ingestoken, om ze het naar hun zin te maken. Ze lekker hun gang te laten gaan. Je hoort dat mensen het onthouden. Ik heb al vaker in het buitenland of op festivals mensen die op ons festival zijn geweest horen zeggen dat het hartstikke leuk was in Leeuwarden. Dat is goed voor je festival. Het is een imago wat je creëert.

JE - Is dat ook iets wat jullie als organisatie willen uitstralen, is dat belangrijk voor jullie om door te zetten?

FB - Ja dat denk ik wel. Want ik denk dat we sowieso een publieksfestival zijn en willen blijven. Als je een publieksfestival bent dan blijft de focus ook daar op liggen, dus als er dan industrie is dan nog blijft de focus op het publiek en niet op de industrie. Het zou wel kunnen zijn dat je in de toekomst gaat kijken of er een paar industrie activiteiten gaan organiseren. Kunnen we die Scandinavische cinema uitbreiden en zorgen dat er een prijs naar de beste gaat die nog niet is aangekocht en dat je samen met distributeurs gaat kijken wat de mogelijkheden zijn om zo'n film te distribueren, iets in die geest. Maar goed ik denk dat het in verhouding toch kleinschalig zal blijven ten opzichte van de publieksuitstraling van ons festival. Dat dat toch ons profiel blijft.

JE - Ik zou je wat over de programmering willen vragen. Een grote verandering in 2013 is dat de competitie een andere vorm zal gaan aannemen. Wat heeft dit voor gevolgen voor het festival in het algemeen?

FB - Ik denk dat het wel meevalt met de gevolgen. We hebben daar wel lang over gesproken en gediscussieerd, om die stap te zetten. Ik denk dat de competitie die we hadden minder paste bij het profiel dat we voerde. Dus minder paste bij een publieksgericht festival dat we houden. Dat was een juryprijs voor eerste of tweede films van nieuwe, jonge filmmakers waar ook nog eens het interregionale, het *rural areas* centraal stonden. Buiten reguliere gebieden zoals ook Friesland dat is, wat wel een mooie link was, maar het had weinig met het publiek te maken. Het bracht wel een stukje internationale allure naar je festival, omdat het vaak ook de regisseurs met zich meebracht.

Maar je kan je afvragen voor wie je dat doet. Het vergt heel veel tijd en geld en we zaten met een minimale capaciteit. Ik denk dat je op een gegeven moment ook moet bedenken of je dit echt voor het publiek doet. Als je focus zo erg op het publiek ligt, waarom zou je dan die hele kleine artistieke films van nieuwe filmmakers naar je festival halen en daar één belonen door een jury. Die dan tienduizend euro geven waar hij een nieuwe film van kan maken. Het had heel veel voordelen, je bouwt wel aan dat internationale netwerk van filmmakers en ambassadeurs voor je festival. Maar aan de andere kant denk ik dat ons publiek er minder mee had. Dat is ook wel gebleken, want we hebben er heel weinig commentaar op gekregen. We hebben eigenlijk van niemand echt te horen gekregen: ik mis de competitie. Wat we niet los hebben gelaten is wel een heel interessant Europees programma bieden, van kwaliteitsfilms. Ik denk in die zin dat we niet tekort geschoten zijn in het bieden van Europese kwaliteitsfilms, omdat we de competitie hebben los gelaten. Maar dat we eigenlijk onszelf wat meer vrijheid hebben gegeven. Want het is ook nog niet zo makkelijk om allemaal films te vinden die binnen dat stramien pasten, dat was een enorme zoektocht. Je wil ook niet zomaar wat, het moet wel kwaliteit hebben en moet voldoen aan eerste of tweede film, het moet iets te maken hebben met interregio. Je bent nu, je stelt jezelf iets vrijer op om ook andere films te vertonen. Dus eigenlijk hebben we onze kaders verbreed.

JE - Wat voor functie zal de nieuwe competitie vervullen binnen het festival?

FB - Dat komt veel dichterbij het publiek hier en bij filmmakers hier. Dat is ook iets wat we graag willen, naar de toekomst toe. Dat we meer focus op regionale Nederlandse filmmakers willen leggen en mogelijkheid willen bieden een platform of een netwerk waar ze elkaar kunnen ontmoeten en waar wij ook faciliteren in het tentoonstellen van hun werk. Dus we moeten ook hun films kunnen vertonen. Het Noordelijk Film Festival moet een logische stap zijn voor filmmakers uit deze regio. Maar hoe bereik je dat? Door ze meer te betrekken bij je festival. Een goede zet was al het 48 Hour filmproject, waar je al veel mee te pakken hebt. Een andere zet is de competitie. Waar het idee is dat we zelf die prijs, van tienduizend euro, uitreiken aan iemand die hier voordat geld een film wil maken. Maar wel met de blik op Europa, wat ook past in het culturele hoofdstad gebeuren.

JE - Terugkomend met het oog op de programmering en het feit dat het Noordelijk Film Festival een publieksfestival is. Hoe belangrijk is het om premières en retrospectieven in de programmering te voegen?

FB - Alles heeft zijn eigen verhaal. Premières, we zijn niet echt een festival dat heel veel waarde hecht aan premières. We hebben er wel altijd een paar, premières zijn gewoon nieuwsaarde. Het is leuk als je iets een première kan noemen. Het is eigenlijk meer een marketingtool. Maar goed een première geeft ook aan dat het voor het eerst te zien is en dat wil je natuurlijk wel voor veel films. Ik denk dat ons festival grotendeels bestaat uit voornamelijk veel Friese premières, bijna alles is een Friese première. We willen toch iets bieden wat nog niet in deze hoek van Nederland te zien is geweest. Nederlandse premières, veel films zijn als te zien geweest in of Rotterdam, of in Utrecht. Maar ook lang niet alles, dus een deel is ook een Nederlandse première. Maar het is niet ons primaire doel om premières te vertonen. Wat wel leuk is zijn feestelijke premières. Met films van lokale, omrop frysland producties, dat soort dingen. Dat creëert een evenementje in je festival en dat trekt heel veel nieuwsaarde. Dus dat is wel de moeite waard en daar hebben we altijd wel een paar van. Klassiekers en retrospectieven zijn denk ik ook een essentieel onderdeel van je festival omdat je denk ik ook een soort educatieve functie hebt als festival. Je wil dingen in perspectief zetten. Het is mooi als je een retrospectief hebt of een klassieker dat je linkt aan een programmaonderdeel of aan iets wat nu uitgebracht is, zodat je bezoekers ook iets mee kan geven zoals: kijk zo werd dit thema toen opgepakt en zo doen ze het nu. Als iemand belangrijk is overleden dan is het altijd leuk om nogmaals de kans te bieden om een oeuvre, of deel van een oeuvre, te bekijken van een filmmaker die essentieel is geweest voor de filmgeschiedenis en de ontwikkeling van de film. Heel vaak zien mensen die ook vaak niet of krijgen de kans niet. Het wordt wel veel toegankelijker, mensen downloaden. Maar er zijn veel mensen die niet heel veel energie steken in het kijken van oudere films en dat maak je dan heel toegankelijk op je filmfestival. De kans omdat op groot doek te zien, zoals film bedoelt is, die heb je zelden. Dus dat is altijd een unieke mogelijkheid. Dus klassiekers en retrospectieven hebben heel veel functies.

JE - Je hebt het net al een beetje aangekaart. Hoe belangrijk is het voor het Noordelijk Film Festival om een podium aan regionaal en lokaal talent te bieden?

FB - Ja heel belangrijk. Je wil toch een soort van spil zijn tussen makers en vertonen en publiek. Je zit er precies tussen in. Veel makers maken een festival interessant en veel makers hebben ons nodig om hun films vertoond te hebben. Wij hebben hun nodig om films te kunnen vertonen. Ik denk dat het heel belangrijk voor je filmfestival om betrokken filmmakers te hebben en helemaal uit de regio omdat Friesland sowieso een regio waar heel veel filmmakers uit wegtrekken. Omdat er heel weinig mogelijkheden zijn, iedereen zit toch in de randstad. Er zijn toch altijd wel een paar die het hier goed volhouden, er zijn een paar opleidingen die het heel leuk bezig zijn met film. Dat wil je toch een beetje stimuleren hier, het zou toch mooi zijn als er ook hier een kleine filmindustrie in het periferie van Nederland ontstaat. Dat geeft toch iets unieks mee aan de films ook. In de randstad is het allemaal hetzelfde, iedereen werkt met dezelfde mensen. Het zou mooi zijn als het in de buitengebieden ook gewoon leeft. Ik denk dat we mekaar daar in kunnen helpen. Ik denk dat veel makers in de regio ook ambassadeur zijn voor het festival. Het leuke is als je een regionale premières doet met films dat de zaal altijd vol zit. Ze hebben allemaal vrienden en familie en geïnteresseerden. Dat is leuk dat je dat kan faciliteren, dan gaat dat leven zo'n festival. Het is ook uniek, want wat bij ons gebeurt, gebeurt niet in andere. Het onderscheid je ook als festival, elk festival heeft zijn eigen regionale programma. Dat is ook iets waar wij met culturele hoofdstad in 2018 naartoe willen werken. Zodat we ook films uit andere regio's gaan vertonen. Dat we ook films van onze Friese filmmakers naar het buitenland kunnen sturen en dat wij dan ook regionale filmprogramma's uit steden in de rest van Europa en buitengebieden, regionale filmfestival naar ons festival kunnen halen. Om daar een podium aan te bieden.

JE - Wat voor rol speelt de pers in een filmfestival zoals het Noordelijk?

FB - Je hebt pers nodig, want anders komt het festival niet bij je publiek terecht. Maar pers kan je maken of kraken natuurlijk. Je hebt ze nodig, dus je probeert het zo goed mogelijk te doen richting pers. Je nodigt ze uit en je geeft ze waarmogelijk de mogelijkheid om films eerder te zien of om te eerder een programma te sturen zodat ze er over kunnen schrijven. Je wilt dat ze erover schrijven. Hoe meer pers hoe beter. Om je publiek te bereiken. Wat wil je erop horen voor antwoord?

JE - Nou misschien. Het Noordelijk Film Festival heeft te maken met verschillende soorten pers. Je hebt de regionale kranten zoals de Leeuwarder Courant en het Friesch Dagblad maar er ook nationaal wel eens aandacht geweest voor het Noordelijk. Maar je hebt ook filmkritisch zoals de Filmkrant. Hebben die verschillende soorten pers, hebben die een verschillende betekenis of functie voor het Noordelijk Film Festival?

FB - De regionale pers is heel belangrijk omdat die het publiek moeten bereiken die wij daadwerkelijk op ons festival hebben en willen houden. Dat is heel erg regionaal publiek. Meer voor de echte film liefhebbers en cinefielen proberen we ook landelijk publiciteit te krijgen. In 2011 is daar heel veel energie op gezet en het is heel moeilijk uitpakkt. Er zijn zoveel festivals en evenementen in Nederland dat we als snel ondergeschoven raken en geen aandacht krijgen landelijk. Wat toen heel mooi was, was een samenwerking met de Filmkrant die toen heel uitgebreid heeft geschreven over het festival. Dit jaar hebben ze ook een heel klein beetje aandacht aan besteed. Maar daar moet je het tegenwoordig inkopen, want zij willen alleen meer aandacht eraan besteden als wij een heel katern namen. Dat is ook logisch want zij zijn ook gesubsidieerd en moeten het bekostigen. Wij hebben ook een pr budget, dan ga je keuzes maken. We hebben dit jaar meer de focus gelegd op de regio en ik denk dat redelijk goed gelukt is. Er is redelijk veel geschreven in de regionale kranten dit jaar. Toch zijn er toch een paar landelijke pers naar het festival gekomen, 8Weekly, blogg, Gonzo Circus. Ik denk dat de focus heel erg moet blijven op het lokale, regionale. Die mensen hebben we heel erg nodig om ons publiek te bereiken. Maar goed we moeten ook ons best doen om ook landelijk wel de juiste mensen te bereiken. Dan hoeft je niet heel breed pr, maar wel specifiek. Dus de Filmkrant is daar wel belangrijk voor, daar moet je wel in staan. Bijvoorbeeld Filmnieuws. Dat zijn hele vakspecifieke. Er zijn niet zo heel veel filmtijdschriften in Nederland. De landelijke kranten zullen er niet zo snel aandacht aan besteden. Elk persbericht wordt naar elke krant in Nederland gestuurd, maar dat wordt lang niet altijd geplaatst. Websites die plaatsen wel natuurlijk, nieuwswebsites.

JE - Zijn er ook bepaalde aspecten van een filmfestival die bepaalde persberichten of die je in andere nieuwsitems naar buiten brengt waarvan je weet die worden vaker opgepikt?

FB - Dat weet ik zo niet. Je moet wel hele bijzondere gasten hebben of een bijzondere masterclass, iets wat er echt uitsteekt om echt de landelijke pers te kunnen halen. Maar zelfs een Rotterdam heeft er moeite mee omdat voor elkaar te krijgen of een Utrecht. Dat is allemaal pr budget. Die hebben een katern in de volkskrant, Utrecht heeft ook altijd een katern in een krant. Of ze daadwerkelijk wekelijks in de krant komen met nieuwsitems, dat is niet zo denk ik. Dat is lastig, dat weet ik niet precies. Ik ben ook geen pr strateeg natuurlijk.

JE - Hoe denk jij dat het gesteld is met de balans tussen het aanbieden van kunstfilms/arthousefilms en het programmeren van grotere publiekstrekkers?

FB - Ik denk dat we in 2013 een hele mooie balans daar tussen hadden en dat we echt. ... Dat wordt niet door iedereen gezien, ik denk omdat die publiekstrekkers zo veel publiek trekken in verhouding tot de wat kleinere films. Dat het daardoor niet helemaal gerecepteerd wordt, gezien wordt dat er een balans is. Maar die is er wel degelijk en ik denk dat er zelfs meer kleine kwaliteitsfilm waren, echte arthouse, dan de grote publiekstrekkers. Maar ja die zet je net even een keer extra in of in een grotere zaal en die trekken dan heel veel publiek. Maar er was volgens mij genoeg echt cinefiele film te zien en ook een divers aanbod aan soort film. Mooie documentaires, speelfilms, we hadden korte filmprogramma's, we hadden archief films. Dus ik denk dat er in alle opzichten een prima balans in zat. We hadden een mooi programma Scandinavische films in verhouding tot Europese films en alles wat lokaal en uit de lage landen kwam. Dat waren wel drie evenredige pijlers waar het festival op leunde en een paar bijprogramma's, met museumfilms en Onze Wereld documentaires. Dus ik denk dat we inhoudelijk een heel mooi programma hadden afgelopen jaar en dat we daar zeker mee door moeten met zo'n balans.

JE - Zie jij grote verschillen in het festival in 2011 en 2013 en dat voornamelijk kijkend naar commerciële instelling of commerciële initiatieven die zijn genomen.

FB - Nee. Dat vind ik heel lastig te beantwoorden. Ik moet ook heel goed nadenken over 2011, wat we allemaal hebben gedaan en hoe dat er ook alweer allemaal aantoging. Mijn rol was ook heel anders op dat moment. Toen heb ik ook wel veel geassisteerd bij de programmering maar ben ik veel minder inhoudelijk betrokken geweest bij de keuzes. Ik denk dat we ... 2011 werd ook wel heel goed ontvangen door het publiek, mensen waren wel heel erg tevreden. Wijzelf ook, we hadden toen echt wel een topeditie. Maar ik denk wel dat we in 2013 iets toegankelijker waren qua programmering, maar ik kan het niet heel erg duidelijk zeggen. Dat is een gevoel, dan zou ik het opnieuw moeten bekijken. Ook omdat ik toen ook niet alles heb gezien, ik ben nu veel meer bij de inhoud betrokken geweest.

We hebben qua opzet nu (in 2013) een hele andere structuur gekozen. Met die drie pijlers, heel helder eigenlijk.

JE - Waarom is daarvoor gekozen?

FB - We hebben op een gegeven moment een opbouw gekozen van het festival. We wisten na de opening in maart dat we Nederlands, Vlaams & Fries wilden doorzetten als programmaonderdeel in het Noordelijk. Dus dat werd automatisch een pijler, daarnaast wilden we het Noordse, Wij Noordelingen behouden maar dan de Noordse Focus dus niet als een programma met Nederland met de Benelux. Maar gewoon als los, dus dat werd de Noordse Focus. Er was geen competitie maar we wilden wel een breed Europees programma neerzetten dus dat werd automatisch de derde pijler. We hebben nog twee kleine zijprogramma's gedaan. Maar eigenlijk leunde het festival op die drie. Dat is denk ik een heldere opzet, wat ook fijn is voor het publiek om te weten hoe het festival in elkaar steekt. Hoe je dat dan communiceert is weer een tweede punt, hoe je dat in een boekje zet enzo.

JE - Heb je zelf nog dingen waarvan je denkt dat die interessant voor mij zijn?

FB - Nee. Ik weet het niet. Je mag me altijd nog vragen stellen. Nee, ik weet het zo niet.

Bijlage 3: Transcriptie interview Rik Vermeulen 27-03-2014

JE - Jurjen Enzing

RV - Rik Vermeulen

JE - Zou het profiel van het Noordelijk Film Festival of de identiteit van het Noordelijk Film Festival willen beschrijven?

RV - Ik heb me nergens op voorbereid dus ik begin gewoon. De identiteit, profiel. Het is allereerst een publieksfestival. Wat inhoud dat er in de hoofdzaak publiek rondloopt en geen professionals of journalisten of wat dan ook. Mensen kopen een kaartje om een film te zien. Het is een jaarlijks evenement, in dezelfde week en dezelfde maand. Het bestaat ook al heel lang. Het kent ook een traditie, een hele vast scala aan bezoekers. Wat ook maakt dat het een soort reünie is. Jaarlijks zoeken mensen elkaar weer op. Samen een film kijken, samen een borrel drinken. Dat is een belangrijk element. Inhoudelijk, dat heeft zich door de jaren heen... dat is geen constante. Er worden films gedraaid die spreken tot het publiek. Het is wel publieksgericht de programmering, dat is niet altijd zo geweest. Er zit uiteraard een Fries element in, wat het ook gelijk heel anders maakt dan andere filmfestivals. Door archief werk te tonen, door lokale makers een podium te bieden, Friese omroepen een podium te bieden etc.

JE - Voor mijn onderzoek ga ik specifiek kijken naar twee edities, 2011 en 2013. Om daar veranderingen in de constateren. Zie jij, omdat je nauw betrokken bent geweest bij beide edities, zie jij daar veranderingen in?

RV - Ik zie vooral een sterk weglaten. De laatste zes, zeven jaar is er een hoop gebeurd, ingezet, nieuwe dingen geprobeerd. Ik denk dat 2011 een soort samenkomen was, een bijeenkomen van heel veel dingen, probeersels van de jaren daar voorheen. Op een bepaalde manier lukte het ook allemaal. Dingen kwamen bij elkaar. 2013 bestond toch vooral uit vereenvoudigen, op heel veel niveaus. Dingen simpeler maken, simpeler houden. Dat kwam vooral door praktische nood, het was niet direct een inhoudelijke keus. Dat had veel meer te maken met budget en mankracht. Ik denk ook de angst die er ingeslopen was, door de verhuizing en alles wat daar bij kwam. Wat niet zegt dat het daardoor een minder, of slechter festival was. Een aantal dingen zijn tot de kern terug gebracht. In de jaren ervoor hadden we juist, mijn intentie was. Om in complexiteit een heel gelaagd en complex festival neer te zetten. Wat op meerdere niveaus kan werken. Dan word 1 en 1 niet 2 maar dat wordt 3. Of 2,5. Dan weet je niet echt waar het begint of waar door het komt. Een stukje magie erin te brengen. Op een bepaalde manier is dat toen gelukt. In 2013 was: 'het hoeft niet. Laten we maar gewoon 1 en 1 is 2 en dat is goed.'

JE - Is dat iets waar het Noordelijk Film Festival alleen in staat? Of is dat meer iets van deze tijd, gezien alle bezuinigingen en concurrentie?

RV - Ja ik de magie is in deze rationele wereld allang de deur uitgeschopt. Het is veel breder, dat is zeker waar. Het heeft niet alleen met bezuinigingen te maken maar ook met hoe het voor mensen om de oppervlakte wereld draait. Economie, politiek. Het moet allemaal snel en snel te begrijpen zijn. Het is allemaal hap, snap. Dat is een lange en filosofische discussie. Dus het is moeilijker, het wordt niet... Het is niet als met koken, je groot er een ingrediënt in en je gooit er nog eens wat bij en laat het even koken daaruit ontstaat iets nieuws. Dan gooi je er nog wat bij en nog wat bij en laat je het even sudderen. Dan nog wat bij en op een gegeven moment dan ontstaat er iets. Maar als je sec alle ingrediënten neemt... dit kun je er mee doen. Er ontstaat iets heel anders, iets wat je niet had verwacht. Door een stukje experiment en een stukje vertrouwen ... Dat is iets wat wel een beetje uit deze wereld verdwenen is, het is allemaal efficiënt denken en heel direct. Allemaal marketing en promotie en financiën. Ja ... Dan zit je eigenlijk met een festival, als je dat wil dan wordt het heel lastig. Er is heel weinig geduld voor en te weinig begrip. Misschien wel te weinig aansluiting erbij. Dat is uit alle hoeken, intern, financiering en dat is pers. Dat is lastig. Voor mij was dat juist interessant. Omdat wel zo te doen. Ik denk dat, dat op een bepaalde manier gelukt is in 2011, in 2010 minder. Toen ging het pannetje met alle ingrediënten, ja het smaakte niet goed. Maar in 2011 wel. In 2013 was het gewoon een ander pannetje. Dat was allemaal wat simpeler. De ontvangst en kritiek en recensies die waren goed, die waren positief tot en met het was een van de betere festivals van de afgelopen jaren. Zelf denk ik daar anders over. Er was een goede sfeer, mensen hadden het naar hun zin. Dat kan ook. Maar er is wel een groot verschil tussen 2011 en 2013. Zeker.

JE - Je zegt dat het ook heel goed werd ontvangen. Heeft dat meer met de aard of oorsprong van het festival, als publieksfestival, te maken? Dat mensen dat ook zo zien? Dat ze alleen een leuk avondje uit willen en dat ze die diepgang er niet bij vinden horen?

RV - Diepgang zit hem vaak ook niet in ... Dat is iets wat je ervaart, niet dat je dat ergens leest en denkt: zo dat is slim, heb ik weer wat geleerd. Je voelt dat er ook iets anders in beweging is gezet. Je wordt nieuwsgierig, je nieuwsgierigheid wordt aangeraakt. Of probeer eens wat anders. Ik denk dat dat ook een rol van een festival is.

JE - Hoe zie je die rol in de toekomst, denk je dat dat nog mogelijk is dat een festival zo fungeert?

RV - Dat kan als je een frontje maakt. Kijk nou naar Rotterdam. Er zijn veel filmmakers die zo werken. Veel kunstenaars werken zo, schrijvers noem maar op. In het kunstcircuit is het niet 1 en 1 is 2, maar wordt er op verschillende niveaus gewerkt. Door die mensen naar je festival te halen en voor je publiek te zetten, te laten zien wat er achter de film gebeurt. De magie rond het maken van de film wordt veel levendig gemaakt door een Q&A of het feit dat ze daar rondlopen en met mensen praten. Als je er genoeg van hebt dan kan het ook kantelen. Maar als je daar alleen in bent, het Noordelijk is natuurlijk maar een heel klein team, dan is het te weinig. Als je iets nieuws wil brengen dan moet ... Nou gooi maar een greep, Nelson Mandela heeft wel de wereld veranderd maar het deed het niet alleen, er liepen heel veel mensen met hem mee. Dan kan het wel. Maar het is lastig, nu in deze tijd. Dus je ziet ook dat heel veel festivals aan het vereenvoudigen zijn, om ook financieel overeind te kunnen blijven. Dat is ook zoiets. Je kan er ook voor kiezen om iets te doen zoals jij dat wilt en als het dan niet werkt, jammer. Maar hier heb je te maken met een festival dat al 34 jaar staat en er elk jaar weer moet zijn. Dan bouw je een stuk voorzichtigheid in. Die is er heel sterk, in ieder geval bij het Noordelijk. 'We kunnen geen risico's nemen, want ...' Dat zie je bij nieuwe evenementen, ook in Leeuwarden, nieuwe evenementen die kosten weinig en die gaan gek. Die proberen wat en dat slaat aan. Maar die hebben ook niets te verliezen, als het niet werkt dan gaan we wat anders doen. Dat is ook het probleem met veel van de oude festivals. Terwijl 2011 echt een succes was, voor het publiek en heel veel mensen. Allemaal lovende kritiek en het was allemaal fantastisch. Maar de manier waarop het is gedaan en... De inhoud is minder belangrijk dan de continuïteit.

JE - Om daarop aan te sluiten. Hoe verhoudt het Noordelijk Film Festival zich nog meer ten opzichte van andere filmfestival?

RV - Welke festivals? Er zijn er zoveel? Alleen in Nederland wel tientallen. Ik weet het niet. Maak het eens specifiek?

JE - Hoe onderscheid het Noordelijk Film Festival zich? Of hoe tracht het zich in ieder geval te onderscheiden?

RV - In die complexiteit, dat was mijn idee. Omdat er maar weinig festivals zijn die dat durven of kunnen. Ik denk ook in 2011 ... Dat maakt het ook heel bijzonder, er zijn heel veel festivals in Nederland. Dat kwam ook terug bij mensen die meer festival bezoeken, ineens was dit beter dan Gent en beter dan ... Dan denk je wow, hoe klein het ook is, alles doordacht en echt alles glijd in elkaar en allemaal lijntjes. Iedereen kan daarin zijn eigen festival ontdekken, of je nou professioneel bent of publiek. Maar niet pretentief of overdreven. Een mooie balans zeg maar en dat, daar zijn er niet zoveel van. Wat er in 2013 is gebeurd, daar zijn er veel meer van. Dus daarmee is de ... Wat er dan overblijft is, Friesland en de lokale cinema, wat er lokaal gebeurt dat je dat een platform geeft en de focus die er nu enkele jaren ligt op de Noordse landen. Daar zijn we niet alleen in, ik zeg nog steeds we, jullie, zij. Daar is het Noordelijk niet alleen in, er zijn heel veel festivals die Noordelijke films draaien, maar het Noordelijk Film Festival heeft ervoor gekozen om dat een van haar pijlers te maken, dus je ziet er wat meer, je ziet het wat breder en dan zie je voornamelijk de nieuwe Noordse films. Dus het gaat niet de diepte in, het gaat niet naar archiefstukken, het gaat niet naar retrospectief. Daar is geen ruimte voor of daar wordt geen ruimte voor gemaakt. Dat betekent gewoon dat daar weinig publiek voor is, dan komt het weer op kaartverkoop en op publiciteit. Dus dan maak je daar keuzes, nieuw kunnen we doen, beetje kort kunnen we doen maar niet ... het zijn zeg maar de eerste stappen. Terwijl je ongelooflijk veel meer zou kunnen doen, maar ja dan wordt het een nichefestival en dan ben je niet meer een publieksfestival, dan trek je alleen een publiek wat daar alleen in geïnteresseerd is. Dan wordt het een heel ander iets. Dan komt er misschien meer publiek vanuit de randstad en andere gebieden maar dan heb je minder lokaal publiek. Of misschien niet, en dat is precies... neem je het risico ga je ervoor of doen je het niet. Die spagaat zit het een beetje, 'we willen wel risico nemen, maar eigenlijk ook niet.' Dat is ook overal hoor. Dat zit en bij het publiek en bij de pers en intern. Zo heb ik het ervaren.

JE - Wat ik heb gemerkt is dat de lokale pers toch wel vrij kritisch kon reageren op het festival? Heeft dat ook te maken met het feit dat ze zo betrokken zijn en dat het al 34 jaar georganiseerd wordt?

RV - Kan. Journalisten sowieso, die vertellen nooit goed nieuws. Er moet altijd iets te vertellen zijn. Zomaar een verslaggeving, objectieve verslaggeving bestaat niet. Dus er moet een mening in en het liefst een kritiek puntje. Dus dat zit er altijd in. Ik denk ook dat het met Friesland te maken heeft, het gaat over identiteit. Dat wordt altijd heel serieus genomen. Het festival is ook deel van de identiteit van Leeuwarden, daar moet je ook met je poten van afblijven. Net als de elfsteden tocht, 'die is van ons en wij bepalen hoe die moet zijn.' Terwijl niemand weet hoe die moet zijn. Dat is ook elk jaar anders, meningen wijzigen zich met de dag. Ze zijn pittig, zeker. Toen ik bij het festival kwam werd ik daar gelijk voor gewaarschuwd, 'pas op voor de Leeuwarder Courant.' Tegelijk is daar ook een band met het festival, ze dragen het ook een warm hart toe en willen ook dat het goed gaat. Maar gaat het dan ook weer over de Friese nuchterheid. Plus er is een samenwerking, dus ze hebben onderdeeljes in het festival. Dan staan ze er buiten en dan weer binnen, dat is ook allemaal lastig. Daar worden ze ook op aangesproken. Dus het is een beetje een brij geworden. Misschien ook simpel omdat het een te klein veld is, te kleine stad. Er zijn maar een aantal mensen die zich met film bezig houden. Die hebben telkens met elkaar te maken, verschillende petten op. Op een gegeven moment kun je niet meer zeggen, 'Ik ben het niet met je eens, barst maar.' Want de volgende dag heb je weer met ze te maken. Dus er zit een soort van, in communicatie is, zit er een soort van manipulatie in. Niet gewoon zeggen maar een beetje draaien, keren. Heel lastig, zeker voor een festival als je een andere koers wil. Dan heeft iedereen daar wat over te zeggen. Dan moet je heel sterk staan om te stellen wij gaan het toch anders doen. Dat is moeilijk en misschien te veel gevraagd. Dat maakt dat het ... Wat ik zei in 2009, 2010, 2011, het openingsfestival hebben geprobeerd om ... omdat ik daar ook vandaan kom, Rotterdams festival is heel complex, dat is heel fantastisch, gooi het allemaal maar bij elkaar en zie wat er ontstaat. In wezen de basis is er bij het Noordelijk. Fantastisch ik kan gewoon vrij denken en zien en leren van elk jaar en een beetje anders doen. Dat liep dood als het ware. Dat heeft niet alleen te maken met Friesland en Leeuwarden maar ook met hoe de dingen nu in Nederland gaan. Misschien is dit old school festivals organiseren, misschien is het niet meer van deze tijd en is de vorm die nu is gevonden, die nu in 2013 is gebruikt, is dat gewoon een vorm om te volgen een tijdje. Van daaruit weer verder en dan zal de complexiteit vanzelf welweer toenemen.

JE - Als er meer geld of andere veranderingen komen. Je bent ook bij andere festivals betrokken geweest, zie je daar ook dezelfde moeilijkheden of dezelfde problemen?

RV - Nou Rotterdam verzet zich daar tegen. Ze zijn dan weleens waar al jaren aan het versimpelen. Omdat wat ze deden gewoon ongelooflijk veel geld kostte en dat hebben ze niet meer. Maar het blijft een complex festival. Je ziet dat ze het er moeilijk mee hebben. Maar wie weet als ze het volhouden ze over tien jaar weer aansluit. Je kan ook je ding blijven doen en wachten tot je de wind weer in de rug hebt of de koers wijzigen. Dat doen ze deels. Daar krijgen ze ook veel kritiek op. Maar het Noordelijk vergelijken met Rotterdam kan eigenlijk niet. De andere festivals waar ik voor heb gewerkt, Warschau en Transalvanië, dat zijn gewoon grote evenementen. Heel andere plek heel andere cultuur, compleet ander publiek. Het waren ook, relatief, nieuwe evenementen. Ik vind het lastig. De tien, vijftien jaar dat ik actief ben geweest, ze zijn allemaal anders. Ze doen hetzelfde maar tegelijk zo veel verschillende factoren. De locaties die je kunt gebruiken of niet kunt gebruiken. Wat voor soort publiek, zomerfestival of winterfestival. Documentaire of fictie. In een grote stad of provincie stad of platteland. Dat bepaald ook voor het grootste gedeelte je identiteit en dan is het wat je ermee gaat doen. Hoe ga je het invullen. Wil je een publieksfestival worden, ga je voor volle zalen of ga je voor minder, ga je voor het avontuur. Wat voor makers haal je ernaar toe. Dus er zijn heel veel varianten in. Een aantal festivals doen alles. Het hele palet, het hele spectrum zoals Cannes. Anderen doen daar een stukje van. Het Noordelijk doet daar ... Er zijn een aantal keuzes gemaakt, het richten op de Noordelijke film, ook geen competitie meer. Dat zijn keuzes, dit wel dit niet. Ik denk dat er op een aantal vlakken nog wel meer keuzes te maken zijn.

JE - De competitie noem je nu net. Dat is in de voorgaande jaren wel een heel belangrijk onderdeel geweest van de programmering. In verschillende publicaties vanuit het festival zelf werd het wel eens het hart van het festival genoemd. Wat voor gevolgen heeft het volgens jou dat de competitie een andere vorm zal krijgen?

RV - Nou in eerste instantie is de competitie afgeschaft. Dan is er de vraag we hebben een samenwerking met de provincie, wat gaan we daarmee doen? De provincie bood de prijs aan. Maar stap 1 was we schafften de competitie af. Omdat het maar de vraag is of dat het hart

van het festival was. Dat was in mijn optiek wel zo. Maar dat is ook weer ... Wat is een hart van een festival? Neem het letterlijk, het hart stroomt het bloed doorheen dat geeft het ritme aan. Daar begint het en daar eindigt het. Dus dat ligt in het centrum van zo'n evenement, verder is alles daaromheen gebouwd, alles staat in verbinding tot dat. Het lag toch duidelijk niet in het centrum, het lag in een hoek. Misschien was het een schouder of een been, maar het was niet het hart. Het vroeg veel aandacht en het was veel werk en veel geld. Het ging maar om een paar films maar de criteria lag hoog. Je wil een bijzondere selectie, een goede selectie. Want wil je er publicitair iets mee doen, dan moet het iets bijzonders zijn. Je wilt makers naar Leeuwarden halen, ze presenteren aan het publiek. De hele riedel. Het was gewoon ongelooflijk veel werk. Er was geen mankracht meer voor, zo simpel was het. Het was een kwestie van ... Ik zit nu echt maar te bedenken, alles komt. Als eer een lichaamsdeel rot dan is het amputeren of alles gaat kapot. Dat was het een beetje. Als we het dan toch willen doen, voor wie doen we het eigenlijk, dat kleine clubje mensen. Alles moet ook inperken. Zo maakten we voorgaande jaren gezamenlijk een krant daar kreeg het veel plek, ging veel aandacht aan. Het was toch ook dingen in een potje gooien, erover nadenken en wat komt daaruit. Dat was er ook niet, dan kan je al dat werk doen en het presenteren, maar dan? Hoe krijg ik dan nog, hoe krijg in het in het centrum dan iedereen het kan zien en voelen. Dat iedereen ook begrijpt dat het niet de beste films zijn, maar dat je daarvoor wat harder moet werken om het te begrijpen en misschien moet blijven zitten voor een Q&A. Dat is gewoon heel simpel, niet. Doen we niet meer. Ook omdat het in mijn beleving ... Misschien paste het ook niet langer bij dit publieksfestivals. Wat boeit het nou eigenlijk, prijzen en geld. Mensen komen om een leuke film te zien. Want dat is eigenlijk het hart van het festival, mensen komen voor een leuke avond. Daar gaat het over.

JE - Dus het publiek dat door het festival stroomt zou het hart kunnen zijn?

RV - Ja, ja. Want dat heeft ook te maken met de Harmonie, dat is retegroot. Dat zijn hele grote zalen en als er maar een handje vol mensen zitten dan is het gewoon dood, dan is het over. Die publieksstroom is echte belangrijk. Dus die competitie .. Het kan allemaal wel naaste elkaar bestaan, maar er was eigenlijk geen andere optie. Het was praktisch niet uitvoerbaar. Of je doet knip en plak werk. Je haalt wat films uit je programma en zegt: 'dit is de competitie.' Dat kan ook allemaal, maar dan hou je niet ... dan heeft het publicitair geen waarde. Waarom zou je het dan nog in godsnaam doen? Omdat de provincie een prijs wil geven, daar doe je het niet voor, of wel. Dat zijn allemaal keuzes, dat zijn allemaal van die keuzes dat je denkt, trek er een lijn in.

JE - Een van de dingen die ik een beetje, nou ik heb hem nog niet helemaal geformuleerd, maar een van de dingen die mij opviel is dat, door wat je ook noemde die versimpelingen, dat het festival wat meer zijn identiteit als publieksfestival is gaan omarmen of meer naar is gaan gedragen. Hoe denk jij daarover?

RV - Ja weet ik niet. Oei. Wat zijn de onderliggende gedachten?

JE - Ten eerste is de competitie die, wat ik heb gelezen en als naar grote festivals kijkt is dat daar een belangrijk onderdeel waar niet alleen veel persaandacht maar ook veel glitter en glamour en ook de industrie op afkomt, dat is ook niet echt, past ook niet echt bij een publieksfestival. Daarnaast is de versimpeling van het programma, wat jij ook noemt, er zijn nu drie pijlers het wel heel duidelijk nu maar misschien wat minder verdieping. Wat ik nog wel zie is dat er nog wel bijzondere producties die worden aangeboden. Maar het is wat meer gefocused op het aantrekken van een breder publiek.

RV - Ja, euhm. Ja in die zin klopt dat en er was minder publiek. Snap je, deze laatste editie. Het loopt gewoon terug, dus je zou het feitelijk kunnen maken. In 2014 is de daling in publiek tot een stop gebracht, of er is zelfs iets meer publiek. Dus dit is wat een publieksfestival is. Het is toegankelijker, transparanter op een bepaalde manier. Dit zijn de beste drie provinciefilms, dit zijn de beste drie Zweedse film. Afhankelijk van wat er gaande is, wat de thema's zijn kun je er nog wat mee doen. Maar je laat het wat afhangen van wat er beschikbaar is en wat er voorbijkomt. In plaats van dat je daar zelf meer een stempel opzet, 'ik wil het dit jaar hebben over de roma.' Nu was het meer, 'laten we drie thema's doen, dan hebben we een route. De thema's, oh daar hebben we drie films van, zo hebben we het ' Dus je laat het niet .. Je haakt in op wat er gebeurd. Je laat je leiden daarin, je laat het wat losser. Daarmee laat je het voor het publiek ook wat losser, dit is wat er is gemaakt in een jaar en dat krijg je te zien. Dus die hoeven daar dan ook niks mee. Dit waren de beste films in Cannes en dit waren de beste films in Berlijn. Dan hoeft er verder geen toelichting bij, want ze zijn al bekroond en hebben al gewonnen. Iedereen beaamt dat dit de beste films zijn. Dus een soort van, ja een soort van openheid, lichtheid en makkelijk voor het publiek om keuzes te maken. Ik weet niet, of het echt. Je zou het als stelling kunnen gebruiken, 'Het heeft zichzelf meer als publieksfestival omarmt.' Het zou zo kunnen zijn. Het wordt meer gedaan, er ligt ook meer oog op de Friese activiteiten.

JE - Ja, regionale.

RV - Nou weet ik ook niet of het publiek daar nou zo geïnteresseerd in is?

JE - In heb dit jaar het NNO en het NaFF geprogrammeerd. Dat zijn wel mooie voorbeelden daarvan. Wat ik vooral merkte bij films, gemaakt door jongen mensen dat daar veel van hun familie en vrienden op afkwamen. Dus dat is wel iets waarmee je het regionale publiek in huis krijgt, denk ik.

RV - Ja, ja. Ja dat is waar. Misschien door het versimpelen is het zichtbaarder geworden, het publiekelement van het festival. Want het was er altijd al wel, het NNO was er ook, de publieksfilms waren er ook. Alleen er was misschien minder ... er liepen wat lijntjes langs en doorheen. Publiek werd ook gevraagd om eens bij de competitie te kijken, misschien eens bij een experimenteel kort filmprogramma. Zo afwijkend was het ook alweer niet. Er was meer keuze van binnenuit, dit wil ik laten zien, kan ik daar iets mee doen. Kan ik daar een programmatje over maken, dat is een beetje losgelaten. Dat heeft ook te maken met het filmhuis, een zaal erbij, Fredau en als festivalprogrammeur en als filmhuisprogrammeur actief is, die draait heel veel door het jaar heen en houdt wat dingen achter. In wezen wordt er zoveel gedraaid, nou ik heb het idee dat er veel meer films gedraaid worden, dat er veel meer film rouleren. Weet ik eigenlijk niet. Dan kom je ook uit op de nieuwste films, want heel veel is al gewoon gedraaid. Ik weet het niet. Toen Fredau er nog niet als programmeur bij zat bij het festival, was het voor mij wel anders. Toen liep het wat langs elkaar heen. Zij deed gewoon haar filmhuis programmering en ik deed de festivalprogrammering. Ik probeerde wat anders te doen en nu loop het meer synchroon. Als festival rijgt het meer een filmhuisprogrammering te worden, wat het niet is. Misschien dat het ook daarin meer een beweging is gemaakt. Dat het niet meer zo ... Dat het wat soepleren in elkaar over loopt. Onder het zelfde label maar dan meer. Terwijl er in 2011 echt nog een breuk was, je hebt het

filmhuis en het festival is wat anders, zoiets. Dat zie je nu ook in het filmhuis, meer speciale voorstellingen, meer praatjes en dingetjes. Dingen die je tijdens het festival doet zie je nu ook door het jaar heen. Ik weet niet hoe dat in de tijd van Anneke was, dat is nog een tijd terug. Want zij deed ook allebei, en filmfestivalprogrammering en filmhuisprogrammering. Maar ja dat was ook een hele andere tijd. Dat was een hele andere tijd.

JE - Heeft dat ook niet te maken dat het publiek wat kritischer wordt en meer alternatieven heeft om media te consumeren, dat er toch wat meer toegevoegde waarde aan een filmvertoning moet worden gegeven?

RV - Ja, ja. Ja dat. Dan zit ik even te denken, in 2011 is een onderzoekje gedaan een publieksonderzoek, hoe vaak mensen al naar het festival zijn gekomen etc. Er zijn een aantal die komen al twintig of dertig jaar, maar dat betekend ook dat ze twintig of dertig jaar geleden twintig of dertig jaar jonger waren. Toen waren ze twintigers, dertigers. Die gaan met andere intenties naar de film. Misschien veel enthousiaster, veel onderzoekende. Het is allemaal nieuw, ze hebben veel minder gezien. Dan ben je vijftiger, zestiger ... dat is voor iedereen anders. Maar die ervaren dat toch anders. Sowieso als je voor de eerste keer naar een festival gaat of voor de dertigste keer dat is een andere ervaring. Dat is een andere dynamiek. Dus het is niet zo dat een merendeel van het publiek al zolang mee loopt. Maar voor dat publiek is de continuïteit belangrijker, dan wat er op die dag in dat festival gebeurt. Want ze willen volgens jaar weer zo'n feestje en dat jaar erop weer, klaar. Als je twintig, dertig bent dan wil je van het dak geblazen worden, voor minder doe je het niet. Als dat niet gebeurd ga je ergens anders kijken, ga je ergens anders zoeken. En ja, het jonge publiek is er niet meer, of weinig. Ik kan me indenken dat dat vroeger toch anders was, toen waren ze er wel.

JE - Dat is ook iets waar de meeste filmhuizen mee kampen.

RV - Jazeker. Ik was gister ook, ben bij Die Andere Heimat geweest. Die draaide hier nog een keer in Lantaren. 4 uur. Ik weet niet of het je iets zegt.

JE - Ja die hebben wij hier ook gehad. Dat borduurt voort op een serie uit vroeger.

RV - Een soort gelijk project, dit is een presequel. Dat zich ervoor afspeelt. Ik ben na twee uur weggegaan, ik vond het allemaal niet zo boeiend. Het was leuk ... Maar ja het zat vol, maar allemaal grijze koppies, echt allemaal grijze koppies. Ik denk dat ik de jongste was. Ja die komen gewoon om zichzelf vier uur te laten vermaken. Die gaan niet voor de cinematografie, die gaan voor de nostalgie en een gevoel: 'oh weet je nog het boerenlandschap vroeger.' Dat. Ja het is een beetje dood in de pot. Dus dat is ook gezegd, wat ook zeker bij het Noordelijk speelt. Hoe hou je die energie erin. Dat werkt ook heel goed met een jong team en jonge vrijwilligers. Maar je films moeten ook fris zijn. Als je alleen maar Die Andere Heimat films draait, het is prachtig hoor maar ik heb echt het gevoel dit heb ik al honderd, wat dit heb ik al duizend keer gezien. Ik ken de verhaaltjes wel, ja. Ander kleurtje andere taal.

JE - En projecten zoals het 48 Hour, is dat ...

RV - Daar heb ik natuurlijk nauwelijks iets van meegekregen. Maar ja het is interactief, je betreft ... mensen kunnen zelf iets doen. Veel meer evenement georiënteerd. Dat is denk ik ook ... dat is van dat dak geblazen worden. Wauw, heb een film gemaakt, kijk het is op een doek, moet je nou kijken het is nog beter als ik had verwacht, moet je nou kijken wat hij doet. Het moet ook in 48 uur, dus moet allemaal snel snel, met een hoop adrenaline en een hoop ... Ja dat is natuurlijk fantastisch, dat vinden jongeren leuk. Die moet je niet voor een ... niet vier uur in een zaal voor Die Andere Heimat drukken, die vervelen zich rot. Die lopen naar tien minuten weg. Dus meer van dat, zeker, zeker. Maar ben je dan nog een publieksfestival? Want wat is je publiek. Wil je het allemaal doen, of kies je voor één. Ik zag ook met de evaluatie, ik kreeg een rapport, we zijn een paar keer bijeengekomen. Dat weet jij natuurlijk ook, misschien was je erbij.

JE - Die laatste evaluatie was ik niet bij.

RV - Nou goed, daar kwam ook telkens dat 48 naar voren, dat moet je doen. Maar ja, als je het weer over dat lichaam hebt, dat is ergens, dat is een voet, niet eens dat zijn twee tenen. Dat is een voorstelling van 40 of 80 man en we hebben daar 17000 mensen die komen. Dus ja dat is een teen. Maar in ieder geval een teen die leeft. Hoe krijgen we de rest in beweging, hoe krijgen we de rest sprankelend. Dat is heel lastig. Ik heb vannacht weer over het festival gedroomd, dat is al maanden niet meer gebeurd, ik was zo blij dat het voorbij was. Maar na aanleiding van ons gesprek en nu weer. Maar dan lig ik me de hele nacht zorgen te maken in een droom want ik kom er niet uit, ik kom er gewoon niet uit. Ik weet het niet. Dat zou zo fijn zijn, als iedereen zei 'ik weet het niet'. Want dan ben je weer vrij, kun je weer proberen. Maar het probleem is dat als je zegt 'we gaan dit doen en niet dat', dan heeft iedereen daar weer een mening over. Ja dat kan niet... Dat is ook 48 hour, niemand wist of het een succes ging worden, of het ging aanslaan. Maar ja, het is maar een teen, laten we het maar proberen, en het was een succes iedereen heel enthousiast. Dat straalt ook door, het plezier van een aantal wordt het plezier van een heleboel mensen. Iedereen raakt enthousiast. Dus er zouden veel meer van dit soort ideeën, van dit soort projecten moeten komen. Maar ja dat kost heel veel mankracht, kost tijd, kost geld. Willen we die keuzes maken, nee we willen gewoon volle zalen. Het makkelijkste is gewoon een film boeken, die draaien en kun je weer vijfhonderd man, is je budget rond, klaar. Want dat zag je ook bij de slotavond, dat is heel exemplarisch. Had je de slotfilm, wat gewoon heel veel werk is, productioneel en al die mensen daar in de techniek en de zaal ontruimen. Het betekend zelfs een slotvoorstelling schrappen, catering, noem maar ook. Tientallen zo niet honderden e-mails. In de grote zaal draai je dan Kapringen wat al nota bene bij het filmhuis had gedraaid.

JE - Bij de concurrent. Hij had bij de bioscoop gedraaid.

RV - Maar volgens mij ook één keer bij filmhuis. Maar goed, daar zit dan vijfhonderd man en de slot film zit dan honderd of honderd vijftig man, wat ook prima is. Maar ja... waar kies je voor. Het liefst voor allebei. Want het is, het is geven en nemen. Het publiek wil iets en dat wil je bieden maar als programmeur wil je ook iets. Dan moet het publiek daar open voor staan. Daar die balans in te vinden.

JE - Dat sluit wel goed aan bij een artikel uit 8Weekly, ik weet niet of je die hebt gelezen.

RV - Ja. Dat heb ik gelezen.

JE - Die heb ik een beetje als aanleiding in mijn verslag staan. Dan stel ik de vraag: 'Hoe is het gesteld met die balans tussen de grote titels en arthouse?' Wat is jouw mening daarover?

RV - In diezelfde beweging zit ook wat filmmakers zelf doen en wat distributeurs doen en wat festivals doen. Kijk je kan enkele film nemen en die helemaal ontleden en daar iets heel spectaculairs van maken. Of het nou arthouse is of iets commerciëler, maakt niet uit of daar Clooney in zit of niet. Dan nog kun je daar heel veel mee doen. Filosofisch laagje, religieus laagje, technisch laagje. Noem maar op. Je kan daar discussies omheen bouwen. Dat is nauwelijks nog film. Want bij heel veel films kun je dat niet meer onderscheiden, wat is nou arthouse en wat niet. Het hangt er een beetje tussen. Als ik dan de Berman en de Antonioni, dat was wat. Dat was lef, dat was visie. Veel makers, wagen zich ... Daar zijn er ook maar een paar van die dat kunnen die cinema zo ergens anders kunnen brengen. Wat wou ik zeggen, wat was de vraag?

JE - De balans ... Ik had het over dat 8Weekly artikel. Daar wordt in gesuggereerd dat er voor cinefielen niets te vinden is in het Noordelijk, dat zie ik toch wel een beetje anders.

RV - Ja is niet helemaal waar. Maar de dingen die er zijn ... Wat is in hemelsnaam een cinefiel. Het klopt er is weinig retrospectief, weinig context. Hij haalt ook al aan dat die twee Tabu films niet gekoppeld zijn. Dat klopt. Het is een kleine moeite om het wel te doen. Dan moet er wel de infrastructuur voor hebben, de mensen voor hebben, dan moet er aandacht aan besteed worden. Daar moeten mensen even voor gaan zitten. Maar het is onzin om te zeggen dat er niets voor de cinefiel is, er was ook genoeg te ontdekken. Het was veel verhaaltjes vertellen. Veel films zijn gewoon verhaaltjes vertellen. En dan gaat het over de vorm, die waren er wel. Dat is Shirley en Museum Hours. Er waren er genoeg, alleen die vallen een beetje weg ofzo. Films zijn niet alleen verhaaltjes vertellen. Dat is misschien waar de publiciteit bij het Noordelijk zich vooral op richt, hier gaat het over punt. Als je de krant neemt van 2013 en dan van 2011, in 2011 trachten we in ieder geval om meer te vertellen. Kwamen een paar zinnen van de programmeur of ... Toen had ik Blik op Indie, en in India heb je allerlei soorten stromingen, maar dit is echt, de films die draaiden komen uit de onderstroom.

JE - Buiten Bollywood.

RV - Buiten Bollywood en voor weinig geld, ook in vorm wordt er geëxperimenteerd. Dat was een puur cinefiel programma, en ik Den Haag is er een Indiaas filmfestival die was ook naar het festival gekomen en die zei: 'Je draait films die heb ik nog nooit gezien.' Een Indiër die daar fulltime mee bezig is. Maar dat komt ook, ik had heel veel research gedaan. Ik had onwijs veel research gedaan omdat programma samen te stellen. Tientallen Indiase films gezien, was er geweest, veel dingen gelezen en dingen op gevraagd. Met andere India programmeur overlegd. Heel veel werk, en toen heb ik gezegd: 'dit zijn de films, deze wil ik draaien.' Niet op basis wat er voorradig is. En daar is ook veel geld naar toegegaan, want sommige films waren duur. En daar zat niemand. Die zaal was letterlijk leeg. Twee keer. Dus ja. Het was niet zo dat die films ontoegankelijk waren. Ik had ook een blog toen, in 2011 een aantal keer geschreven hoe ik het heb gedaan en wat er achter zat. Maar geen idee of mensen dat hebben gelezen. Als je meer van dit soort elementen erin brengt, dan wordt het duidelijk dat dit een uniek programma is. Want hier is iets samengebracht wat gewoon nergens zo gedaan is en niet omdat niemand anders dit kan moet, nee wij hebben hier de tijd ingestoken en een ander doet dat niet, we hebben onze research gedaan of best gedaan om het zo bijzonder mogelijk te maken. Dan moet je dat verkopen, moet je dat een plek geven. Dat vergt tijd en dat vergt geduld. Maar ook welwillendheid van partijen. Daar kun je voor kiezen, daar kun je echt voor kiezen. 'We gaan gewoon vijf á zes van dit soort programma's doen elk jaar.' Daar gaan we ons op richten, dit jaar doen we een programma over India en dan zien we wel wat eruit komt. Het jaar daarvoor had ik een programma Mexico en het jaar daarvoor een ander, dus elk jaar had ik één of twee van dit soort programma's erin zitten. Dat is dan cinefiel, terwijl er ook een aantal films verhaaltjes zijn, en tegelijk is het hartstikke cinefiel. Want het is echt uniek bijbrengen. Dat is de keuze van de programmeur, er zit een idee en een gevoel achter of ik het nou kan bewoorden of niet. Zo had ik het jaar daarvoor over Transilvanie, wat daar is gebeurd, dat hele volkstammen zijn verhuisd. Allemaal lege dorpen, aantal filmpjes daarover. Die waren niet subliem maar je kan er wel een onderwerp aankaarten, door erover door te praten. Is dat cinefiel, misschien niet. Misschien gaat het meer naar sociale wetenschap of een andere stroming. Zo creëer je een evenementje. Film is aanleiding tot een reflectie tot een weerspiegeling. Dat kan ook cinefilie zijn. Ik weet het niet. Maar in die zin sloeg hij wel de spijker op de kop, het is allemaal niet benoemd. Wat is cinefiel, wat is niet. Alles is gelijk, alles werd gelijk getrokken. Het was gewoon een alfabetische volgorde, dit zijn de films. Dit duurt zo lang, dit duurt zolang, dit is het verhaaltje punt. Daar wordt ik zelf heel ongelukkig van en die journalist kon er ook niets mee. 'Ja jongens hebben jullie daar nog ideeën over? Wat laat je nou eigenlijk zien, is het zo maar random?' Ik heb het maanden geleden gelezen maar volgens mij heeft hij het ook over een aantal Scandinavische films waar hij niets aanvond. Nee, maar goed, het idee is ook dat we een zo breed mogelijk programma bieden over wat daar nu gebeurt. Jonge makers oude makers, iemand die na 20 jaar weer eens een film maakt. Dan moet je het wel benoemen. Om die reden draaien we de film. Als je dan helemaal geen tijd hebt, in één nacht de website gevuld moet worden en in één nacht de krant gevuld moet worden. Dan gaat dat allemaal verloren. Dus heel veel wat er al is blijft onder een deken liggen. Dat is hartstikke zonde, dat is echt hartstikke zonde. Dat is ook iets waar ik ook jarenlang ... er werd niet geleerd van lessen. 'Jongens dit werkt zo niet, er kan meer uitgehaald worden.' Jaar er op gebeurd gewoon weer hetzelfde, zelfde opbouw van voorbereiding, zelfde fouten, zelfde tragiek, zelfde problemen. Dan wordt het alleen maar langer doorwerken en langer doorwerken en overwerken. Maar daar waar echte de winst zat, waar je kon doorspreken ... dat zat er gewoon niet in. Dat gebeurde niet. Je kan een heel festival rond vijf films bouwen, waarom niet, je hebt er geen honderd vijftig nodig. Dus eigenlijk wat Movies That Matter nu een beetje doet, in Den Haag. Zeventig films, de helft is nieuw de helft is oud, maar heel thematisch veel debatten eromheen veel discussie, het is ook in Den Haag dus ze hebben ook het International Court dus het is ook aangrijpen wat er in de stad zit. Heel specifiek maken, de films zijn een aanleiding tot iets anders, en er zijn ook een paar films die heel bijzonder zijn. Dus die ook voor de cinefiel heel interessant zijn. Maar de andere films misschien niet, maar die zijn om een andere reden interessant. Zo wordt er van elke film iets gemaakt, dat vraagt zorgvuldigheid en tijd en aandacht. Dan is het leuk, dat is leuk. Eigenlijk wat Radio Ascona doet, die pakken maar een lullige film en maken er een fantastische avond van. Ik denk dat daar ook dat 8Weekly een beetje over ging, wat is het nou eigenlijk. 'Wat moet ik hier nou mee. Ik heb dit gezien en denk er zo over, maar waar zijn jullie, waar staan jullie? Tegen wie praat ik nou eigenlijk? Wat moet ik nou met zo'n Tabu op zo'n slotavond, ja ik vond het fantastisch, maar wat is nou eigenlijk de bedoeling daarvan.' Dat gaat over keuzes, je wil iets laten zien, dit doen we. Ik denk dat dat belangrijk is voor ieder festival. Een aantal slagen erin en heel veel festival slagen daar niet in. Wat een gelul he.?

JE - Ja het is allemaal wel ... Het komt ook omdat het nu, dat hebben we ook al eerder besproken, dat het ook zo'n tijd is van onzekerheid, ook voor andere media. Waar kun je heen, wat staat je nog te wachten.

RV - Niemand krijgt nog meer te horen dat hij wat kan. Je krijgt te horen, nee je bent te oud of je bent dit, dit klopt niet en dat moet anders. We zijn heel onzekere mensen geworden in deze wereld. Dat zie je ook in de politiek, de ene dag zeggen ze dat de andere dag zeggen ze dat. En het is nooit goed. Je ziet het overal. Ook met festivals, niets is meer zeker. Als het Rotterdams festival over vijf jaar niet meer bestaat ben ik niet verrast. Niets is meer zeker. Er zijn geen zekerheden meer. Dat zit hem ook in de mens zelf. Mankele wereld een beetje. Dan krijg je dit soort lauwe kritieken. Toen ik het las dacht ik tja eikel, ja dat is makkelijk. En er zit een waarheid in. Hebben wij ons gezicht laten zien, waar we voor staan? Te weinig, echt te weinig.

JE - Ik zit te kijken, volgens mij is mijn vragenlijst plus nog een heleboel hebben we behandeld. Ik had nog een laatste vraag, misschien kunnen we daar mee afsluiten. Je hebt al een beetje wat benoemd, maar wat is jouw toekomst visie voor het Noordelijk Film Festival en ook voor filmfestivals in het algemeen? Heb je daar al ideeën over, verwachtingen. Misschien wat ze te wachten staat, hun functie zal zijn of moet zijn.

RV - Dat is natuurlijk de onmogelijke vraag.

JE - Daarom heb ik hem voor het laatst bewaard.

RV - Ja dankjewel. Maar ik ben er nu klaar voor, ik weet wat ik ga zeggen. Ik denk, ook in aansluiting waar het net over ging... Kijk nu komt 2018, ook weer zo'n. Daar zit ook geen gezicht achter. Alleen een naam en een hoop geld en het moet iets gaan doen. Iedereen kan daar iets anders op plakken op projecteren. 'Het moet zo zijn, het moet zo zijn.' Dus ik voorzie een hoop gesteggel en gedoe. Mits er iemand opstaat en stelt 'nee we gaan het zo doen,' wat dan ook betekend dat we het niet zo of zo gaan doen en daar dan ook bij kan blijven. Niet vanuit autoriteit maar je hebt soms keuzes te maken. Wat ik ook heb teruggehoord van Fredau en discussies over wat te doen met het festival en wat voor ideeën er kwamen. Dingen geopperd werden en wat voor vragen werden gesteld. Fredau haalde haar schouders op, daar hebben we het allemaal al over gehad, niets nieuws. Dat hebben we allemaal al geprobeerd. Dus dat je vandaar uit gaat zeggen, dat zij ook haar keuzes gaat maken, met Jacqueline of wie dan ook daar bij betrokken zijn. 'Okey, de dingen die jullie nu noemen die hebben we eerder ook gedaan maar nu kiezen we ervoor, met jullie instemming, dan gaan we er ook allemaal achterstaan, dat gaan we niet dat doen of dat doen, maar we gaan dit doen.' Daar stoppen we al onze energie en plezier in en we gaan er een feestje van maken en dan zien we wel waar het schip eindigt. Want veilige keuzes bestaan niet, je weet niet waar dingen eindigen. Je denkt soms veilige keuzes te maken. Want Fredau heeft ... die zal toch de kar gaan trekken en die heeft ondertussen al heel veel gezien afgelopen edities, ook heel veel experimenten zien mislukken en andere dingen zien lukken. Daaruit een palet kiezen wat ook bij haar past, want ze moet geen dingen gaan doen die niet uit haar koker kunnen komen. Zij is niet ik en ik ben niet haar, hoe ik de dingen deed. Ze moet vooral de dingen doen zoals zij ze wil doen. Dan hopen, wensen dat dat gesteund wordt. Door alle partners en de achterban. Dan maar zien of ze 2018 halen. Zoiets. Want waar wil je je op richten, op het oude publiek op het jonge publiek. Uiteindelijk is het minder relevant. Ik geloof niet zo in dat target denken, want dat wijzigt zich elk jaar. Kijk maar naar de politiek. Peilingen, je hebt elke maand nieuwe peilingen nodig. Je kan er zo weinig mee. Je kan alleen uit je eigen kracht gaan werken, vanuit je eigen ideeën. Dat is wat je hebt dat is wat je kan en daarna handelen. Ik denk dat Anneke dat ook zo heeft gedaan, dat heb ik geprobeerd en ik denk dat Fredau dat ook zo moet doen. Niet teveel aantrekken wat 2018 wil, dan zou je wel eens op een verkeerde koers kunnen raken, waar je later niet uitkomt. Zoiets, zoiets, ik weet het niet.